

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

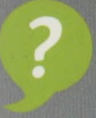
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

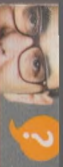
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Soru
sormadan
özgür
olabilir
misin

ENVER
AYSEVER

Deneme

AYKIRI SORULAR

DK

Enver Aysever, 1971'de İstanbul'da doğdu. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi.

Yazın yaşamına *Geç Kalmış Romantik* adlı öykü kitabıyla adım attı. Ardından *Yaralısın Türkiye, Ayrıntıdaki Şeytan, Ataköy/ Bir Semti Kendince Yazmak, Bir An Bin Parça, Yazgıcılar* ve Orhan Gökdemir'le birlikte yazdığı *Cumhuriyet'in İlk Son Yüz Yılı* ve *Nasıl Yazar Olunur/Yazarların Gizli Sokaklarına Yolculuk* adlı kitapları yayımlandı. *Bir An Bin Parça* adlı romanıyla 2007 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü kazandı. CNN Türk televizyonunda "Aykırı Sorular" adlı programı hazırlayıp sundu. Yazarın *Bu Roman O Kız Okusun Diye Yazıldı* ve *Kişisel Direniş Kitabı* adlı kitapları Doğan Kitap tarafından yayımlandı. Aysever yazıp yönettiği "Aykırı Kumpanya" adlı gösteriye ve *BirGün* gazetesinde yazmaya devam etmektedir.

Enver Aysever, Nisan'ın babası olarak anılmaktan mutluluk duymaktadır.

www.aykiriakademi.com

Aykırı Sorular

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Bu Roman O Kız Okusun Diye Yazıldı
Kişisel Direniş Kitabı
Bir An Bin Parça
Yazgıcılar
Yaralısın Türkiye

AYKIRI SORULAR

Yazan: Enver Aysever

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Mayıs 2016 / ISBN 978-605-09-3435-9

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Funda Çolpan

Kapak fotoğrafı: Fethi Karaduman

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi. A Blok Kat: 2

34310 Haramidere-İstanbul

Tel. (212) 412 17 00

Sertifika no: 12026

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Aykırır Sorular

Enver Aysever

Selnur'a...

[1]

Soru sormanın suç/yasak sayıldığı bir coğrafyanın ayrıkotu olmak...

Hakikatin peşine düşünce çelmelere, küfürlere, saldırılara maruz kalmak...

Ekmek derdine karşın yine de doğru bildiğini söylemek...

Korkuya, baskıya, tehdide boyun eğmeden bildiğin yolda yürümek...

Kimi zaman yoldaş sandıklarından, dostlarından ihaneti görmek...

İktidar edinince değişenlere şaşırmadan, ısrarla direnmek...

Derken bir dava uğruna ömür vermek...

İnsan tek başına kalmayı/yürümeyi göze almadan bilge olabilir mi ?

[2]

Ezberine büyük imanla bağlı kimse, cebinden taşan pis kokuyu duymaz. Ruhu zehirlenmiştir bir kez! Düşünceye gereksinimi olmayan bir yığının gürültüsü içinde kırılğan kanatlarla çırpınanlarız biz. Bir kez geri adım atmayı alışkanlık haline getirdi mi kişi, an gelir artık gidecek yeri kalmaz.

Tüm bu pisliğin içinde, düşünmeye inat ederek, yaban olmayı göze alarak, kendin olarak kanat çırpamak, adımları özgür atmak mümkün mü ?

[3]

Georges Perec yaşamöyküsünü yazmak için erken yaşlarda tasarılar yapıyor. Hepsi yarım kalıyor. Elimizde ince bir toplama kitabı var sadece: *Doğdum* adı.

Yanına ne eklenebilir, ne çıkarılabilir ki ?

[4]

Yaş günü.
Gülümsetir.
Kederlendirir.
İnce belli bardak, tavşankanı çay.
Boğaz'da yüzen ak köpük.
Rum meyhaneciyle atılan iki tek.
Yorgun çınarların ıslığı.
Birden ağıza gelen tuz tadı.
Bir gömüt başında yeşeren filiz.
Belki...
Sonra...
Derken...

Yaşadım demek için en az bir kişinin belleğinde iz bırakmak
gerekmez mi ?

Kırk yaşına dek merdiveni yukarı doğru çıkacağıma inandırmışım kendimi.

Ufuk çizgisi uzak, ulaşılmaz...

Obur bir telaşla saldırmışım yaşama...

Birden kırk yaş gelir, ardına baktığın vakit تنها ve tozlu raflar gibi boş durur basamaklar...

Artık aşağı doğru yol alma zamanıdır.

Süreç yaşamaksa, ölüm nedir ?

[6]

Hayata bir kez geldiğini kabullenmek kolay değil.

Avuçların arasından yaşamın yaralı bir kuş gibi kayıp gitmesini görmek ve sürekli ertelenen mutluluk düşlerinin çıkışsız bir tünelin ucunda olduğunu fark etmek!

Yazgıya boyun eğenler vardır. Bir de isyan edenler. Hangisi hangisine öykünür bilinmez. Kimi zaman nohut oda bakla sofa bir evde zamanı öldürenin yüzünde bir tebessüm belirir de, imrenir insan...

Çoğu zaman rengârenk kalabalıklar içinde çılgın kahkahasını işittiğimiz kişinin uzaktan gelen sesine hayranlık duyarız!

Bilgelik peşinde bir ömür geçirmek, soluklu olmaya tahammül etmeyi öğrenmek demektir.

Tefekkür halinde olmak için bir öğretiye sığınanları da görürüz sonra.

Ölümlü bir yolculuğa katlanmak hele!

Herhangi bir ödül ya da ceza olmaksızın, bir yasaya, inanca dayanmadan yaşamak mümkün mü ?

[7]

Tanpınar İstanbul'u anlatırken mimarının kente kimlik verdiği-
ğine değinir sıkça.

Görkemli, anıt binalara hayrandır.

Sokak arasına sığınmış daha az ilgi çekici çeşmelere, medrese-
lere şefkatle bakar, sevgiyle söz açar onlardan.

Sonra evler gelir sırasıyla.

Konakların her birinde açan çiçekler girer rüyasına.

Erguvani bir İstanbul'dur sözü edilen.

Kadıköy'de, Moda'da, bahçesi huzur veren konakları ve sahip-
lerini anlatır.

Kentin içinde fıldır fıldır dolaşan tulumbacı reislerini getirir
göz önüne.

Kan kırmızı bir sağanağı dindirmek için bir uçtan ötekine ko-
şarlar.

Kentin en bıçkın, en külhanbeyi sakinleridir onlar.

Yangınlar hem bir keder, hem de İstanbul çehresinin doğa do-
kusudur.

Rengârenk, hareketli bir tuval içinden kayıp gider yangın yeri-
ne korkusuz tulumbacılar.

Seyyahlar bayılır bu şenlikli gösteriye.

Belki bir ucuna kibrit de onlar yakar. Seyirlik olsun diye.

Ağaçları vardır İstanbul'un.

Çınarları olmasa o kente bu kent diyemez kimse.

Karacaahmet, Edirnekapısı, eski Ayazpaşa ve Tepebaşı servilerle örülüdür.

Tanpınar İstanbul'dur, İstanbulludur.

Ağaçların yokluğunu, parkların/mezdanların tükenmişliğini, kül olmuş konakları, azalan erguvan kokusunu, göğre uzanan minarelerin bir sığıntı gibi kaldığını fark etmiyorsa, İstanbullu sayılır mı insan ?

[8]

Bir kent unutkan bugün.
Büyük meydanlarda betondan utanç.
Bir saksıdan taşan fesleğen.
Çadırlarda yoldaşlık uykusu.
Sevgilinin rüyasında biri.
Para geçmez oldu.
Gözyaşlarına pansuman yapan genç kızlar var.
Bir parka sığınmış masumiyet.
Gece çoban ateşi sevdasına tutkun.
Yıldızlar çırpınmakta özgürlüğü aydınlatmak için.

Nasıl ateşe verir insan bunca yalın bir direnişi ?

[9]

Makine işlemeye başladı.

“Hey polis amca” diye bağırdı şeytan uçurtması.

Adımlar sert.

Postallar sımsıkı.

Kasklar kocaman yapmış kafaları.

Ne sesini işittiler şeytan uçurtmasının, ne göğe bakabildiler.

Kulaklarında hep aynı ses, yavan, hırslı;

“Hainler vardı sokaklardan taşan, balkonlardan bakan, pusu kuran.”

Cop inecekti sırtlarına, bir işçinin “ah” demesi boşuna!

Akşam tarhana çorbasına yumulacaktı.

Terledi polis.

Biri geçirdi.

Elinde tahta bebek, ağladı birinin kızı.

Çamaşırlar tutuşmuş mandallarla, evlatları okulda...

Ay başını zor getiren emekli çift.

Kahvenin tadı bir yavan.

Kestaneci yedi yumruğu.

Gözlüğü kırıldı hukuk üçteki oğlanın.

Bir kız susamışçasına haykırdı özgürlüğü.

Ütülü bayraklar tertemiz dalgalandı göğsünde kasklıların.

Toprağa düşen kan damlasını göremezdi.

Makine adımlarını sıklaştırdı, koştu.

Gaz kustu.

Tazyikli su dövmeye başladı.

Çarklının dişlilerinde başı dönmüş, hissizleşmiş kasklılar vurdukça vurdu.

Polis olmaya soyunmuş biri, ezdiği, dövdüğü, işkence ettiği çocuğun bir anası olduğunu bilir mi, elleri kelepçeli haykıran özgürlük sevdalısının isyanını duyar mı ?

Bir çocuk on altı yaşında öldü. Ömrü kısa çocuğun cenazesi hiç bitmedi. İnsan ya ölümle ilgilenir ya yaşarla. Bir çocuğun ölümü ikisini bir araya getirir. Henüz üzerinde uzun bir uykuya dalacak kadar birikmemiştir tanıklığı, anıları, acıları. Öte yandan artık içine düştüğü sessizliğin yüceliği ve boğuntusu tam bir arafta olma halidir. Bir baba toprağa verdiği çocuğunu düşününce gece. “O şimdi üşüyor” der. Akamaz olan gözyaşları kristal olmuş kesik bir yaradır. Üşümek çocuğa yakışmaz, ağlayan baba ürkütür. Bilemezsin, karar vermek güç, uyumak sıcak yataкта ayıplı ve yeni güne uyanmayı düşlemek utanç gibi gelir.

Bir çocuğu polis kurşunu vurur ve bir kent ölür. Orada huzurlu bir akşam esintisi olması mümkün mü ?

Her ölümün bir öyküsü var. En acısı, elinde uçurtma olan bir çocuğun ölümü.

Bunu kanıksamak, cinayete ortak olmak anlamına gelmez mi?

Bir çocuğun rüyasında ne gördüğünü kim bilebilir ?

Bir kent.

Gece.

Gölgeler yollara düşmüş.

Bir kaymakam, bir imam, birkaç küçük memur, iki astsubay (biri iriyarı diğeri sinsi bakışlı) okul müdür yardımcısı, esnaftan sözü geçen birkaç kişi daha ve peşlerine takılmış fırsatçılar...

Tastamam yirmi yedi erkek kişi!

Namazdan kalkmış biri, belki hâlâ aptesli...

Ötekine çocuklarını emanet ediyor ahali...

Düzeni, asayişi sağlayacak adam beriki...

Silah üstüne namus sözü vermiş diğeri ikisi...

Gölge erkekler!

Bir küçük kız ortada. Pis bir alkol kokusu içinde hüznü bir raks halinde!

Gölge erkeklere hem meze, hem eğlence...

14 Henüz yaşı.

Boyundan büyük oynaşıyor kucaklarda...

Eller memesinde, apış arasında, tüm gövdeye yayılmış...

Yarın gün doğumunda, "Yollu zaten" diyecekler küçük kadının ardından.

Mikroplu banknotlara hayran bakıyor körpe dansçı.

Kokuyu içine çekiyor ve gece mikroplarını.

Soğuk somyaya uzanıyor ve teker teker gölge adamlar giriyor
koynuna!

Salyalar akıyor, hayvani hıştırtılar...

Kahırlı gece!

Tam yirmi yedi kez inliyor mikroplu banknotlara tutkun kız...

Uyuşmuş baygın beden...

Morluklar, kızarıklık, dağlanmış küçük kadın.

İnlemeler içli ve ağırlı...

Bir kent topyekûn tecavüz ediyor çocuğa!

Bir insan, göğsü doğru masumiyetin çılgılığı yükselirken uyku-
ya nasıl dalar ?

[13]

Babası ölmüş bir kız
Kanadı kırık bir kuştur
Uçmayı bilir de
Uçamaz.

Bir kız ağlarsa yeryüzünde kim gülebilir ?

[14]

Bir çocuğun dileğini yerine getirmeyen Tanrı'nın ne gibi mazzereti olabilir ?

Bir kız çocuğu resmi
İçinde renkli bulutlar
Yağmurun pembesi
Gökyüzünün turuncusu
Bir kız çocuğu eli
İnce parmaklar kalem misali
Sarı, mor, yeşil ojeli
Kızın kocaman kalbi
Gök gürültülü atıyor
Kahkaha kırmızısı
Gamzeli yanağında
Bir anne eli.

Bir kız çocuğu bazen tek başına şiir olmaya yetmez mi ?

Ağulu bir sancı yerleşir yüreğe.

Kayıp onca büyüktür ki ne uyku tutar kişiyi, ne yemek içmek ister insan.

Gün ışığından kaçma, gizlenme ve kimsesiz kalma isteği bir hastalık gibi ele geçirir ruhu.

Yara kanamadadır.

Acele etmek kötü, yok saymak beter gelir insana.

Bedeni uyuşturmak, renkli ortamlarda debelenmek, avuntu için gürültü denizine girmek...

Acıyı dindirmeye uğraştıkça, ertelenen zehir derinlerde bir yer tutmaz mı ?

Kolaycılık genetik bir özellik olmaya başlayınca, konforlu düşünmek için “beylik” sözler, sıradan “kavramlar” zihin açıcı gelir insana.

“Tarih tekerrürden ibarettir” genellemesi canımı sıkar.

Uygarlık birikiminin insanı aptallaştırdığının belgesi gibi gelir bana.

Bunca aramaya, sormaya, yazmaya, çizmeye, düşünmelere ve acılı deneyimlere karşın, hâlâ benzer yanılgının/tercihlerin bataklığında savruluyorsa insan, utanması gerekmez mi ?

Ölüler konuşamaz.

Geçmişle hesaplaşma telaşına düşen kişinin bunu bilmesi ve buna göre sözün peşine düşmesi gerekir.

Takıntı halinde geçmişe özlem duymak veya eksik verilmiş bir tepkiyi/yanıtı yinelemek bugünün konusu değildir aslında.

Artık dilsiz olan biriyle konuşmaya çabalamaktır. Üstelik o kişi bir hayalete dönmüş durumdadır.

Bizim belleğimizde vardır ama gerçekte yoktur.

Bir hayaletle sevişmek veya dövüşmek!

Üstelik sürekli anımsanan o zamandaki kimselerden diğeri (yani kişinin kendisi) de yaşamamaktadır.

Başka türlü söylersek, iki ölü üzerine inşa edilen bir karşılaşmayı bellek yaratır.

“Geçmiş güzel günlere” güzelleme yapmak ölüme bir adım daha yanaşmak olabilir, kim bilir!

Ya da aynı mizansende aynı oyuncuların bugün karşılaşması sanıldığı kadar “etkili” olmayabilir.

Sürekli geçmişle yaşamak, bugünden umudu kesmek, bir tür yaşarken ölmek değil midir ?

İki tür yaşamdan söz etmek mümkün!

Birincisi güvenli, sınanmış olandır. Kendinden önce dünyaya gelenlerin tecrübe ettikleri tüm kavramları/olguları/değerleri benimseyerek yaşamaktır.

Geçmiş ayak izlerinin yeniden üzerine basmak ve şaşmaz bir hedefe doğru yol almaktır bu.

Diğeri tehlikelidir.

Girilmemiş bir suda boyunun ölçüsünü alma halidir.

Alışkanlıkları, ezberleri ve “dil”i yeniden kurma telaşıdır. Tekinsiz bir alanda, esrik ve kararsız bir iklimde soluk alma telaşıdır bu.

Yönünü bulmak için bilerek ve isteyerek pusuladan vazgeçen kişi, kendi işaretlerini oluşturmak için düşer yola.

Bunca deneyimi yok sayıp her gün kendini yeniden inşa etmek midir insana yakışan, yoksa güvenli yoldan gidip, biçilen rolü oynamak mı?

Aynı sözcükleri, bildik anlamlarıyla kullanmak mıdır bir dile sahip olmak; yoksa var olan sözcükleri her gün yeni anlamlarla yaratma cesareti midir?

Küçük bir olasılığın, uzak bir düşün izini sürmek midir yaşamak, yoksa birbiri ardına dizilmiş görüntülere bakarak uyusmak mı ?

Bir iktidarın tam etkisini gösterebilmesi için ona boyun eğen gönüllü kimseler olması gerekir. Siyasal bir kavga içine giren ve mutlak iktidar için yola koyulan kişinin, bu duygusunun gelişmesi ve kendisini seçilmiş biri olarak hissetmesi şarttır. Böyle durumlarda dalkavuk hemen belirir. Kısa bir prova ile alışır muktedir bu duruma.

Büyük kalabalıklar/yığınlar birlikte çok büyük yanılgılar üretebilir. Bunda şaşacak bir taraf yoktur. Bir hastalıktır ve bulaşıcıdır. Dalkavuğun görevi bu hastalığın yaygınlaşması için uygun ortamı sağlamaktır.

Ardından törenler/ritüeller başlar. Büyük meydanlar, büyük sözler, büyük vaatler kol kola girer.

İlkin sözünün sahici olmasına, hayalci davranmamaya çalışır iktidar arzusuyla yanan kişi. Hâlâ yaşamın doğal akışıyla ve insanı olgular/duygularla ilişkisi kesilmemiştir.

Zaman dalkavuğun lehine işler. Buyurgan/hükümdar uyuşmaya, hissizleşmeye başlar. Yarı baygın haldedir ve artık bir kuklaya döner.

Ağız konuşur makine gibi.

Başlar onaylar ezberlenmiş olarak.

Alkış yükselir zikir anlarında.

Gerçeklik algısı kaybolunca, dürüstlükten söz eden kişinin ya-

lancı olmasına, yoksullaşan insanların kendilerini darı ambarında sanmalarına şaşmamak gerekir. Toplumun bu mutabakata ihtiyacı vardır. Dalkavuk görevin başında ikna etmiştir kitleyi!

Artık hissiz iktidar sahibi sadece gücün devamlılığı adına konuşmaktadır.

İktidarın kalıcılığı için her sözü rahat söyler, yepyeni bir meşruiyet algısı doğar.

Boyun eğen herkes ondandır, itiraz eden herkes düşman.

Bilinci, belleği, iradesi olmayan toplumun, kişinin hükümran-
dan özgürlük, barış, adalet, ekmek isteme hakkı var mıdır ?

İlkokulda bir çocuk tanıdım. Güleç yüzlü, içekapanık, kendince dünyası olan bir çocuk. Yatılı okulun kargaşasında kuytu bir yere gizlenir, türlü alet/aygıt uydurur, yakaladığı böcekleri incelerdi. Kimi zaman keser, biçer, bir tür ameliyat yapardı.

Biz, büyük kalabalıktan gök gürültüsü gibi ses çıkar, bahçeye top oynamaya koşardık. O çocuk böcek peşindeydi.

Bir gün ders sonrası tüm çocuklar Allah'a yakarmak için avuç açmıştık. Nedeni belirsiz bir tören! Çocuklar arası geliştirilmiş bir oyun belki. Ama içinde korku ve inanç olan, neşesiz bir oyun... O çocuk uzak durdu bizden...

İçimizden biri seslendi çocuğa. Omuz silkti böceklerle uğraşan çocuk.

Yüksek perdeden, buyurgan biçimde birkaç ağızdan daha dö-küldü "emrederce" davet!

Bize baktı ifadesiz gözle çocuk.

Gülümsedi.

Belki acıdı bize.

Kalabalığın gözleri büyüdü.

Çocuk, "Saçma" dedi. "Amaçsız ve saçma bir iş yapıyorsunuz. Denemediğim, gözlemediğim hiçbir şeye inanmam ben" dedi.

Kalabalık, bir yerden komut almış biçimde, ok yaydan fırlarca atıldı çocuğun üstüne.

Bakakaldım ben geride...

Vurdular, sövdüler, tükürdüler çocuğa...

Dudağı patladı, kan içinde kaldı gömleği, yırtıldı üstü başı.

Neden sonra öğretmenler geldi, ayırdı dövüşü.

Ben donmuş, bakakalmıştım öyle.

Bir daha hiç aramıza giremedi çocuk, belki girmek istemedi.

O böceklerle konuştu, dokundu, baktı onlara.

Ben de uzaktan izledim o çocuğu.

Yanına gittim mi, anımsamıyorum.

İnsan her düşündüğünü söyleyemiyorsa, ifade özgürlüğü nedir, hangi işi görür ?

Karamsar insanlar arasında güleç yüzlü biri.

Damgalanmış biçimde dolanıyor ortada.

Dilinde güzel şarkılar ve şiirler.

Savaşlardan haberi var elbet.

Gözleri önünde sevdikleri teker teker öldürüldü.

Sonra tüm dünya yoksulları için gözyaşı günleri düzenlemeye başladı.

Uzun uzun yas tutmaktaydı.

Bir gün gözyaşı yavaşça büyüdü, bir dere olarak aktı önünden.

Tuhaf, masalsı bir andı yaşadığı, kimselere anlatılamaz olan.

Dostlar ve düşmanlar arasında ikiye bölünmüş dünyadan elini ayağını çekmek mümkündü aslında. Bir başka yer tarif etmek mümkün.

Sırasıyla acılı topraklara baktı. Kanlı akan gözyaşlarına!

Sonra sıra sıra adamların rap rap ayak sesleri işitildi. Önünde “hazır ol”da duran para babalarını gördü.

Namlunun ucunda can veren kadınları düşündü, çocukların küçük bedenleri hâlâ sıcaktı aslında.

Ilık bir nefes arasıydı hissettiği. Elinde kırık dökük bir bez bebek, ötekinin eline de tutuşturulmuş tahta bir tabanca.

Ağulu toprağa sığınmış kimileri, çırpındıkça büyüyen bir bataklıkta.

Dolar kuru yükselirken gamlanan kimselerle aynı gezegende yaşıyor işte, kurumuş göz çeşmeleri, ölen babalara verecek su kalmamış demek.

Sonra panik halinde borsa senetleri uçuşuyor, intiharlar var, dövünen kravatlı adamlar.

Haberleri olmasa gerek toprağa verilen gencecik cesetlerden. Kokusu da gelmez bereket o koca salonlara. Losyon kokusu, parfüm kokusu girer içeri, insan kokusu duyulmasın diye.

Dişler bembeyaz gıcırda, ipek kravatlar ve tayyörler arasında uçuşan kahkahalar. Başarıya kaldırılan tüm kadehler kırıktır aslında.

Bir insan dünyayı değiştirmeye olan inancını yitirmişse, niçin yaşar ?

İki tür konuşma mümkün.

Anlatmak ya da anlamak için.

Sözlerin biri biter, diğeri başlar. Kaybedilecek vakte tahammül yoktur. Biriktirilmiş bir tümce kurmak içindir çaba. Kulak unutulmuş, gözler kararmış, ille de dudaklar vardır ama... Ses vermek zamanıdır.

Diğerinde dingin bir ruh hali gerekir.

İlkin derin bir iç sessizliği aranır. Doygun, demlenmiş olmak gerekir...

Birinde telaş vardır. Diğerinde yolculuk hazırlığı!

İkisi buluşur bir kıyıda.

Anlatmak zamanını bilen de, anlamak için zamanı akıtan da aynıdır.

Konuşmak için bir başka kişiye ihtiyaç duyulmaz.

Yalnızlık konuşmayı unutturur mu ?

Yaşlanmak tuhaf ve buruk bir yorgunluk!

Bilge kişi bedenine iyi bakar ki geç dönemde de taşıyabilsin onu.

Gençliği kutsamak ve sadece tanımlı güzelliğe övgü yaşamı kavrayamamaktır.

Bir gamze, yanaktaki kara “ben” hep kusurdur. Şehla bir gözün insanı baştan çıkardığını biliriz. Kimi kez küçük el, bazen uzun boy, kimi zaman iri memeler...

Hep kusurdur.

Teni pürüzden arındırma, kırışıklıktan kurtulma arzusu ve hatta tüm görüntüyü gençliğe taşıma telaşı boşunadır!

Bir insana kimlik veren, anlam katan, güzel kılan o biricik imzaysa, kişi kusur olmadan güzel sayılabilir mi?

Kusursuz birine tutulmak mümkün mü ?

Çocuk sahibi olan kişi ondan öncesini unuttur.

O halde, “Eğer o olmasaydı” türü bir akıl yürütme yersiz ve anlamsızdır.

Bu sevginin diğerlerinden farkı, ara verilememesi, vazgeçilememesi ve derin sorumluluk, aşırı kaygı üretmesinden kaynaklanır.

Bir durum hem zorunluluk, hem tercih nedeni olabilir mi ?

Yürek birlikte atar.

Yanında vicdanını ve yargıcını taşırsın. Ses verir, hüküm vermez.

Kendin için kırdığın kalemi yapıştırır.

Boyalı kuş olduğunu bilir ve kan kırmızı rengine bürünür gönüllü.

Bir yudumun yarısıdır o.

Terk edilişler de hep vardır.

Soğuk gecenin ılık sabahı...

Yanıtsız sorunun ta kendisi...

Soluk almak için bir sığınak...

Ahmak ıslatan yağmurda şemsiye...

Hüzünlü melodinin güçlü alkışı...

Yazgıya direnen el!

Yokluğu fark edilmeyen kişiye dost denir mi ?

Hayatı yenilgi ve galibiyet olarak ikiye ayırmak aptalcadır.

Her tür kaba ayırım büyük risk taşır. Büyük genellemeler incelelikten uzak olduğu için ayrıntıdaki bilgiyi gizler.

Esasen hakikati bulmak için ince işçilik gerekir.

Bilgi nasıl kullanacağını bilmeyen kişinin başını belaya sokar.

Derinleşmek için sezgiye ihtiyaç vardır.

Buna gereksinim duymayan kişi tüm bir yaşamı sıradan bir ikileme indirger; yengi ve yenilgi olarak...

Oysa kimi zaman galibin yanında olmak en büyük yanılgıdır. Ya da kimi yenilgiler gönüllü olur ve soyludur.

Hep kazanma dürtüsü içinde olan kişi, içini kemiren bu duygudan kaynaklı derin ve acılı bir yenilgiye mahkûm değil midir ?

Kuş sesleri ırkildir önce.

Çimen yeşiline şaşar kalır. Ayakucundan tuhaf bir yabancılık olarak yayılır kokusu hüznle.

Florosanlara, spot ışıklarına sığınıp, günışığında sorguda sayar kendini.

Tahta masaya kazınan sevgili imgesine boş gözlerle bakmaktadır.

Boyunda sallanan kravat bir tasma olarak yön verir yoluna.

Uykular dağınık...

Her adım kaygılı ve korkuludur.

Bir bataklığın içinde çırpınan, bok çukurunda boğulmak üzere olan kişi niçin isyan etmez, boynunu büküp sessiz kalır yazgısına ?

“Utanmaz Adam”dan söz eder Hüseyin Rahmi.

Kıblesi yoktur.

İlkesi.

Akrabası, dostu, kardeşi, anası...

Kalabalık ağzı...

Fıldır fıldır dönen gözleri...

Dua eder...

Başı hep secdede...

Hak, hukuk, adalet sözleri en çok onda...

“Utanmaz Adam”dır adı.

Sırnaşık, yılışık ve ikiyüzlüdür.

Konu komşudan yolunu bulur...

Bazen cami derneği kurar...

Kimi zaman el açar dilenci gibi...

Allah.

Kanun.

Namus sözleri hep onda!

Her söz/kavram/ölçü her ağıza yakışır mı ?

Anne kedinin duruşu karşısında saygıyla bakar kalır insan.
Gergin, tüm ayrıntılarıyla görünen bedeni görkemli!

Soğuk karşısında giderek kalınlaşan derisi bir yaban hayvanının ve kışı bilerek gürleşen kürkü mucizevi!

Mememin yolunu çarçabuk bulan ve hayatta kalmak için asılan uçlarına, o insan yavrusu düşsel!

Yıldızların parlaklığı.

Yolunu derinlerde bulan balıklar.

Yerin yarılması ve yutması her şeyi.

Bir ağacın çiçeklenmesi.

Sırtında evini taşıyan kaplumbağa

Ve acıya dayanması insanın!

Doğa bize tüm bilgileri veriyor ve pusula işlevi görüyorsa, ondan başka bir inanca/Tanrı'ya gerek var mı ?

Gece karanlık bir tarladır.

Onu süren, tohum ekenleri görmeyiz.

Üstünde beliren bitkinin rengini bilmez, kokusunu duyarız.

Gece açan çiçek cesurdur.

Farklı esen rüzgâra bırakır yapraklarını, kırılan dalı onarmak için kimse bulunmaz çoğu zaman.

Çılgılığına yüz çeviren çoktur.

Yüze tutulan fener kamaştırır gözleri.

Gece başka bir kavga verilir.

Tutunmak için entrikalar, yalanlar gırla akar orta yere.

Suç!

Kusur!

Günah!

Gece yaşayanları gün ışığının yasalarıyla yargılamak doğru mu ?

Kalabalık önce bataklığı yaratır.

Sonra yarattığı pisliğe şaşar, dışında kalmaya direneni lanetler.

Öylesine büyük bir çukur, acayip bulanık bir sudur ki, herkes yüzüne sıçrayan çamuru bir giysi gibi taşır.

Eller vardır çağırın. Dokunsan boğucu bataklığa çekecek olan.

Gözler vardır. Gülümseyen. İnansan kire pasa boğacak olan ve sonra sinsice gülen...

Uydurulmuş öyküler, yalancı tanıklar, esrik kahkahalar, rengârenk giysiler içinde biçimsiz mahluklar...

Bayağılık bulaşıcıysa, mikrobu taşıyan kişiyle aynı havayı soluyup, yine de sağlıklı kalmak mümkün mü ?

Düşünme deneyimi olmayan, bilgi üretemez.

Çeşitli sanı/kanı ve hamaset içeren sözcüklerle, kendi koyduğu sandığı ölçütle “dil” kurmaya çalışır.

Sorma ve sorgulama görgüsü/kültürü olmadığı için hem saldırgan, hem ısrarcıdır.

Hem görmediği, dokunamadığı şeye inanmaz, hem sunulan her veriyi/kuralı kuşku duymadan benimser ve savunur.

Çelişik durumu ayırt edecek halde değildir.

Tarihi kendinden başlatmak bir tür sanrı değil midir?

Bir kişi kendi deneylemedi diye o “hakikat” ortadan kalkar mı ?

Yanındakine baktı.

Sanki cansız bir beden, boş bir çuval.

Uyku tutmayacaktı sabaha dek.

Aklında gençliğin berrak teni.

Şeytansı fikirler olarak tarif edip, kovmak istedi hepsini.

Unutulmaz bir tebessümdü düşüncesinde yayılan.

Bir bahar kokusu.

Kasıkları bir yangın yeriidi.

En uygunsuz halleri kurgulayıp telaşlanıyor, soluğu kesiliyordu heyecandan.

Yanındakine baktı.

Ritmik horlamaya alışkın olduğunu fark etti.

Sevgi ve acımayı ayırt edemediğini düşündü ve asla bu alışkanlığı terk edemeyeceğini.

Vahşice içinde uyanan arzu sardı her yanını.

Yangın yerine dönmüş, tarifi güç bir geceydi.

Şehvetin ve tutkunun insan doğasının yansıması olduğunu bildiğimiz halde, neden bir kafese sıkışır da, ruhu/bedeni özgür bırakmayız ?

“Daha dövülecek onca adam varken ölmek ayıp ve ağır geliyor” dedi Melih Cevdet, son söyleşilerinden birinde...

Şair dünyaya bakmış, sözün yetmediği zamanda yumruğuna ihtiyaç duymuştu demek.

Darağacında can verdi çocuklar.

Kömür karası ölümlere yattı işçiler madenlerde.

Sırtında cesedini taşıdı evladının bir baba saatlerce. Kar köy yolunu kapamış, bembeyaz körlük yetmemiştii acıyı örtmeye.

Domdom kurşunu vurdu bir ozanı. Toprak emdi kan kokusunu.

Zindanlarda doğdu bebeler, soğuk parmaklık ardında gördüler açan erguvanları.

Bir vapur çığığına tutkun şair kederliydi.

Anadolu’da söz tükenmiş, imge vurulmuş, dev cüsseli şair düşünceye dalmıştı. Sordu kendine, “Gitmek mi zor, kalmak mı?” diye!

Durmuş muydu zaman, akmakta mıydı ?

Düzenli bir yaşama sığınmıştı Nâzım Hikmet.

Ethem Efendi Caddesi'nde sevdiği kadının konağında, geniş bir aile içinde sarıyordu yaralarını belki.

Şairi adım adım yemyeşil bahçede, servi araçları arasında volta atarken görüyor komşular.

Yüksek sesle aynı sözcükleri mırıldanır durur Nâzım!

Şaşkın komşu, Nâzım havale geçirir, sayıklar sanır da, haber eder ev halkına.

Şiir söylemektedir, varsa yoksa şiir...

"Ortaklamacılık" derler Nâzım'ın tutulduğu fikirlere, oysa Nâzım Hikmet, "Komünistim" demekten şaşmaz.

Romantik bir yanı vardır elbet.

Elinde soğuk silahla görünmez, kalem kâğıt, varsa yoksa du-
dağından dökülen sözcükler...

Uluorta iş görür, peşine düşen hafiyelere bildirir nerede olduğunu davranışıyla, attığı adımla...

Soluk alması yasaktır, gülümsemesi, sevmesi ve sevilmesi...

Memleketi de yasaklanır bir gün elbet!

Piraye'ye sığınır, Memet'i oğlu gibi sever. İlk eşindendir Piraye'nin oğul Memo. Bir de kızı vardır.

Ailesine sığınır.

Filmcilik yapar.

Senaryo, seslendirme, yönetmenlik...

İşten eve, evden işe alışkanlık edinmiştir.

Sevda sözleri, aşırılıkları, kadınlar ve kadınlar vardır elbet, o ayrı...

Piraye sever Nâzım'ı, Nâzım sever Pirayesini!

Asker kılıklı bir MİT'çi musallat olur Nâzım'a...

"Şiirlerini, fikirlerini seviyoruz, ne yapalım" der.

Deneyimli siyasidir Nâzım. Altı oku işaret eder.

Ama düzen ve işçinin düşmanları inanmaz ona.

Punduna getirip, bir bahane uydurup sokuverirler "Donanma Davası"na Nâzım'ı.

Güleceği gelir insanın bu saçmalığa.

Ama vatan hainidir Nâzım.

Adaletle inanır Nâzım, Piraye ve o geniş ailenin tüm fertleri.

Bir gün şüpheye düşmez konağın sahibi paşa.

Masumiyeti anlaşılсын, diye bekler hepsi.

On altı yıl hüküm giyer Nâzım.

Uzaktır artık memleket, o güzel insanlar.

Mahpusluk sancısı yüreğinde!

Adaleti olmayan bir düzende şair olmak kolay mıdır, hele bir de halkının sesiyle haykırırsen?

Memleketin hasretine dayanmak kolay mıdır uzak illerde bir şair olarak; görmeden yurdunun insanların yüzünü, yine de onları yazmak?

Memleketi en güzel dizelere dökmüşken, kolay mıdır vatan haini sayılmak?

Mümkün müdür, zalimler istedi diye koskoca komünist Nâzım'ı Anadolu'dan koparmak?

Mahalle büyüdü, genişledi.

Önce sesi daha çok çıkmaya başladı müezzinin. İktidarın sesiyle karışık.

Lojmanlar yapıldı. Görevli sayısı çoğaldı. Kimi müdür oldu, kimi küçük memur kaldı.

Hatırlı kişiler sık görünmeye başladı.

Derken bağışlar makbuzlu/makbuzsuz toplanmaya başladı.

“Yeni bir cami yapalım, en büyüğünden, en gıcırından... Altın suyuna batıralım minarenin işlemelerini” dedi biri. Ahali uydu ona.

Beceriksiz çizilmiş, devasa yapı çıkıyordu ortaya.

Devletin arsasına kondu.

Sıra sıra dükkânlar dizildi.

Altın tespihler tane tane çınladı.

“Bismillah” diyen ağızda altın dişler görüldü.

Alacak verecek işleri konuşuldu kahvede.

Ezanın makamı değişti.

İbadethane büyüdüğüne inanç azalmaz mı ?

An
En telaşlı soru!
Düşünmeden sevmek.
Talih!
Kırılğan bir gelecek...
Beyaz sayfa.
İlk harf.
Satır başı.
Soluk arası.
An.
Güneşli bir gün.
Çocuksu bakış.
Ağız dolusu gülümseme.
Bir yudum soğuk su.
Diken diken bir ten.
Yapmacıksız bir cümle!
An.
Belki.
Ya da.
Veya.
Olmaksızın birdenbire.

“An”sızın bir karşılaşmaya insan hazırlık yapabilir mi ?

Duvarlar konuşur.
Sen susarsın.
Soğuk gece irkildir.
Susuz kalmıştır ten.
Birine seslenmek için...
Duvar demirdir paslı.
Tenhalık korkulu.
Yürek ağrılı.
Sağırdır duvar!

İnsan kendi hapishanesini fark etmez mi ?

Berkin'i
niye herkes tanıyor
baba?

Kızım,

Yıllarca ekranda soru sorduğumu sandım. Üstelik akla zor düşün, dile gelmesi güç sorular soran adam, diye tanındım. Günün birinde sen bana öyle bir soru yönelttin ki, hiç bu kadar güç olanına rastlamamıştım doğrusu. Ekranlarda adı sıkça geçen bir çocuğu sordun bana. Bir çocuğun, bir başka çocuğun adının bunca anılmasına duyduğu şaşkınlıkla geldin yanıma ve dedin ki: "Berkin'i niye herkes tanıyor baba?"

Artık büyüyorsun, dünyayı heyecanla, bir ilk zaman filozofu sadeliği ve hınzırlığıyla kavnıyorsun. Yeni kavramlar peşindesin. Benzersiz bir dünyayı keşfe çıktın ve yüzünde çocuk sevincin. O bitmesinden hep korktuğum güzel tebessüm yerli yerinde. Durduk yerde bir gün, "Ölüm nedir?" dedin mesela. Beceriksizce anlattıktan sonra sana, bu kez kaygıyla sordun: "Annem ve sen de ölecek misiniz?" Kim bilir nasıl bir endişeyle ve elbet o insanı insan yapan korkuyla sordun. Çocuk bencilliğiyle ısrar ettin soruna, "Peki ben ne olacağım siz ölünce?" diye. Seni avuturcasına, daha çok uzun yıllar birlikte yaşayacağız, dedik. Dedik de, bir keder aldı bizi... Sevdiklerini, hele de bir çocuksa o, hele bir de kendi çocuğunsa bırakıp gitmek ne zor... Esas ürkütücü olan, o çocuğun seni bırakıp gitmesidir aslında... ilkinе dayanınr da yürek, diğerine asla...

Ahmakça bir duygusallık içinde kıvranır insan. Gelecek hep güzel düşlerle inşa edilir oysa. Bir an, ölümlü olduğumu anımsayıp, bu zalim dünyada seni yapayalnız bırakacağımı düşününce, nasıl büyük bir acı doldu yüreğime. Bugünlerde Zeze'yi okuyorum yeniden. Şeker Portakalı romanının çocuk kahramanı o. Nedense büyüse Zeze, Berkin olurmuş gibi geldi bana. Birbirlerine yakıştırdım iki çocuğu. Biri esmer, biri sarı. Yahu çocuklar ne güzel rengârenktir ve hepsi nasıl da aynı dili konuşur.

Yoksulluğun bataklığında kıvranır durur Zeze'nin ailesi. Bir hınç, üstüne çullanır büyükler dünyasının zalim yargıçları. Esasen beş yaşında bir çocuktur konumuz. Ama bir portakal ağacının ince gölgesinde tüm dünyanın gizini çözdürür bize Zeze... Dahası, her gün yediği dayakların ardından, bir dost edinir ve o koca ihtiyarın ölümünü yaşar... Acıklı, hüznü bir öykü... Çocuk hayatta kalır, direnç gösterir ve tutunmaya çabalar. Peşine düşünce Zeze'nin, bambaşka bir evrenin içinde buluruz kendimizi. Ucu açık, kavranması olanaksız, o hayaller âleminde gireriz içeri. Sezeriz işte Zeze'yi...

Öyküler, romanlar, tüm yazınsal çaba yaşamı katlanılır kılmak için. Ama öyle sert ve yalın bir hakikat gelir bulur ki bizi kızım, orada avunmak güçtür. Berkin kimdir ve büyükler dünyasında niçin bunca tanınır? Zor soru. Çünkü Berkin kentin çeperlerine tutunmuş bir ailenin çocuğuydu. Eşit doğmuyor çocuklar. Varsıl var, yoksul var, iyi yetişeni, besleneni var, tersi durumda kalanı var. Kimi merdivenlerden aşağı doğru iniyor, kimi ilk günden yukarı yöneliyor. Berkin'in ailesi özgürlük, eşitlik, yaşanır bir dünya isteyenlerin sesinin gür çıktığı bir mahallede yaşıyor. Gün geldi, tüm bir kent, memleket ve hatta Zeze'nin baktığı gökyüzü bir haysiyet itirazı için haykırmaya başladı. O gün Berkin, belki en güzel imge olarak sokakta yürüyordu ve ekmek alacaktı...

Sonrasını anlatmaya dilim dönsün istemiyorum. Tutulsun. Ne çok çocuk kanla yıkanan toprağa düştü gözler önünde. Herkes tanıyor Berkin'i, içimize sinmedi bir çocuğun kaynağı belli bir kurşunla yere yuvarlanması! Utançtan fisıldadık önce bir çocuğa daha sahip çıkamadığımız için. Hani bu memlekette portakal ağaçları, kokusuyla sarhoş edecekti hepimizi? Hani uçurtmalar kol kola salınacaktı, birlikte bakacağımız bulutlar arasında? Hepimiz çocuktuk ya bir zaman. Benzer hayaller kurar çocuklar ve farklı ölürler. Doğrusu çocuk ölmez de, öldürürüz biz onları.

"Çocuklar geleceğimizdir" cümlesinden hiç hoşlanmam. Yararcı bir tutum gibi gelir bana. Yani onlara iyi davranalım, iyi yetiştirelim ve yarın bize güzel baksınlar gibi tuhaf bir yaklaşımın ürünüdür. Oysa çocuğun yarını olmaz. Biriciktir o anlar. Benzersiz sahicilikte ve elbet özgürlükte... Belki sadece çocuklar rüya görür, düş kurar ve sanat yetisi sahibidir. Berkin'in adını çocuk olarak işitsen ne güzel gelirdi kulağımıza kızım...

Berkin'i herkes farklı tanıyor. Cenazesine gidenler, ardından kederli gözyaşı dökenler için Berkin avuçların arasından kayıp giden bir güvercin. Daha ilk çırpıtığında kanadını avcılarca vurulan! Avcı içinse toplumun ahlakını ve dengesini bozan, kötü yola düşmüş bir terörist! "Terörist nedir?" diye sorma kızım. Bil ki güvercinleri vuranlar var ve onların bir dediğine inanılmaz!

Keşke Berkin'in adını hiç işitmeseydik, o da anasına sıcak ekmeği götürmüş, bilye oynuyor olsaydı.

Camdan kalp
Kırık dökük
Sözler
Savruk.

Yeni bir öykü için hazır olmak mümkün mü ?

Zaman-sız
Bir kurşun yarası
Tekin-siz bir sokak
Yorgun bir yürek
Beklenti-siz koşmak
Yaş-sız bir ömür
Yer-siz
Karşılaşma
Kök-süz
Savrulma
Rüzgâr-sız
Bir mevsim
Yalancı bahar
Yalansız buluşma!

Aşk üstüne yeni bir cümle kurulabilir mi ?

Evlilik güvenli sulardan beslenir ve yolunda akar.

Şehvet yasaklı meyve tadında doğar.

Aşk, esrik ve tekinsizdir.

Huzur içinde sevişilmez.

Güven içinde aşk yaşanmaz.

Huzursuz, güvensiz ömür sürülmez.

Hem evli, hem âşık, hem arzulu olunabilir mi ?

Bir sevişmenin yorgun sabahı.
Yanılığ bir olasılık.
Bir ayrılığın kesif kokusu.
Ağı bir olasılık.
Yazgıyla kurmaca arasında eğreti bir köprü.
Düşmek an meselesi.

Doğru/yanlış terazisinde kim ne tartar ?

Bellekte kalan iz kanar
Unutmak ölü bir bahçe.

Kaybolma korkusuyla yola çıkılır mı ?

Yönünü kaybeden bir saat
Pusu kurulmuş zamana
Bir bir vuruluyor dakikalar
Bir cenaze töreni var
Bitmek bilmiyor.
Solgun
Kokusuz
Bilisiz yabani papatyalar
Dualar düğümlenmiş boğazda.
Ölü beden
Dile gelecek sanki.
Toprak avuçları açmış
Zembereği bozuk saatin
Yanlış zamanda buluşan kalabalık.

Gözyaşları yağmur olup yağsa, anılar temize çekilir mi ?

İnsan bir sabah uyandığında kendini evli bulabilir. Üstelik tüm olan biteni hemen yanı başında duran sevdiceğiyle yaşamıştır da, yine de şaşkındır. Bir anda doğadaki diğer tüm hayvanlardan farklı bir hale dönüşür. Buna şaşabilir.

İnsan bu, evlenir...

Bütün evlilikler hatadır ama seninki olmayabilir mi?

Bütün evlilikler hatadır ve seninki de olabilir mi?

Bütün evlilikler hatadır, insan hatalarıyla sevilir mi?

Bütün evlilikler hatadır, hatanın neresinden dönülse kâr mıdır?

Bütün evlilikler hatadır, ikinci evlilik daha büyük bir hata mıdır?

Bütün evlilikler hatadır, hatadan ders almak gerekmez mi?

Bütün evlilikler hatadır, hatada ısrar etmenin ne anlamı var?

Bütün evlilikler hatadır, öyleyse niçin bir kimse evlenmediği için kendini kusurlu sayar?

Bütün evlilikler hatadır; evlilik aşkı öldürüyorsa eğer, niçin insan katil olmaya can atar?

Bütün evlilikler hatadır; evlilik aşkı öldürüyorsa eğer, niçin âşıklar katil olmak için acele eder?

Bütün evlilikler hatadır; evlilik aşkı öldürüyorsa eğer, aileler âşık çocuklarını niçin cinayet işlemeye teşvik eder?

Bütün evlilikler hatadır, evlilik öğrenilmiş bir çaresizlik midir?

Bütün evlilikler hatadır, hata yapmak bir hak mıdır ?

Mola vermek isteyen yolcu
Acelesi olan arabacı
Bembeyaz bir yatak rüyasında buluştular.
Biri gitmek, diğeri kalmaktan söz ediyordu.
“Ayrılık” dedi biri
Karanlıkta bulunamadı.

Bir söz işitildikten sonra unutulabilir mi ?

Cebi delik adam
Yarım içilmiş sigara
Kahvede uyuklayan ihtiyar
Ekonomi tıklarında.
Beyaz ekmek sevgisi
Elinde balonlu sakız
Nane kokusu rüzgârda
Ekonomi tıklarında.
Görülmemiş tertemiz bir rüya
Berrak bir deniz aynası
İstavrit çeken olta sevinci
Ekonomi tıklarında.

Borsa inip çıkarken ölen ruhlar Aylak Adam'ın sevdasını bi-
lir mi ?

Yeni bir alfabe daveti aldım dilsiz bulutlardan
Sağanak bir şiir yağmurunda ahmakları ıslatacağız
Dalgasını geçen şairin çorbasına kaşık sallamak
Ekmek banmak yoksul tebessüme
Gün ışığına çıkmaktan korkan ihtiyarlara yardım etmek
Yeni sözler hayat olacak tenlerine
Kırışmış donuk yüzlerinde bahar belirecek birden
İmkânsız seven şair avuç avuç verecek imgelerini
Müzikli.

Yaşamak güzel şey değil mi arkadaş ?

Bir kadın tanıdım

Esrik bakışlı, yorgun ama davetkâr

Dokunsan bir çocuk gibi bırakacak kendini

Yaralı mı yaralı, kimsesiz mi kimsesiz.

Bir kadın tanıdım

Şan, şöhret, alkışlar ve alkollü sonlanan hatıralı geceler

Tutkulu öpüşlere hazır diri memelerini uzatmış sevgiliye.

Bir kadın tanıdım

Yorgun, yaşlı ve hesaplaşma halinde kendiyle

Bir tek söz edecek hali kalmamış

Sığınmak ister gibi hayali sevgiliye.

Bir kadın tanıdım

Kolay merhabalar, çabuk gelen “hoşça kal”larla gırgır geçen

Tumturaklı küfür etmeyi bilen, yalnızlıktan korkan bir kadın.

Adı neydi sorsan...

Çok sert esen bir yeldi derim.

Bir kadını tanımak/bilmek mümkün mü ?

Pişmanlık

İştahlı bir gövdenin erimesi.

Anımsamak

Ölgün gözlerde yitmiş

Sığınak.

Loş bir oda

Gölgeler

Sahne almakta sıra sıra

Giden birinin ardından, “Dur” demek için ses çıkmaz...

Pusulası kayıp biri yolunu bulabilir mi, sezgi yolcuya yön verir mi ?

Ekranda ardı arkası kesilmeyen vahşet görüntüleri. İşkence-
den yorgun düşmüş bedenler, susuzluktan kurumuş insanlar!

Boyunlarına geçirilmiş tasma, boğazda tırnak izleri.

Nefes alamadan, elveda diyemeden dünyadan göçen bir boş
kemik torbasına dönen zavallı bir mahluk.

İnsan!

Yüksek perdeden soluk soluğa tezlerini savunan konuşmacı.

Bazen bağırın ve insanı irkilten bir politik ses, kimi zaman
kariyeri için çırpınan bir medya kişisi.

Kocaman, rengârenk bir sirkin kahramanları ve resmi geçit...

Aşağılanan, hakarete uğrayan, ölen, bir tiksintiye dönüşen in-
san vücudu önünde yalancı bir tören.

Akan resimlere akşam yemeği sırasında tanık olan pek çok göz.

Haline şükreden, küfür eden, Tanrı'ya sığınan, yakaran ve bu
tanıklık karşısında dehşete düşen kimseler.

Korkunç bir parodinin utanmaz izleyicisi olan o davetsiz mi-
safirler.

Karşımıza ekranda, kör göze parmak biçimde çizilmese acı,
varlığını bilmeyecek ve o acıyı duymayacak mıyız ?

Yaşlandık diye sitem etmektedir iki yoldaş. Kavgaya alışmış beden, her an ağızda yürek, meçhul günlerin ışıksız mumu gibi. Kaç hikâye uydursan olmaz. Mazi bir sanrıya dönmüş. Kesik kesik çalan bir plağın donuk ezgisi. Ecel gelip çalsa kapıyı, itirazı olmaz yoldaşların. Ama boş bir çuval gibi itilmek kenara ağır-larına gidiyor işte.

Kavga adamının emekliliği ölüm değil de nedir ?

Cehaletin en büyük keyfi, tarihin kendinden başladığını sanmak ve bu yolla kolay bir yaşam sürdürmek sanırım. Oysa siz gözünüzü kapasanız, kulağınızı tıkasanız da bilim diye bir olgu var. Şeyhi dünya dönmüyor dediği için buna inanan zavallının mutluluğu, uzaktan bakınca hayli kederli bir görüntü verir. Tıpkı haremın, kadınların yaşama hazırlanma yeri diye satılmasındaki gibi acıklı bir güldürüdür bu durum.

Kanun hükmünde kararnamelerle düşünmeyi yasak etseniz, fetvalarınızla aşkı yok saysanız da, doğa hakikati gelir, dayatır. Genç insanın içi cıvıl cıvıldır. Haliyle sevmek, sevilmek ister. Buradaki güzelliği göremeyecek kadar körleşmiş yobazlar arasında soluksuz kaldık. Oysa kim ne derse desin, insan düşünüyor, seviyor, sevişiyor, paylaşıyor ve ölüyor. O halde, şu tutsak etme meselesini iyi düşünmeli herkes.

Zihni zindanda bir yargıcın verdiği hüküm o gün için geçerli olsa da, er ya da geç doğanın yasalarına yenik düşmez mi?

Barış istedi diye, faşizme boyun eğmedi diye, insanlığı savundu diye birini asmakla gerçekler değişir mi; katil yine katil, hırsız yine hırsız değil mi?

Düşünceyi dile dökemedikten sonra varlığını hissedemiyorsa bir kişi; yaşamakta ısrar etmeli mi?

Ve...

Her yaratıya, düşünceye, insana dair olan tüm güzelliklere düşman bir zalim en korkak, en yalnız ve acıklı halde olan değil midir?

Hakikat karşısında cehalet kişiyi ne denli koruyabilir ki ?

Yersiz yurtsuz, yüzünde çıban, kan ter içinde, gencecik çocuklar. Samandan bir yatağa serilmiş, rüyasında olmadık işler. Çok çok iri bir meme içinde kaybolur gelecek kaygısı. Koca bir saray odasında aniden çatlar kristal avize.

Buna yazgı derler, kalem kimin elindedir ?

Hep yalan söylediler ve burunları hiç uzamadı. Boy boy, sı-
ra sıra, küfür kıyamet, yalan yanlış, gırla, bolca ve hep curcuna
içinde konuştular. Bir sirk ki sorma Tanrım. Cücelerle develer
kol kola dans ederken, bir dönme dolaba sıkışmış seyirciler.

Kanser sarmışsa bedeni, düşkünler bunca kanıksanmışsa, bu
gürültülü kahkaha kulağa bir ezgi gibi gelir mi ?

Satranç tahtası üstüne eğilmiş bir kadın ve erkek. Her bakış, gülümseme, yüzde beliren kıvrım, kulak çınlaması ve alınan nefes hesap işi. Bir adım atmak, ölçmek, bölmek, çarpmak ve duvara hızla bindirme olasılığı.

Kaleleri fethetmek için yollara düşen onca yetenek ve bu âcizlik karşısında sabırla akan zaman.

Bir ölüm haberi eşitler kişiyi. Bunca yoğun hissedilen acı, arsızca duyulan yaşam sevinci değil midir ?

Bir kadını sevdi Nâzım Rusya’da. Adı Anuşka. Talebeydi ve hep sevdalıydı ona. Başka delikanlı sevdikleri de olurdu kızın. Yangın yerine dönerdi yüreği Nâzım’ın. Büyükkapanmaz yara-ya pansuman yapmak için söz verdi kendine şair: “Anuşka’ya şiir yazmayacağım.” Hem yetim, hem öksüz, dul ve yapayalnız kaldı tarih sahnesinde Anuşka.

Bir çocuğun en büyük cezası ve öfkesi, sevgisinden mahrum etme tehdidi değil midir annesini; ve bir şair çocuktan öte kimdir ?

1 Mayıs 1977'nin ertesi günü sanırım. Leyla Erbil ve Tezer Özlü yan yana. Binlerce işçiye tuzak kurulmuş, Taksim kanlı meydan olmuş. Pek çok ölü var ve yaralılar. Esas, memleket derinden yara almış ve durmadan kanamakta. Tezer, Leylasına sığınıyor her zaman olduğu gibi.

“Burası bizim yurdumuz değil ki, bizi öldürmek isteyenlerin yurdu” cümlesi o an kuruyor.

Leyla Erbil inatla aydın olmaktan, sınıf mücadelesinden, kavga devam etmekten söz ediyor ve Tezer ısrarla yineliyor sözcüklerini.

Yurdundan göç etmek zorunda kalan, yaralı kanatları hep kanaan bir güvercin oluyor Tezer Özlü. Hasretliği son nefesine dek hücrelerinde hissediyor. Öykülerinde, anlatılarında, mektuplarında hep memleketi arıyor da...

Memleket neresidir?

Yara bere içinde kaldığımız halde, ısrarla ve garip bir inatla, neredeyse acıya alışarak hasretini çektiğimiz bir ana kucağı mıdır memleket?

Bir toprak parçasının memleket olması için, sevdiklerimizle, kendimiz gibi, korkmadan ve özgür soluk almamız gerekmez mi?

Kendin olmana izin vermeyen; karanlık adamların, tükürü-
ğüyle özgürlükleri tutsak ettiği, boğduğu bir yere memleket de-
nir mi?

Memleket anaysa ve onu seçme olanağımız yoksa sevmeye
mecbur muyuz?

Memleket sevdası, soluk almak gibi zorunlu, yüreğe işleyen
bir duyguysa, ondan uzak kalabilir mi insan, yoksa gittiği her ye-
re bu sevdayı, hasretliği taşır mı?

Nedendir ki, sevdamız memleketimizde, bizi sevenler yerine,
bize düşman olanlar hep daha kalabalıktır?

Ve...

Neden memleketini en çok sevenler, memleketine hasret ölü-
yor ?

Dünya kin, nefret ve kusmukla boğulmuş halde. Doğru bilgilerimizin anlamı görünmez oluyor. Elimizdeki hangi veri, yeni gelişmekte olan birine umutlu cümle kurulmasına yeter? Avrupa'nın göbeğinde bombalar patlıyor. En gelişmiş ürünlerle alınan terör önlemleri bir işe yaramıyor. Demek ki faşizm kötü bir alışkanlık... Açtığı yollar hep güncel... Kafa değişmeyince, sonuç hey aynı...

Bizim memleketin kötü alışkanlığıysa, ölümün sahipsiz kalması. Eğer sırasız, doğal olmayan ölüme yazgı dersiniz, o ortada kalmıştır. Memleketin her yanı kan revan. Öteden beri! Tanrı'ya avuç açıp çözüm arayan, hamasetle ayakta durmayı başaran siyasal iktidar varlığını sürdürüyorsa bir anlamı olmalı...

O halde:

Bir diktatör olması için, ona uygun millet gerekmez mi?

Eğer bir millet diktatör ihtiyacı duymasa, durup dururken bir diktatör kendiliğinden doğar mı?

İyi yalan söylemeyen birinin diktatör olması mümkün mü?

Yalanlara inanmak istemeyen bir millet olsa diktatör yalan söyleyebilir mi?

Arkasına Tanrı desteği almayan biri diktatör olabilir mi?

Bir millet Tanrı'nın işaret ettiğine inanmasa, diktatöre boyun eğer mi?

Dünya salgın bir kötülükle yakılıp yıkılırken; diktatörün varlığı, milletleri uyuşturamaz mı?

Uyuşan millete diktatörce yazılmış bir yazgı gerekmez mi?

Bu yazgı sürekli kötülük getiriyorsa, ona boyun eğen güruh sapkın bir ruh hali, toplu bir intihar yaşamaz mı?

Bir millet mutlaka toplu ölümü seçmişse, ona hakikati göstermek ahmaklık mıdır?

Körleşmiş millete soru sormanın yararı var mıdır, yoksa bunda ısrarcı olmak bir tür ahmaklık mıdır?

Millet ve diktatör arasında ne tür bir anlaşma, çıkar ortaklığı vardır ki; biri zulümle ötekini esir alır, diğeri zulmü yaratana iman eder?

Diktatör ya da millet soru sorar mı ?

Günahkâr olmak büyük olanak. Bir peygamber yalnızlığı duymaz insan. Ve hesap soracak Tanrı her neredeyse; etten, kemikten olma birine vereceği cezanın insafında olmalıdır. Yazgı denen boyunduruğu boynuna dolayan her kimse, bu ağırlıktan ötürü kinine sahip çıkmalıdır.

Öfkenin kötü ve yararsız olduğunu kim kanıtlayabilir ?

Bir uyuşturucu müptelası gibi açgözlülükle ve şehvetle alış-veriş yapıyorlardı. Gömlekler, donlar, çanak çömlek, ayakkabılar, tencere, tava... Bir panayır yeri mutluluğu akıyordu yüzlerden salya olarak! Uyuşmak için kimi ağırdan zerk ediyordu tenine mikrobu, kiminin acelesi vardı. Kuyrukta sıra tutmak için kıvranan esrik bakışlı adamlar, kadınlar. Her zil sesinde uygun adım intihara hazır.

Her ay başı ödenen taksitler, adım adım çalınan yaşamlar değil midir?

Bir insan, sadece bu bitmez tükenmez açlığı doyurmak için yaşayabilir mi?

Robotların insana yardımcı olmak için gelişmesi istenirken, insanın robotlaşması ürkütücü değil midir?

Bedenin tüm gereksinimleri karşılansa bile, hızla tüketime tutsak olan biri, herhangi tek bir an doygunluk hissedebilir mi?

Bu korkunç koşturma karşısında insan kendi sesini duyup, yüzünü fark edip, varlığını anımsayabilir mi?

Tıkış tıkış sıkışmış pazaryerinde yaşamaya zaman var mı ?

Bazen bilirsin de, görünce anlarsın... yani bellek ancak görüntü netleşince teşhisi koyar!

Lokantanın kapısından girdiler üç erkek, bir kız.

Erkeklerden birinin seyrek sakalları vardı, üç numara tıraş olmuş ve insanı sinirlendiren bir bıyık. Elinde son tasarım, dünyaya çarçabuk bağlanacak bir telefon-bilgisayar karmaşası aygıt.

Bir diğeri biraz daha çelimsiz... Sanki seyrek sakallı, çirkin bıyıklı olan önderdi de, bu da mürit! Bu da aynı tornadan çıkmış gibiydi. Diğer oğlanın bir beden büyüğü, biraz daha şişkini. Onun da elinde yayvan, neredeyse geceyi aydınlatacak parlaklıkta bir cihaz. O da oturdu masaya...

Son adam sanki onlara eklemlenmiş, bir lütuf karşılığı yanlarına sığınmış gibi. Bedeni küçük, dar, rahatsız edici, gözlerinde ürkek ve çaresiz bakışlar. Elinde koca bir telefon var. Diğerlerinin oturmasını bekledi masaya ve ardından, gizlenerek iştii sofraya!

Kız! Ucuz kahkahalar arasında boğulmuş, bol boyalı, abartılı sözler içinde savruk. Şehvetli bir kahkaha yüzüne yerleşmiş. Çizmeleri topuklu, burunlar mahmuzlu. Abartılı ve bayağı bir dişilik paçalardan akmakta. Masaya ilk oturan o! Elinde heybetli bir alet!

Bir yerden talimat gelmiş gibi, oturur oturmaz hepsi başlarını

öne eğdiler. Telefonlara gömüldüler. Gözler kan çanağı, zaman kaybetmek istemez gibi, azgın saldırdılar aletlere. İsimler, yüzler kayıyor önlerinden... Nefes almaya, söz etmeye, birbirlerine bakmaya zamanları yok!

Garson geldi. Yüzüne bakmadan pirzola, sucuk ve sosis sipariş ettiler. Bir de salata! Koka kola içmek istediklerini söylediler garsonun yüzünü görmeden. Biri sigara yakmaya yeltendi.

Ezan okundu. Hep birden mırıldandı dudaklar Allah için dualarını.

Kanlı bir et şölenine daldılar gözler ekranda, kulaklar pür dikkat kesilmiş minareden taşan sese ve dudaklar Allah adına teslim, yakarmada!

Gözlerini kaldırmadan, mekanik bir yolla çiğnenen lokmalar ardı sıra yerlerini buldular. Aynı ezberlenmişlikle hesap ödendi, biri umarsız geçirdi. Hep birden Allah'a şükür etti üç oğlan ve kız. Kalktılar ellerinde büyük, kocaman cihazlarla...

Artlarından bakakaldık öylece...

Nasıl bir dünyada yaşıyoruz?

Bu insanlar kim ?

Puşt bir pãtronun emrinde kãpek olmaktansa, yalnız sokaklarda kırbaç olur çınlarım dedi delikanlı. Elinde kanlı bıçağı, hile hurda üstüne tükürmüş, namerde meydan okumuştu. “Ey ahali! Onurlu ölmek için yaşıyoruz” dedi delikanlı. Anası affetsin diye Allah’a yalvardı. Vurdular gün ortası delikanlıyı. Vuruşmak için aramış, bulamamıştı gölge adamları.

Hayaletlerle dövüşme çağında, meydanlarda can vermekten kurtulan delikanlı var mı ?

Bazen bir ses vermeye gerek kalmaz, utancın ağırlığı kaplar havayı. Beş kuruşu olmayan, yalınayak çocuklar yoksulluğa aldırmadan sevdaya tutunurlar. Uzaktan bakar, imrenir, tüm yaşamı griye çalmış devlet bakışlı, donuk yüzlü adamlar. Zindanlar dolar yalanlarıyla, gümbürtü çıkarır radyoları, televizyonları, sağır eder hoparlörleri... Bir kızın apış arasında sorguya girerler, masmavi bakışları dağlamaktır işleri. Porselen beyazı dişler gıcırda, geçirirler insan etine pençe gibi. Ağıt yakar omuzlarda tabutlar, yürür kestane kokulu kadınlar.

Söz biter, mürekkep donar, onlar kameradan gözetler seni, hangi ekran yüreklerde kanayan karanfilleri gösterebilir ki ?

Yalanları öylesine karıştırdı ki, artık düzeltmek için bile çaba harcamaya üşenir oldu. Gönüllü uşakları vardı. Göt yalayıcıları sıraya geçmiş bekliyordu. Önce topunun anasına sövdü. Alkış yükseldi. Birinin kravatını çekti boynundan, diz çöktürdü, mama tasına kadar sürükledi. Adam itirazsız sildi süpürdü köpek mamasını. Kahkahalar, alkışlar yükseldi. Birinin karısının kıcını çimdikledi uluorta. Kadın kendinden geçti, nazik bir dans davetine icabet eder gibi kur yaptı. Kocasını bayıldı bu şakacı tabloya. Sonra bir oyun başlattı. Keseler dizdi sıra sıra. Şıkırdattı, oynattı bohçaları. Para sesini duyunca oynaşmaya, emirlere uymaya başladılar. Anadan üryan olana dek soydu hepsini. Emir verdi. Çöktüler. Emir verdi. Yuvarlandılar. Emir verdi. “Padişahım çok yaşa” diyerek raks ettiler. Ellerini öptürdü, eteklerini yalattı. İnletti hepsini, sırtlarına bindi, kışlarına vurdu. Ucunu kaçırdığı vaatleri salladı. “Sana vezirlik, sana rezillik vereceğim” dedi de kimse şaşmadı.

Bir toplum birlikte intihara karar vermiş, onurunu satılığa çıkarmışsa, hangi hükümler buna “hayır” der ki ?

Mutlu bir sabah.
Susamlı simit içtenliği.
Vapur düdüğü davetkâr.
Resim gibi duran gemici.
Şahane bir tango işitilir Moda'dan.
Sarışın bir çocuk Kadıköy'dür.
Sandal mehtaba doğru yol alır.
Âşıklar sır olur, görünmez.
Burnu kanayan bir sokak çocuğu sevilir.
Bir kedi mırıldanır avluda.
Ve kimseye yalnızlık yakışmaz ayılı gecede!
Bir bilge görünür uzaktan.
Kimi hayalet sanır, kimi düş, oysa o bir tambur sesidir.

Yaz gecesi hâlâ çiçek kokan İstanbul'u fark edemezse, geceyi boyayan düşçüleri göremezse, bu şehirde neden yaşar insan ?

Gece, üstelik ışıksız ve ürkütücü bir gece...

Kokusundan, yüzüme değen esintiden biliyorum şehrimi ben.

Güvenli sayıyorum kendimi; denizden gelen yosun kokusundan, daha dün haykırdığım öfkeli çılgılımdan biliyorum bu şehri.

Adımlarım kendiliğinden düşüyor önüme, onca hırgüre, değişen çehresine karşın, güzünden, göğündeki benzersiz mavisinden biliyorum bu şehri...

Yatağımda uzandığım o an, aklıma düşen kırlangıçlarından biliyorum; nefesim tükenip yaban saydığımda kendimi, kucaklamasından biliyorum bu şehri...

Herkesin kulağını tıkadığı o ruh sürgünü günlerde, ağzına dek açık sabahçı kahvesinden biliyorum bu şehri...

O da beni tanır, bilir ve olduğum gibi sever...

Bir şehirde geçici bir süre için konaklayan kişi, onun sırlarını öğrenebilir mi?

Bir şehrin yazgısına tanık olmak için, derin bir uyku gerekmez mi?

Eğer o şehrin rüyasını birlikte göremiyorsan, orada yaşamaktan söz edilebilir mi ?

“Yalnızlık bir yanıştır yahu!” dediğinde Can Yücel, sağanak başladı. Tek başına ıslanamaz insan.

Aynı göğe bakarken, yüreği dağlayan ilk aşk izinin diğer yarısı öteye düşmüş sevgilideyse; meyhane kadehinin tokuşacağı öteki el “sağlığa” kalktıysa, bu acımasız yalnızlık yazgısı niye ?

Dağın tepesinde bir başına nöbet bekleyen Memet üşür.
Ayırt edemez insan bazen neden titrediğini!
Elveda dediğinde sevgiliye buğulanır gözleri.
Bakır bir gözyaşı olur yalnızlık fikri.
Gece ıslık çalar biri.
Kedinin teki yüreği ağıza getirir.
Yorganı başına çeker bekler, tedirgin...
Karanlıktan biri süzülüp gelecek diye eli kanlı katil sabahı sa-
bah eder.
Annesini kaybetmekten korkar çocuk.
Ölümden korktuğu için daha çok dua okur yaşlı kadın.
Yolunu kaybettiği için kan ter içinde kalır bir yabancı.

Korkmak doğalsa eğer cesarete övgü niye?
Ya da...

Cesur olmak doğal değilse eğer, korkan insanı aşağılamak ni-
ye ?

Kedilerin
milliyeti var mı
baba?

Kızım,

Sonbaharın ilk günüydü sanırım. Evden çıkıp toprak kokusunu duyumsadığım an, dost bir ses işittim. Henüz doğmuş bir tekir seslenmekteydi bana. Davetsiz tırmandı ayakkabıma. Paçama tutundu. Bir söz etmek istiyordu sanki. Küçücük, çelimsiz bedeniyle yaşama tutunur gibi dokunuyordu bana. Eğildim, onu rahatsız etmek kaygısıyla neredeyse kımıldatmadan bacağı-mı, oturdum bir taş. Az ileride kardeşleri annelerinin memesi-ne arsızca asılmış, sevinçli bir kavga içindeydiler. Bizimki sürü-den ayrılmış, belli ki yaşamı, çevreyi keşfetmek için düşmüştü yola... Kim bilir, belki ben öyle saydım... Yolumdan alıyordu beni küçük tekir kedi. Bir an göz göze geldik. Durduk, sessiz, öylece... Kalbinin atışını hissettim avucumda, soluksuz baktık birbirimize. Bir cümleye başlayacaktık birlikte sanki... Gözleri yüreğime doğru kaydı gitti...

Dünya dönüyor, insanlar çevrelerine bakmadan ilerliyorlardı yine. Bense, avucumda o küçük yürek, tüm dünyanın kederini ve umudunu taşıyan gözlerde donup kaldım. O bakışları tanıyordum, yeni değildi benim için. İlk ne zaman görmüştüm o gözleri... Hemen fark ettim. Bütün canlılar dünyaya "merhaba" dediklerinde bakışları aynıdır. Seni kucağıma aldığım gün, sen de bir tekir ke-

diydin. Yaşama tutunmak için çaresiz bakan... Bana tüm bildiklerimi unutturup, yeniden düşünmemi sağlayan gözler senindi...

Öylece kaldım bir süre. Az ileride bir anne, yavrularına yetmek için bedeninden akıtıyordu sütünü... Yaşam bir tuhaf döngü... Bizim ayrıkotu tekir, başına buyruk düşmüştü yollara. Belli ki ne dost biliyordu, ne düşman. Ama tutundu bana hırsıyla. Ne acındırdı kendini, ne sahte bir cümle kurdu. Dokunuşu sahibiydi. Kımıldadığımda tenime geçirdiği tırnaklarının sızısı da bir o kadar sahibiydi... Vedalaşmak ne zordu bilsen...

Seni huzurlu bir uykunun koynuna bırakıp düşmüştüm yola. Düşle gerçek arası o çocuk bakışını almıştım yanıma. Sonbaharın ilk müjdesi tekir kediyi tanıdım sonra. Bir an, meğer bütün duygular için yetermiş... Terk etmek, ayrılmak ne güçmüş bilsen... Bütün canlıların yavrularında aynı bakışlar... Hesapsız, boyasız, kirlenmemiş, sahibi...

Zaman nedir ki?

Kaç saniye, dakika, saat, gün sürmüştür o bir an? Bir sokak kedisinin sevgisi ya hemen kazanılır ya da asla kazanılamaz! Kurguya, hesaba imkân vermez o ilk karşılaşma ve senin gözlerinle bakan o tekir kedi, bilgeliğe dair ne çok söz etmiş meğer bana...

Sokaklarda canlar vuruluyor. Kötü zamanlardayız. Efkârlı bir dize gibi savruluyorum bu sessizlikte ben... Bir çocuğu vurdular daha dün... Kaç zaman oldu ki? Zaman ne? Bir an, bir dakika, bir ömür ve kedi gözlerde sen vardın...

Bütün canlıların yavruları aynı bakar... Milliyetsiz, cinsiyetsiz, memleketsiz...

Zalimlerin ayrı bir ülkesi vardır, çocuk gözlerinin kıymetini bilenlerin ayrı...

*Sonbahar gecesinde bir tekir kedi kesti yolu
Gözlerinde çocuk bakışları, yağmur kokulu
Bir yerde zalimler vururken güzel bakışlı canları
Merhaba dedi sessizlikte, bakışları bilge kedi*

*Ansızın bir umudun adı olur sokakta kedi yavrusu
Bir ıslıkla duyulan ezgi, bir sonbahar düşüdür tekir
Ve sen küçüğüm, melek kızım, aynı gözlerle bakarsın bana
Bütün çocuklar aynı şeytan uçurtması, aynı memlekettir*

Sis var.

Vapur çalışmıyor.

Kıyıya vurmuş ölü balık misali insanlar.

Beyazın içinde benek benek.

İp gibi uzun, sıra sıra.

Otobüsler tıklım tıklım.

En yakın yol ancak iki saatte alınır.

Taksi desen, para çözmez derdi.

Çarpışan arabalar gibi binmiş birbirinin sırtına hepsi!

Köprüyü yürüyerek geçmeye kalksan ayrı dert.

Yol kısa ama geçit yok.

Sis var.

Trafikte sevmeden, sevişmeden, düşünmeden ziyan olan saat-
lere acımaz mı insan ?

Canı sıkılır insanın konuşmaktan.

Susmaktan yorulur.

Gürültü esir alır kalabalığı.

Hımbıl hareket eden tipler çoğalır.

“Müziğin sesini duymayanlar, dans edenleri deli sanıyor” der Nietzsche.

Ve aklı başında olanlar yüzünden tatsız tuzsuzdur yaşam.

Sonra bir işçi, emeği için ölüm orucuna yatar.

Derken bir ağaca konar kuşlar.

Tazyikli suya siper eder gövdesini eylemci.

Yemenisine kan düşer bir ananın.

Sevda büyür, şaşırır insan rengârenk mevsimlerden...

Mor saçaklı balkonlar vardır.

Deniz gözlü çocuklar.

Güneşe inanıp çiçek veren ağaçlar aldanır, yine de kahvaltı sofrasına oturur tüm bir aile.

Bir toprak yolda kalır izi yalınayak Sokrates’in.

Kimi zaman susmak zordur, bazı zaman konuşmak; ama en zoru ardına bakmak değil midir, yiten zamana ?

Yaradan her şeyi bilen ve görendir.

O külli iradedir, yanlış yapmaz. Biz zavallı cüzi iradelerin üstünde ağır mı ağır, haksız mı haksız yükler var. Sürekli sınamak, sınava çekmek isteyen bir Tanrı karşısında kendimizi önemli mi saymalıyız, yoksa tarifi yanlış yapan bir Yaradan'dan kuşku mu duymalıyız?

Tanrı bizim iyiliğimizi istiyor madem, akıl fikir vermiş insana, öyleyse vardığımız noktayı neden görmezden gelsin ve bizi yüzlerce yıl öncesinin değerleriyle yaşamaya zorlasın ?

Tuhaftır bir kişinin “boş zamanı” olması ve koca bir günü “zaman öldürmek” için yaşaması.

Oysa ağız tadında tembellik etmek için, aylaklığı gönülden yaşayabilmek için özgür ve koca zamanlara ihtiyaç yok mu ?

Ezan okundu.
Motor kalktı Üsküdar'dan.
Martılar hemen hareketlendi.
Kız Kulesi çığlık çığlığa.
İstanbul başladı konuşmaya.
Masmavi bir dünyada yolculuk.
Bir rüyadan fazlası.
Vapurlar geçerken ıslık çalıyor.
Rüya görmeyi unutmuş insanlar var.
Gözleri çakmak çakmak.
Unutulmuş uykular kime yâr olur.
Birdenbire başlar.
Birdenbire biter.

Ömür mü dersin, aşk mı ?

Bir yanlış yapmak için çok uzun zaman beklemek gerekir bazen. Kendine özel, sahici, içten gelen bir yanlış kolay çıkmaz insanın karşısına. Birçok doğrunun acımasız öğretisine tek bir yanlışla kafa tutmak büyük sorumluluktur. Kendince bir cümle kurma azmi gerektirir.

Ters yöne gitmek için hâlâ bir olanak varken, sonunu bile bile bu macerayı yaşamak neden ?

Bazen duygular nasır tutar. Acı öylesine derin, keskin ve yakıcıdır ki, bir zaman sonra soğuktan hissizleşen beden gibi olur ruh. Hiçbir sivrulma, olay, kişi şaşırtmaz, yaralamaz olur insanı. Büyük yanılgılar, pişmanlıklar sırayla ortaya çıkar. Sonra birdenbire yeniden açılır yara. Kanar, kanar.

Anımsamak yeni bir kurgu yapmak mıdır, yoksa geçmişin hesabını görmek için bir terazi kurmak mı ?

Olup bitenler karşısında kendini çaresiz ve kimsesiz hisseder insan kimi zaman. Korunmak için taktığı maske paslanmış, gün yüzüne çıkınca boyalar dökülmüştür. Kendini korumak için alınan önlemler yabancı, sürülen yaşam bir başkasına aittir sanki. Bir başka hayatın özlemi değildir hasreti çekilen. Sadece kendine ait o kısacak zamanı yeniden kurgulama; sade, yalın yaşama arzusudur bu. Hatalar sıralanmış, yerine konulmaz büyük yaralar açmıştır. Tek seçenek vardır artık.

Bir yaşam süresince kendini sıfırlamak, temiz bir sayfa açıp yaşama yeniden başlamak mümkün mü ?

İyi bir oyuncu, ömrünün sonuna dek kendini tekrarlayarak şöhretini koruyabilir. Çoğunlukla kalabalıklar bildikleri, ezberledikleri oyunları izlemekten hoşlanır ve yürekten alkışlamayı ihmal etmezler. Oyuncu, bunu yolun başında fark ederek, ucuz ve küçük numaralarla, sanki değişiklikler yapıyormuş gibi görünerek vaziyeti idare edebilir. Kolayca açıklanabilir denklemdir bu, terazinin bir yanında oyuncu, öte yanında izleyiciler vardır ve sarhoş kalabalık yutturmacaya, kandırmacaya teşnedir çoktan. Oyuncu sadece şöhretini korumak istiyorsa, zorlamaksızın bir ömür zirvede kalabilir.

Oyuncunun sahneye çıkmadan önce boncuk boncuk terlemesine, içinin titreyip, ayak bağının çözülmesine tanık olunca şaşar kalırız. Alışıktır oysa sahneye çıkmaya. Üstelik sanılanın aksine, seyirci oyuncuyu değil, oyuncu seyirciyi sınava çeker her akşam. Eğer ustaysa. Alkışı nerede alacağını bilir oyuncu. Önce kendini tanır, olanaklarını bilir ve zorlamaz koşullarını. Bir ömür böyle idare etmesi mümkündür. Ama...

Oyuncu, yaratmanın ne demek olduğunu en iyi bilendir. Giderek içinin daraldığını hissedip, bir kafesin içinde vahşi hayvanmışçasına çırpınması bundandır. Her akşam yükselen alkışlar, gazetelerden taşan övgü yazıları hakikati gölgelemek içindir; oysa oyuncu her gün kendi dev aynasında kendisiyle yüzleşir.

Şöhretine esir olan, yeni adım atma cesareti olmayan birinin yaşam oyununda, o dev ve benzersiz, biricik sahnede başarılı olması mümkün müdür?

Her akşam ezberini yineleyen oyuncu, onca el alkıştan patlarcasına birbirine çarpsa bile, bu içerikten yoksun tezahürat karşısında kendini aldatabilir mi?

En büyük cesaret ve başarı, oyuncunun kendi yarattığı o görkemli heykeli bir tekmeyle yıkıp yenisini inşa etmek için kolları sıvaması değil midir ?

Kişi hata yapma hakkına sahiptir.

Yanılabilir de...

Ama bir katilin yanında yanlışlıkla duramaz, yanıldım diye-
mez.

Öngörüsü, sezgisi olmayan biri susmalı.

Salt kendine zarar veren kişi; bunu ister onarır, ister onarmaz.

Ama kitleye söz söyleyenin, iki kez düşünmesi gerekir.

Her özür dileyeni, yanıldım diyeni affetmek mi erdemdir,
yoksa elinin tersiyle itmek mi ?

Kapitalizm dünyaya kin, nefret, ölüm sundu yalnızca. Kibirli, kendini önemseyen insan, giderek bu uydurma değere inanmaya başladı. İstikrar denen tuhaf bir kavram üretildi; sürekliliğin gelişimi sağlayacağı öne sürüldü... Sadece savaşlar, yoksulluk, acılarda istikrar sağlandı kapitalizm sayesinde.

Durum bunca açıkken, insan kendi varlığını ortadan kaldıran bu düzene niçin boyun eğer?

Ya ahmaktır ya da celladına tutkun... Hangisi ?

Dost kalmak istediğınle vedalaşma zamanını ıskalamamak gerekir.

En azından onları iyi anmak için.

Neden dostlukların bir ömrü olduğı bir türlü kabul edilmez ?

Duyguları körelten, hissizliğı kutsayan bir dünya yaratıldı. Üstelik adından belli: Sanal...

Ne acı, ne sevinç sahici olabiliyor. Sosyal medya denen arsız, uğursuz, doyumsuz bir evrenin içinde kaybolup gidiyor hakikat. Bir kişiyi seviyorsak, yüzüne söylemeliyiz. Ya da öfke duyuyorsak haykırmalıyız yüzüne.

Birinin yüz çizgisini görmeden, sesindeki tınıyı işitmeden, varlığından bile emin olmaksızın ona dair nasıl oluyor da bunca emin cümleler kurabiliyoruz sanal sanal ?

Bilimcilerin çabasına karşın Büyük Patlama ve göksel tanrı arasına sıkışmış, giderek daralan bir süreçte itiş kakış kendine yer açmaya çalışan ve bunu anlamlı kılmaya çabalayan bir varlık için her an kıymetlidir.

Hayata gelmemizin, bizim tarafımızdan açıklanamasa bile, mutlaka bir gerekçesi bulunmalıdır. Bunun doğru olduğunu varsaymak rahatlatıcıdır.

Ya aksi söz konusuysa, tamamen talihsiz bir rastlantıysa varoluş ?

“Birkaç yumurta kırmadan omlet yapamazsın” diyen Maximilien Robespierre devrim yapabilmenin ilk koşulundan söz ediyordu kuşkusuz. Her zaman itaatkâr olanlar çoğunluktadır ve daima bu kalabalık kendini haklı sayar.

Başkaldırı cesaret işi değildir yalnızca. Haklı olmak gerekir. Halk dediğimiz tarifi zor kalabalık güce göre tutum takınır. Sanılanın tersine halk daima haklının yanında yer almaz. Hatta haksızı kutsayarak kendini avutur.

Devrim canlı bir toplumsal süreçtir. Bir kez hareket başladı mı, önünde durmak olanaksızdır. Denetim altına alınamayacağı için de risk taşır. Kitleler, her zaman devrimle birlikte olumlu davranışlar geliştirmez ve çoğu zaman, devrim kendini tamamlayana dek, kan ve gözyaşı vardır.

O halde...

Bir halk, onca ezilmişliğine karşın, nasıl olur da her türlü zulmü yapan hükümrana karşı sessiz kalır?

Adaletsizliğe, haksızlığa isyan eden ve halkı için kavgaya giren devrimci, nasıl olur da büyük yığın tarafından uzun süre yalnız bırakılır?

Halk, kapısı bacası olmayan bir evde, kıt kanaat geçinirken, nasıl olur da sarayı, sultanı savunur?

Devrimci kişilik doğuştan gelen bir özellik midir ki, kişi, çoğu zaman sonunda felaket olduğunu bildiği halde, kendini tutamaz ve öne atılır ?

İktidarların ya da daha geniş söylersek güçlülerin, düşünceyi ve doğal olarak bunun ifade edilmesini engelleme isteği yeni değil. Her kudretli kimse/kurum hem sevimli, özgürlükçü ve insancıl görünmek ister, hem de bunun tersi için elinden geleni ardına koymaz. Düşünmek, her iktidarı sarsar, sorgulamak demektir ve bu durum ezberi, imanı tartışmalı hale sokar ki, buna katlanmak kolay değildir; er ya da geç sarsıntı doğurur.

Kierkegaard, “İbrahim peygamberin oğlu İzhak’ı Tanrı’yı çok sevdiği için kurban etmesini kabullenmekle, basbayağı bir katilden söz ediyor olduğunu fark etmek arasındaki ince ayrım karşısındaki tutumu” belirleyici kılar: Ya bir cinayetten söz edeceksiniz ya da kutsal bir boyun eğişten.

Kendi adıma konuşacak olursam, ben bir düşünceyi sonuna kadar götürme cesaretinden yoksun değilim ve şimdiye kadar korktuğum bir düşünceyle karşılaşmadım. Günün birinde karşılaşırsam da umarım şunu söyleyecek kadar dürüst olurum: “Bu düşünce beni korkutuyor, içimde bir şeyleri yerinden oynatıyor, onun için bunu düşünmeyeceğim.”

Her an “ifade özgürlüğüne” yönelik baskılar uygulanmasının, davalar açılmasının nedeniyle ilgili akla şu sorular düşüyor elbet:

Birinin, ifade özgürlüğünü isteyebilmesi için cesur olması gerekmez mi?

Ya da...

Herhangi bir iktidarın, başına gelecekleri bildiği halde düşümenin ve onun yol açacağı gelişmelerin sonucuna katlanabilmek için kendine güveni olması gerekmez mi?

Ya da...

Koca yığınlar niçin rahatını bozup, düşünme ve onu dile getirme yolunu seçsin ki ?

Bir futbol maçı öncesi, geleneksel tören yapılıp, izleyiciler selamlanırken, kamera futbolcuların yüzlerini yakından göstermeye başladı. Birinin boynunda haç vardı ve dudaklarını kımıldatarak dua okuyordu. Yanındaki günah çıkarıp gözlerini hafifçe bulutlara doğru kaldırdı. Maçta başarılı olmak ve kazanmak için o da dua ediyor, yardım diliyorlardı Tanrı'dan.

Sonra diğer takım oyuncularına geldi sıra. Ellerini göğse doğru açmış diğer oyuncular göründü. Onlar da maçı kazanmak, iyi oynamak ve sevenlerini mutlu etmek istiyorlardı.

En son hakemlerin endişe dolu yüzlerini gösterdi kamera. Uluslararası bir maçı yönetmenin gerginliği okunuyordu yüzlerinden. Başlama düdüğünü çalmadan Tanrı'ya yakardığına tanık olduk orta hakemin. Hatasız ve adil bir maç yönetmek için dua ediyordu.

Maç üç sonuçlu... Taraflardan birinin galip gelme olasılığı yanında, maçın berabere bitme olasılığı da vardı elbet. O halde eğer Tanrı herkesin Tanrısıyla ve tüm oyuncular aynı dilekte bulunuyorsa, Tanrı'nın, Yaradan sorumluluğuyla kullarına eşit davranıp, maçı berabere bitirmesi en uygun olan değil mi?

Yok, eğer taraflardan biri kazanırsa, onun dininin daha değerli ve doğru olduğunu mu anlamalıyız; ya da kazanan tarafın oyuncularının daha dindar olduğunu mu düşünmeliyiz?

Yaradan her şeyini bilen, gören ve yazgıyı kurgulayansa niçin takım tutuyor da bir kulunu diğeri önünde zor duruma düşürüyor?

En tehlikelisi, Tanrıtanımaz oyuncuların kurulu bir takım inançlıları yenerse, bu, Tanrı'nın da yenilgisi olmaz mı ?

Tanrı'nın varlığına sorgulamaksızın iman etmek; Tanrı'ya en büyük hakarettir. Varlığını kanıtlamak zorunda değildir Tanrı. Her soluk aldığımız an, onunla hesaplaşmak zorunda olan biziz. O halde biz onun varlığını kanıtlamak zorundayız. Kendine güveni olan Tanrı varlığını sorguya açar, korkmaz!

Öyleyse...

Bunca acıyı, adaletsizliği, savaşı, kavgayı, kiri ve pası yaratan bir Tanrı sahiden var olabilir mi?

Varsa, ona iman etmek tüm rezilliğe ortak olmak anlamına gelmez mi?

Eğer Tanrı bunca kötülüğü, sadece bizi sınamak için yaratıyorsa, bu başlı başına saçma değil midir?

İyi niyetli Tanrı kötülüğe savaş açıp, iyiliği övemez miydi?

Herkesin ayrı bir Tanrısı varsa niçin toplu ibadetlerle kendimizi aptal durumuna düşürüyoruz?

Tanrı ölümü bizden intikam almak için yarattıysa, bu zalimlik karşısında intihar iyi ve anlamlı bir seçenek değil midir ?

Ülkenin en zengininin ardından yoksul insanların içi katılarak ağlamasını sağlayan, “sömürü düzeni”dir. Yüz bin işçi istihdam etti diye sürekli övgülerle anılmasına ne demeli?

Ya da...

Evsiz, aşız, çaresiz insanların kendini beş yüz odalı sarayda gibi hissetmesi ve bunun için kavga vermesi, göğsünü sultan için canhıraş siper etmesi de “sömürü düzeni”nin sonucudur; kapısından bile geçemedikleri saray için çılgına dönen bu kişilere ne demeli?

Bunca kolay uyuşan, düşünme yetisinden yoksun ve hakikatte gözleri kapalı bir gürhunun oy kullandığı sandıktan; eşit, özgür, adil bir düzen beklemek aşırı iyi niyet değilse, apaçık ahmaklık değil midir ?

“İntihar etmek” yaşamı anlamlı kılmak için iyi bir seçenek. Büyük gevezelikler içeren kutsal kitaplar, kişinin kendi yazgısını belirlemesine her hükmüyle karşı çıkıyor. Konuştukları Tanrı adına...

Madem Tanrı’ya ulaşmak görkemli ve benzersiz bir buluşma; o halde bunu çabuklaştırmak niçin Tanrı’ya ihanet sayılıyor ?

Evlilikten şikâyetçi olan çiftlerin çokluğuna kimse şaşırmıyor bugünlerde. Dahası, eşler yan yanayken evliliğin ne denli sıkıcı, bıktırıcı, yaşamdan alıkoyan bir kurum olduğunu gülerek dillendiriyor. Evliliğin aşk gereksinimini karşılaması söz konusu değil. Aşk, sürekli istim üstünde olma hali ve tekinsiz...

Oysa evlilik güvenlik gerektirir. Çantada keklik, cepte saklanan anahtar olma hali...

Her sevişmeyi tutkuyla gerçekleştirmeyi başaran çiftlere evlilik içinde rastlamak kolay olmasa gerek. Artık keşfedecek yeni bir ülke olmadığı için; o güvenli, tadı tuzu belli suda, keçiboyunu misali bir avuntuyla vakit mi geçirilmektedir?

Kadın ve erkeğin birbirinden vazgeçmemesi, giderek artan benzerlikten mi kaynaklıdır?

Birbirinin aynasında kendini görmekten bıkar mı insan?

Tersini düşünelim:

Kendinden bıkan biri, eşine katlanabilir mi?

Aşk, kendi dışında bir yolculuk gereksinimiye, niçin evleniyoruz ?

Günlük akışın mutsuz eden baskısından sıyrılmak, siyasal ve toplumsal kısır döngüyü geride bırakmak için yola çıkan bir tatilci topluluğuna katıldım. Yol boyu kahkahalarla gülen insanların yüzlerine baktım. Sanki bir vahşetten kurtulmak için kaçıyor, özgürlük mücadelesi veriyorlardı. Artık sona yaklaşmışlar, tatil beldesine geldikleri vakit yeni bir yaşama adım atacaklardı. Ellerin de akıllı telefonlarıyla bulundukları her yeri işaret eden fotoğraflar çekip sosyal paylaşım ağlarına koyuyorlar ve ısrarla nasıl bir yerde oldukları bilinsin istiyorlardı.

Garip biçimde, yola koyulduğumuz andan itibaren, geride bıraktığımız kenti, orada olup biten siyasal olayları, günlük felaketleri bencil bir unutkanlıkla sildiler belleklerinden. Birbirlerine ne denli zorlu bir çalışma yaşamından geldiklerini anlatıp, zaman zaman dönüşe yönelik kederli cümleler kursalar da “zafere kaçış” yolculuğuna kaptırmışlardı kendilerini. İçinde bulunduğumuz yeni koşullara çabucak ayak uydurmalarını bir dereceye kadar anlıyorsam da, kaçıp kurtulmaya çalıştıkları yerlerde kalan tanıdıklarına; içinden geçtiğimiz o anları belgeleme ve altını çizerek mutluluk fotoğrafları gönderme arzusunu kavradığımı söyleyemem.

İnsan yer değiştirerek, kendinden kaçmayı, kurtulmayı, başka bir yaşam sürmeyi başarabilir mi?

Eğer ısrarla yeni kurguladığı yaşantıyı, geçici bir süre için bile olsa, terk ettiğinden daha anlamlı/değerli buluyorsa kişi; niçin geride bıraktıklarına, “Şimdi mutluyum, eğleniyorum, huzurluyum” türü iletileri ulaştırmak ister ?

Birlikte yolculuk yapılacak kimselerin kişilik özelliklerini önceden bilsek bile, yeni koşullarda ne tür tepkiler vereceklerini kestirmemiz güçtür. Yolculukta herkes yeni biri olup çıkar. Korkular, beklentiler; güç anlarda gösterilecek dayanışmacı tutum, yoldaşlık bilinci, sevinci, hazzı ve tersini birlikte karşılama becerisi hemen ortaya dökülür. Yer değiştirmek isteyenlere, gezginliği yaşamının merkezine koyanlara hayretle bakarım. Bunca farklılığı hızla kavramak, bu durumdan memnuniyet duyup, hemen bir yenisine ayak uydurmak kolay olmasa gerek.

İki tip insan olduğunu sezerim: Biri, kımıldamaya mecali olmayan, olabildiğince bulunduğu yerde kök salmaya çalışan; ötekisi, olabildiğince farklı yerler görmek için çırpınan, uçucu, kök salmaktan hoşlanmayan türde olsa gerek. Yeni geldiğimiz küçük kentin, dağ manzaralı otel odasından dışarıya baktım. Pencерem canlı bir tablo gibi duruyordu önümde. İlk kez bir ormana bunca yakın olduğumu görüp mutlu hissettim kendimi. Özellikle ağaçlara bakmak bambaşka bir düşünce, heyecan ve biraz da tedirginlik yarattı içimde.

Ardı ardına yüzlerce ağaç. Metreler uzunluğunda, sanki özel çizilmiş gibi, tek tek ayrı güzel, bir arada ayrı bir armoni yaratmış haldeler. Başları dik, yanı başlarında duran küçük “ben”in

farkında değiller; umurlarında değilim elbet, yüzlerce yıldır kök saldıkları bu ormanın tüm belleğini sırtlanmış gibiler. Onca gelip geçen kişiye karşın, yüzlerce mevsimin ardından, depremlerin, savaşların arasından sağ çıkmayı başarmışlar.

Bir ömür, burada derin bir düşünüşle kök salan ağacın bilgeliğine erişmeye yeter mi?

İnsan kalabalıkları, bir orman olmak için geçmesi gereken süreye sahip olmaksızın, birlikte düşünmeyi, duyumsamayı başara bilir mi ?

Yürüyüş yapmanın doğal sonucu, düşünce yetisi kazanmak, geliştirmek olsa gerek. Günlük ev yaşantısı içinde akla düşmeyen şaşırtıcı ayrıntılar, doludizgin yapılan bir yürüyüş sırasında ardı ardına üşüşür insanın aklına. Bunların anlamlı, yararlı olanlarını bulmak, ayıklamak, belli bir dizge içinde sıralamak beceri işidir. Deneyimi olmayan biri için bu hayli güç, üstelik tedirginlik verici bir durumdur. Düşüncenin hafiften varlığını sezdirdiği an ona yaklaşmak, gelişmesini izlemek ve ardından olgunlaşmasıyla birlikte, aldığı o son biçimle yeni bir kavramın, olgunun, niha-yetinde düşüncenin doğması için dikkatli olmak gerekir. Bir fikir durup dururken usa düşemeyeceği için, neden-sonuç ilişkisini sabırla takip etmek; eğer bir anda ortaya çıktığı gibi tuhaf bir sanıya kapılıyorsa kişi, geri dönüp kökünü bulmak gerekir. Aksi halde birbiriyle ilgisi olmayan, garip, uçuşan kavramlar arasında boğulur insan.

Yürüyüş, ancak bir başına yapıldığı zaman tastamam gerçekleşmiş olur. İyi bir yol arkadaşıyla zihin açıcı, sürekli yaratıcı yeni sorular üreten bir yolculuk mümkündür elbet. Ancak kişinin kendi ruhunun derinliğinden çıkaracağı yeni kimseleri bulması için, kendisiyle konuşmaya, bir başkasına söylemeyeceği sözleri iştirmeye ihtiyacı vardır. Bu zahmetli ve cesaret isteyen eylemi

yapmak için gözü kara olmak gerekir doğrusu ama esas önemli olan, bu gereksinimin kişiyi dürtmesi ve kişinin, kendiyle yoldaşlık edeceği ve bir ömür sürecek olan uzun yürüyüşlere hazırlıklı olmasıdır.

Öyleyse...

Henüz kavramları, tasası, sahici sorunsalları olmayan biriyle yolculuk etmek sıkıcı değil midir?

Eğer böyleyse, kendiyle çıktığı uçsuz bucaksız yolculukta, kişi yanına ayak bağı olacak birilerini niçin alsın?

Ve...

Henüz kendiyle konuşacağı dili bulamamış bir kişinin, yaşam hakkında tumturaklı cümleler kurması, olsa olsa hiç yürüyüş yapmamış olmasından kaynaklı değil midir ?

Bir “düşünür” önünde engebeli arazi olduğunu bilir. Tür-lü kavşaklardan geçip, farklı sapaklara sızıp, çıkmaz sokaklarda kaybolacağını ve benzer yolları ısrarla gidip, ders almaksızın ve inatla yeniden yola koyulacağını kısa zamanda anlar. Çok temel bir yol ayrımında olduğu an, keskin karar vermesi gerekir. Gün-lük yaşamı düzenleyen kurallara dair öngörüler, eleştirileri; yı-kıcı ya da yapıcı önerileri olacaktır. Siyasetin her koşulda vasat-lık üzerinden düzenlenmiş alanına müdahil olmak istese bile, bu bataklık güreşinde yalnız kalmaya mahkûm olduğunu bilir.

Öte yandan; sözgelimi, akşam düzenli dizi izleyen, gazetelere şöyle bir göz atan, sosyal medya ağlarıyla fikir hayatını biçim-lendiren kişilerin arasında hızla geçip gitme olanağını istese bi-le, tüm bu olan bitenin içinde boğulmakta olduğunu da gördü-ğü halde, varlık sorunu üstüne kafa yormaya devam eder. Oysa hemen yanı başında hep işler yolunda gitmekte, büyük kalabalık mutlu yaşamaktadır.

Vasatta uzlaşmış yığınların bu zahmetsiz mutluluğuna çomak sokmak bir zorunluluk mudur, yükümlülük mü?

Gelişigüzel ve hayli kulak çınlatan kahkaha atan, vasat mutlu-lukta uzlaşmış yığın içinde isyan etmenin, oyunbozan olmanın bir anlamı var mıdır ?

Buraya dek okumayı başaran sevgili okurum, soluklanma molası vermek ister misin? Bu sorunun geçerli olabilmesi için, kendini soruların akışına bırakmış olman ve doğurgan yeni soruların izinde iyice yorgun düşmüş olman lazım. Oysa sürdürdüğümüz hız çağında kimsenin ilgisi bunca yoğun, diri ve kayıtsız olamıyor.

Tiyatro oyunu izlerken gözü sürekli akıllı telefonuna takılan kimseler görüyorum. Hayli etkileyici bir konser sırasında, ruhun erince en yakın olduğun anda, telefonun sinyal verdiğini fark edip, merakтан çıldıran, kendini dışarı atmak için fırsat kollayan kimilerine rastlıyorum. Üstelik sahnedeki oyuncunun da, çalgıcının da, gösterinin mola zamanı ilk işi akıllı telefonuna koşmak!

Birlikte tatil yapmak için bir araya gelen beş ailenin, akşam yemek sonrası içkilerini söyleyip, ardından akıllı telefonlarına gömülerek dünyadan haberdar olmaya çalıştıklarına tanıklık ettim. Yanı başındaki sevgilinin ruh durumundan habersiz, dünyanın en ucundaki kişilerin dertleri peşinden koşan, can sıkıntısına gömülü kalabalıktı bu. Üstelik çocukları başlarına bela açmasın diye ellerine tablet tutuşturmuşlardı, böylece özgür zamanlar yarattıkları sanısındaydılar.

Hep bir şeyleri kaçırıyoruz duygusuyla yaşayan kişilerin hayattan tat alması, derinleşmesi, herhangi bir duyguyu hissetmesi, düşünceyi yaratması mümkün mü ?

Siyasetçi söz cambazlığı yaparak büyük kitleleri ikna etmek zorunda olduğu için, hiçbir konuyu derinlemesine tartışmaya açmaz, meselelerin özüne dair tek bir hüküm ortaya koymaz. Ucu açık, içerikten yoksun, büyük kitlenin memnuniyet duyacağı parlak cümleler kurar. Genellikle kendi yoksunluklarını, özlemlerini, iktidar arzusunu bu kişilerde somutlayan yığın; siyasetçinin haklılığını, doğruluğunu değil, gücünü önemser. Siyaseti iş edinen kişi, başarısını artan alkışlarla ölçer. Somutlaştığı yer ise seçim sandıklarındır.

Sandık, siyasetçinin yarattığı uydurma bir tapınaktır. Bunu bir fetiş haline getirerek varlığını, hükümranlığını anlamlı, meşru kılar. Üstelik iktidarı ele geçiren kadar, muhalefet eden de aynı tapınaktan beslenir. Seçimler, hiçbir kanıt ortaya koyma zorunluluğu olmadan, bir kişiye iman edilmesinin en kolay yoludur. Bu yüzden her iktidar sahibi kendini Tanrı tarafından seçilmiş sayar. Sözüünün, tercihlerinin, yolunun kutsallığını bu sandık fetişizmine dayandırır.

Her sandıktan Hitler çıkabileceğini bildiğimiz halde niçin oy kullanıyoruz?

Her sandığın bireyin yaratıcılığını yok edeceğini, vasat bir ucubeye tüm toplumun esir olacağını bildiğimiz halde demokrasiye niçin inanıyoruz?

En yeteneksiz, cahil olanın hükümlanlığa bunca kolay erişebildiği düzenin insanlığı mutlu edeceğine olan inanç nereden kaynaklı ?

Uzun bir yolculuğun ardından aylardır hayalini kurduğu o masmavi denize kavuşan kişiyi tahayyül edin. Ne büyük bir kavuşmadır bu.

Birbirlerinin yolunu uzunca bir süre bekledikten sonra, ilk buluştukları lokantada yine iki kadeh içerek hasret gidermeye başlayan sevgilileri getirin göz önüne.

Bin bir güçlkle bilet alınmış bir müzikalin en tesirli sahnesini, en can alıcı şarkısını izlerken, dinlerken, yüreği heyecandan yerinden çıkacakmış gibi olan, o tutkulu izleyiciyi duyumsayın.

Tüm bunlar için özel bir çabaya gerek yok, hepsi servis edilmekte, gözümüze sokulmakta zaten!

Sosyal medyada en moda uygulamalardan biri; nerede, kimle olduğunu bildirmek... Bir de kitap ve kahve ikilisiyle kurgulanmış güzel mizansenler hazırlayarak, bu fotoğrafları paylaşmak.

Gidilen yerin önemi ve değeri, kimle olup, hangi duygu ve düşünceleri yaşadığımız, başkalarını niye ilgilendirsin?

Bu bir tür teşhir değil midir?

• Kahve, kitabın bir fotoğrafta, böylesi güzel biçimde yan yana durması, kişinin bilgeleşmesine ne tür bir katkı yapar ?

Milyonlarca insanın yazgısı hakkında karar vermek için kurulan meclisler var. Modern hayatın, elbette kapitalizmin tıkr tıkr işlemesi için yoğun çaba harcıyor bu meclisler. Önce büyük felaketlerin senaryosu yazılıyor, ardından halkla ilişkiler, tanıtım işlemleri gerçekleşiyor ve sonunda eylem hayata geçiyor.

Ülkelerin işgalleri, zavallı insanların kafasına yağdırılan bombalar, bu sırası şaşmaz süreçle oluyor. Önce bir yalan uyduruluyor, sonra bunun etrafında tüm dünya kenetlensin isteniyor. Gün gelip, bu canavarın içinde kudretini kaybeden hükümrانlar pişmanlıklarını dile getirmek için kitap yazıyor, yayınlara çıkıyorlar. Bizi kandırıldıklarına ikna etmeye çalışıyorlar ve daha-sı, kusurlarının görünmemesi için bu son hamleleriyle hepimizden merhamet bekliyorlar.

İktidarını yitiren kişi, kapalı kapılar ardındaki tüm ayak oyunları açığa çıksın istiyor.

Öyleyse...

İktidardan düşüp, gücünü yitiren birinin itiraflarına güven duyulur mu?

İçinde intikam duygusu bulunan biri, doğruyu söylese bile haklı sayılır mı?

Kötülüğü yaratan, çoğaltan, yayan kişinin günah çıkarır biçimde ortaya saçtığı sözler anlamlı/değerli sayılabilir mi ?

Anılarını her saniye göz önünde tutan, fırsat bulduğu her an anlatmaya çalışan insanlara ne çok rastlanır. Geçen zamanın her biçimiyle güzel olduğu savına dayanır bu tutum. Geçmiş, belki doğası gereği, ondan uzaklaştıkça kötü, yıkıcı, üzücü olanın (kişiler, olaylar) kaybolduğu; gençliğin, diriliğin, yaşam sevincinin akılda yerleştiği tatlı bir düştür.

Bir de...

Ne dünden memnuniyet duyan, ne içinde bulunduğu zamanı hakkıyla duyumsayan kişilere rastlarız. Hep güzel bir gelecekten söz ederler bize. Hastalıkların, düşmanlıkların, yoklukların olmayacağı bir gelecek vaadine kanmışlardır. Çocuklardan söz açarken bile, "Onlar geleceğimizin teminatı" derler. Yine bencilce bir kurgu yapmışlardır anlayacağınız.

Geçmişle avunan, gelecekle umutlanan iki tür insan var demek.

Geçmiş ve gelecek olmaksızın yaşamak olası mı?

Sadece bugünü, kendi hakikati içinde hissetmek mümkün mü?

Yaşadığımız günler kiminin geçmişi, kiminin geleceği değil midir oysa ?

— Bir an gelir...

Henüz çocukluğun bitmeden, bir çocukla yaşamaya başlar-sın...

Daha dün gibidir hani o kısa pantolonlu yıllar...

Oyuncaklar kırık dökük dizilir...

Yıllar darmadağın dökülür...

Sonra...

Gece aklını kurcalar...

İnsan, çocuğu olmasını niçin ister?

İnsan, bir kız/erkek çocuğu olmasını niçin tercih eder?

İnsan, bir kız/erkek çocuğunun yazgısını kaleme almayı niçin ister?

İnsan, sürekli yanlış yaptığını gördüğü halde, çocuğuna niçin toz kondurmaz?

İnsan, bir çocuğu, süremediği yaşamı için ikinci bir olanak olarak mı görür?

İnsan, bir çocuğu kendi için tutsak hale getirerek, onu öldür-müş olmaz mı?

İnsan, en sevdiği varlığa onu tutsak ederek nasıl kıyar?

İnsan, çocuğunu bir yaratı olarak tasarlar mı?

İnsan, bir çocuğu yaratı olarak görüyorsa, tüm iradesini teslim almış olmaz mı?

İnsan, sevdiği birinin tüm iradesini çalarak ona acı çektirmez mi?

İnsan, bir çocuğa nasıl olur da acı çektirir?

İnsan, bir çocuğun, yarattığı olmadığını bildiği halde, nasıl olur da ona egemen olmak ister?

İnsan, bir çocuğun her gün yeni olduğunu fark edebilir mi?

İnsan, her gün yeni olduğunu bildiği halde, çocuğunu nasıl olur da hep haklı, doğru, yanlışsız bulur?

İnsan, çocuğunda kendini temize çekebilir mi?

İnsan, bir çocuğu koşulsuz sevebilir mi?

İnsan, bir çocuğu koşulsuz severek onu yok etmiş olmaz mı?

İnsan, koşulsuz sevdiği çocuğunu bu yolla borçlu kılmaz mı?

İnsan, bir çocuğun yargıcı olmak istemediği halde niçin sürekli hüküm verir?

İnsan, çocuğu karşısında niye kendini hep borçlu sayar?

İnsan, çocuğunun yargıcı olduğunu fark edebilir mi?

İnsan, teraziyi bencil koyan çocuğunun yargıcılığına niye boyun eğer?

İnsan, niçin bir çocuğu olsun ister ?

Başın öne eğik, sadece yürünen yolun, o da görünen kısmını fark ederek ilerlemek olanaklıdır. Tümseklerden, çukurlardan doğrudan etkilenene dek yolculuğa devam edebilirsin. Etrafta çayanlar, yılanlar, ağzından salyalar akan fırsatçı yamyamların varlığı pusulayı değiştirmeyi gerektirmez.

Başını biraz kaldırdığında manzara değişecektir. Ne tür bir coğrafyada olduğunu hemen fark edersin; bir de gökyüzüne bakma cesareti gelince, bambaşka duygulara kapılır insan.

Haksızlık, hukuksuzluk, çaresizlik, öfke, ardı ardına büyür. Soru soran kişi, kaçınılmaz bir suçluluk duygusunu büyütür içinde. Dünyanın tüm kötülüklerinden kendini sorumlu tutar.

Bu duygu ahmaklıktan mıdır, mecburi istikamette gitmeye katlanamamaktan mı?

Ötesi...

Salt kendi başının çaresine bakmayı başarmak, ayakta kalmak anlamına gelir mi?

Umulmadık bir anda karşında bitiveren çikıntı, tökezlemeye ve yere savrulmaya neden olmaz mı ?

Herkese hitap etmeye başladı önce. Kim ne gereksinimi varsa sözlerinde buluyordu onun. Sevginin en renklisini, en coşkusunu hissettiriyordu herkese. Sonra, daha önce görülmemiş bir rüyaya davet etti herkesi. Gökyüzünün en parıltılı yıldızlarını kucaklamıştı, yağmur gibi serpiyordu üstlerine... Bir kahvede oturuyordu, çay yudumluyordu yaşlılarla. Çocuklarla resim yapıyor, şarkı söylüyordu. İşçilerle binlerce metre derindeki maden ocağında iftar açıyor, yeni yıla birlikte giriyordu onlarla. Hiçbir beklentisi yoktu işçilerden. Sadece, "Bir kez destek verin bana, güzel bir dünya kurayım size" diyordu.

E hakkı değil mi, diye düşündü kalabalık.

Her sözü alkışlandı.

Her hareketi takdir edildi.

Her adımı takip edildi.

Öyle bir an geldi ki, o istemeden uyulmaya başlandı yasaklara; öyle bir gün geldi ki, sırtlarda taşınır oldu. Artık ne bir engel, ne bir yasa kalmıştı. Renklerin azalmasına kimsenin gıkı çıkmaz oldu. Nefessizlikten boğulurken bile yüzlerde tebessüm vardı.

Her tiran kendine uygun bir halk yaratır. Giderek halk tiranlaşır. Halk ve tiran bir beden olur.

Kişi bunu bildiği halde, o bedenin bir hücresi olmaya devam etmek için haklı bir nedeni olabilir mi ?

Kitapçılarda; kendine iyi bahaneler bularak yaşama tutunma çabası gösteren ve hiçbir derin fikre zamanı olmayanlar için hap ürünlere ön taraflarda rastlıyoruz. Şaşırtıcı değil elbet. Hatta kimi zaman popüler kültürün yararlı olduğu bile söylenebilir. Düzey aşağı doğru düştükçe umut azalıyor.

Kişisel gelişim kitaplarından medet uman; dilediğini acilen bulamayınca falcı, büyücü, burç yorumcularına sığınan; yetmeyince Doğu tapınaklarında ermeye gidenler için elden ne gelir, bilemedim doğrusu.

Önümüzde her an birbirinden ilginç yüzler belirliyor, çizgilerinde gizli öyküler var, derinlemesine bakıldığında her yüz, kendi tınısında bir ipucu veriyor, fısıldıyor bize. Koca yerleşkelerde, uyuşmuş akademi dünyasında “yaşam boyu eğitim” dersi almak-tansa, pek de saklanmaya gerek olmaksızın, önümüzden kayıp giden rengârenk yaşamı kavramaya çalışmak çok mu güç?

Eğer hayal gücü, eyleme geçirecek cesaret ve beceri yoksa, kişi niçin intihar etmez ?

Tiril tiril giyinmiş, günlük gazeteleri ayrıntılı biçimde okumuş, yeni kitabının son düzeltisini gözden geçiren adam seksen dört yaşındaydı. Uzun zamandır takip ettiğim bir yazar, düşün adamı. Hiç üşengeçliğine rastlamadım. Dört bir yandan gelen söyleşi davetlerine sevinçle katıldığına tanığım. Güncel meseleler üzerine her gün yazmaya devam ediyor, özenli bir gazeteci.

Büyük bir keyifle okuduğum son kitabı, özenli bir akademik çalışma. Koca yılın sağlıklı bir terazide tartılmış derlemesi. Unutkanlığa yer bırakmayan, ihtiyaç duyulacak bir kaynak. Yazarı seksen üç yaşında ve dergilere düzenli yazmaya devam ediyor bir yandan.

Zekâsı ve yeteneklerine bunca öykündüğüm bu iki insan, önderinde kaç bahar kaldığının ayırdındadır elbet. Boşa zaman harcayacak denli ahmak da değiller.

Sabah, “Günaydın” demek için heyecan duyulacak bir dünyaya uyanmıyorsak, yaşamak için ısrar ederek soluk alan, ölü sayılmaz mıyız ?

Bir insan
niçin sevilir baba?

Kızım,

Bizim memleketimiz güzeldir. Ama yaşaması zordur. Tuhaflıklar bitmez. Umudunu yitirdiğin an, bir çiçek tomurcuklanır ve yaşama-ya davet eder seni. Bazen yapayalnız, kimsesiz kaldığını hissedersin, küsersin. İçlenirsin, duvarlar üstüne gelir. Sanırsın ki sesin kısılmış, kolun kanadın kırılmış, bir başına kalmaya itilmiş haldesin... Oysa bu topraklar acıyı kolay yeşerttiği gibi, umudu da doğurur. Adı üstünde, ana kucağıdır Anadolu. Ne denli zalim davranılrsa da ona, suyu çalınrsa, tohumu kaçırılrsa, insanı sindirilse de bereketlidir. Bilgedir. Direnir. Bazen ayakları nasır tutmuş çiftçinin kanayan yarasına merhemdir. Kimi zaman teni güneşten kavrulmuş ananın terini siler. O topraklarda yazgımız vardır. Hepimizin acılı, kederli ama mutlaka direnci barındıran topraklarıdır Anadolu. Güzeldir bizim memleket, zordur yaşaması.

İnsanımız kolay aldanır. Artık iyi kalpliliğinden mi, saflığından mı kurnazlığından mı, bilmiyorum. Kimi Tanrı'ya avuç açınca sorunlarının biteceğini sanır. Kimi kolaycılık uğruna heba eder yaşamını, köşe dönmek için çırpındıkça dibi boylar bataklıkta. Boğaz Köprüsü'nü satan mı istersin, üste mostralık meyveyi dizip, alta çürük çarık dolduran pazarcı mı ararsın... Kantarı bozuk terazilerde ahlakı tartanlara ne demeli peki! Yine de güzeldir bizim mem-

leket. Vazgeçemezsin. Köşede avuç açan kör dilencinin akşam pavyonda dağıttığını görürsün, şaşmazsın. İnsanımız kolay aldatır. Bir kahvenin kırk yıl hatırı olduğuna inandırır önce seni, sonra ilk fırsatta dolandırır.

İnsana alışacaksın. Şaşıracaksın. İrkileceksin. Öfkelenip ağlayacaksın. Düş kırıklıkları bırakmayacak peşini. İçe kapanıp, belki umudunu yitireceksin. Ama ne olursa olsun, yine de seveceksin insanı. Kısacık bir zaman içinde çırpınıp duran, çaresiz bir varlıkla boğuştuğunu unutma sakın. İhtirasın, hırsın içinde kıvranan bir zavallıdır öte yanı... karnını doyurmak ister. Üşür, dert eder... sıcağın bunalır. Dürtülerinin peşinde kıvrılır durur. Yalan söyler, kin tutar, tuzak kurar, kalp kırar. Ama güzeldir insan sıcağı, özlersin...

Bizim memleketin tarifi güç yapılı! Canı yanmış insanları vardır. Yürekləri çoraklaşır bazı bazı. Yanıltır seni. İçinde bir öfke büyür de, sonra bakarsın ellerine... Susar, yeniden tanımaya başlarsın onu. Kimse iyi ya da kötü gelmiyor dünyaya kızım. Bir an gelir, öyle şaşırtır ki seni Anadolu insanı, kalbini kazanır, bir nehrin toprağa su vermesi gibi, kesemezsin umudu ondan...

Ankara'da bir imza günü için bulunuyordum. Çocukluk hayalimdi yazarlık. Çok kuyruklar bekledim, sevdiğim, hayranlık duyduğum yazarları göreyim, bir imza alayım diye. Kitapçıda beni bekliyordu uzunca bir sıra... Elllerinde kitaplarını, sabırla ve yazıyı paylaşmak için sıradaydı okurlar. Onlar tanımadığın dostlardır. Mahrem bir dünyayı, belki bir masalı, bazen acıyı paylaştığın dostlar. Yüzleri tam bilmezsin, soluklarını tanırırsın ama. Tuhaftır yazarlık. Bir gizli anlaşma vardır okurla aranda. Kimse diğerini ele vermez. Tarifsiz, lezzetli bir suç ortaklığıdır.

İlk kitabım yayımlandığında yine böyle "imza günü"ne heves et-

miştim. Saatlerce bekledim, yeni evli bir çift dışında kimse gelmemişti. Meğer genç adam, eşine kitabımı isminden dolayı almak istemiş. Geç Kalmış Romantik'i imzalamıştım. Bir yandan ürküp, korkup, telaş etmiştim. Sanki o tek okur da giderse yapayalnız kalacaktım dünyada. Kuyruk varmış gibi acele imzalamıştım kitabı. Elllerinde tuttukları, o incecik öykü kitabı onlar için evliliklerinden yalın bir iz, bir sevgili mektubuydu sanki. lmsz oldum sanırım yaşamlarında. Onlar benim için, tanıdık olmayan ilk okurlardı. Kitabımı imzaladığım ilk kişiydi genç kadın. Hangimizin yaşamında daha büyük iz kaldı, bir düşün.

Son imza gününe giderken o anları anımsadım yeniden. Karıkoanın yüzünü anımsıyordum. Uzakta kalan dostlarımdı onlar. Yerime oturdum. Bu kez önümde uzayan kalabalık şaşırttı beni. Hep şaşıyorum insanlara. İlk sırada engelli olduğunu fark ettiğim, gencecik bir kız vardı. Hemen imza için aldım kitabını. Bekletmek istemedim. Acemi bir telaşla hemen imza ettim kitabı. Boynuma sarıldı genç kız. Sesinde sevinç, heyecan ve adını koyamadığım bir kırgınlık vardı sanki. "Seni çok seviyorum, umudumsun" dedi bana.

"Umut" gelecekle ilgili sanırdım. Meğer değilmiş. Kızın ardında gözleri dolu bir kadın ve adam vardı. Bir süre öylece, sarılı vaziyette kaldık. "Hastayım ben" dedi. "Evden çıkmam yasak" diye ekledi. "Ama sana gelmek için ıktım. Duramazdım" dedi ardından. Meğer kanserle boğuşuyormuş kızcağız. O lanet hastalık pençesini geçirince insana kolay bırakmaz. Beni geleceksiz, beklentisiz sevmiş. "Umut" geleceğe dair değilmiş anlayacağını. O an, o dokunuş, o gz göze gelme, o paylaşma, umudun adı!

Roman yazıyorum. Fark ettim ki, gelecek için değil. İşte o kız için yazmışım. Belki bu mektubu okuduğunda tepen atmış olacak, "Amma da romantiksin baba, hayat hiç öyle değil" diyeceksin...

Ama unutma kızım, baban da insandır ve sen de insansın... İnadına sevecek, güveneceksin...

*Güzel olan ne varsa çaldılar
Bir avuç keder kaldı elimizde
Hasreti işaret ediyor parmaklar
Giderek nasır bağlamış yüreğimize*

*Bir insanı sevmek için tanımak gerekmez, havasını solumak yeter
Bir insanı sevmek için anlamak gerekmez, yüzüne bakmak yeter*

Aşk duygusu derin, keskin ve çoğu zaman verdiği hazdan öte yaralayıcıdır; sanılanın tersine, bu duygu genellikle yersiz, zamansız biçimde kök salar. Aşk için ikinci birine ihtiyaç duyulduğu tezi doğru değildir. Genellikle bu bağımsız gelişen esriklik hali, doğrudan kişinin kendiyle ilgilidir. O halde başka biri için bu duygu gelişse bile, onunla ilgili değil, tersine kişinin kendiyle ilgili bir sorunsaldır, diyebiliriz.

“Sorunsaldır”, çünkü iyi ve kötü olmak üzere, er ya da geç sonuçlar doğurur. Acı denen, yakıcı ve esasen tam da aşka özgü olan hal üstüne, bir başkasına yönelik maliyet çıkarmak kolaycılıktır. Esas olan, başa çıkılması gerekecek durumu karşılama isteğine sahip olma cesaretidir. Bilerek, tercih ederek; üstelik ileride kabuk bağlasa bile, kanayacak olan yaranın da aşka dahil olduğunu kabullenerek yola çıkılır. Bu yolculuk genellikle bir gönüllülüğe dayanmasa da, o esrik hal kişiyi hemen tutsak etse de, yine de “öteki”ni suçlu saymak için bir gerekçe olamaz.

Aşk tepeden tırnağa bir suçluluk halidir belki.

Her an biricikse, doyasıya tadına varmak gerekmez mi?

Özgür bir an yaşayabilmek için kişinin kendi etik ölçüsünü koyması gerekmez mi ?

Düşünsel hiçbir deneyim yaşamamış bir kişinin, aidiyet duygusuna gereksinimi sanıldığından fazladır. Bir korunak, bir çatı için can atar da, kolay ele geçmez elbet bu. Bir okula girebilmek için sınav vardır çoğu zaman, bir kulübe yazılmak için mutlaka belli yetiler gereklidir. Düşünme deneyimi yaşamamış kişi, kendi sınırlarını bilemez, dürtüleriyle savrulur ve büyük gürültülü kalabalığın içinde avunur. Kolay olan, o kalabalığın güvenli kollarına bırakmaktır kendini.

Önceden belirli kurallara uyum göstermek zor değildir. O halde esintinin yönünü değiştirmek beyhude bir çaba gelir bu kimseye. En çok kazanan takımın yandaşı olmak, en çok izlenen dizinin izleyicisi olmak, en çok satan kitabı edinmek ama okumamak, akılda en kolay kalan müziği dinlemek hep güvende olmak anlamı taşır. Haliyle işkembeden atarak iktidarı ele geçiren; en kabadayı, en salyalı, en küfürbaz, en güçlüye oy vermek de kolaycılıktır.

Nazi olmak böyleydi işte. Güçlü partili olmak... Diktatörün koltuk değneği olarak bir kimlik edinmek ve azınlığa vurarak, ezerek ayakta kalmak!

Yığının, üzerinde uzlaştığı değerlerin haklılığına kim karar verir?
Yığının yönünün doğruluğunun kanıtı nerededir?

Yığının sahiden bilimsel bir kanıta, tanığa, deneye gereksinimi var mıdır ?

“Bu gezegendeki rolümüz belki de Tanrı’ya tapmak değil, onu yaratmaktır” diyen Arthur Clarke yanılmıyordu kuşkusuz. Bir düzen gereksinimi duyanlar, geçen zamanı kavga çıkmadan, bir ahenk içinde sürdürmek isteyenler için acil bir Tanrı gereksinimi vardı kuşkusuz. Sorun yaratılan Tanrıların ne denli başarılı, iyi olduğu yönündedir belki.

“Tanrı fikri, insanlığın affedemeyeceğim yegâne hatasıdır” diyen Marquis de Sade haksız diyebilir miyiz?

“Tanrı’nın var olduğuna, bedeninizi yaratan bir Tanrı’nın varlığına inanıyorsanız ve bu bedenle de pis olan her şeyi yapabileceğinizi düşünüyorsanız, o zaman hata üreticiye aittir” diyen Lenny Bruce sorumluluktan kurtulmuş oluyor mu?

O halde ben de şöyle sorabilirim:

Kendi Tanrısını yaratma cesareti olmayanın yaşama hakkı var mıdır ?

Anı kitapları okurken, kendi anılarıma doğru da kayar gözüm. Sanki uzak bir yerdeki sinemada; çocukluğum, ilk gençliğim film olarak oynar. Bakar dururum. Ne garip bir irkilme-
dir bu, içinde bir türlü tükenmeyen merakla, öylece, çoğu zaman hayretle bakar durursun akan zamana.

Bazen başkalarının yaşamlarını anlatan kurgulardan boğulur insan, gerçek öykülerin, anıların izini sürmek ister. Kendini de bulur hepsinde. Çocukluklar hep aynı geçmiş meğer... Kimi dünya savaşı sırasında, kimi çalkantılı siyasal kavga dönemlerinde, kimi sahil şeridinde, kimi köyde, kimi kentin gri apartmanlarında... Çocukluk hep aynı...

Anı kitapları tuhaf bir lezzet verir okurken; hem kendin olursun, hem bir başkası, donmuş sanılan yaşantılar bir bir canlanı-
verir. Montaigne demişti ya, "Bir insanda tüm insanlar vardır" diye... Öyle...

Anı kitaplarında hep bir kişi vardır.

Anı kitaplarında hep hepimiz oluruz.

Kalabalıklar içinde kaybolan yüzleri bir bir açığa çıkarır anı kitapları. Tarih nasıl büyük olayları yazarsa çoğunlukla, anı kitapları da güz esintisinin yüze değdiği anlardan söz açar. O hep bir çocuğa değer nedense, kan ter içinde kalmış, susamış bir çocuğa...

Birinin yüzüne yakından bakma cesareti olmayan kişiyle konuşmaya, sahiden konuşma denir mi?

Kalabalıklara gizlenmiş, kendi resmine bile bakma cesareti olmayan birisinin anıları var mıdır sahiden; böyle bir yaşantı, sürülmüş müdür ?

Gizli kalan hiçbir suç yoktur.

Her suçlu tarihe bir not düşmek ister.

Ardında gözyaşı, kan, acı, nefret, intikam duygusu bıraksa bile; birilerinin ona hak vermesini ister.

Suçlu anımsanmak ister.

Tarihin karanlık sayfasında, kötü olarak anılma pahasına var olduğunu, ölümsüz olduğunu bildirmek ister suçlu...

Çoğu zaman katilin tetiği çekmesinin nedeni bu değil midir?

Suç işleme cesareti olmayan birinin iz bırakması mümkün müdür?

Ötekilere karşı, can yakacak bir suçu işleme cesareti yoksa kişinin, kendini uluorta bir suçun öznesi ilan etmesi gerekmez mi?

Suçun ve cezanın bunca çabuk yer değiştirdiği bir düzende, karar vermek için sabırlı olmak gerekmez mi?

Suç nedir?

Her suç ceza gerektirir mi?

Suçlu kimdir?

Birini affetmek mümkün müdür ?

“Bütün büyük hakikatler, kutsal şeylere küfür edilmesiyle ortaya çıkar” diyor Bernard Shaw. Kutsalların dokunulmazlığı yaşamı daraltmaktan öte bir işe yaramıyor. Girilmez alanlar oldukça, arkada karanlık odaların sayısı çoğalıyor.

“Düşünen bütün insanlar ateisttir” derken Hemingway, sınırsız özgürlük arzusunun en yalın halini dile getirmişti. Düşünme isteği ve bunu başarabilme yetisiyle kutsallar arasında kaçınılmaz çatışma olduğunu biliyordu elbet!

“Kâfirlik, düşünce özgürlüğü için kullanılan bir başka sözcüktür” derken, tam da buna işaret ediyordu Graham Greene!

Bugünün en çok tartışılan özgürlük alanı, nedense “inanç özgürlüğü”. Akla şu geliyor elbet: “Özgürlük” ve “inanç” aynı cümlede kullanılırken biraz gülünç olmuyor mu?

İradesini devretmiş bir kişinin, özgür olma olasılığı var mı?

Dindarların tarif edilmiş, üzerinde uzlaşmış Tanrısını niçin anlamak zorundayız ?

Stephen Hawking'in insan türünün yok olacağını söylemesi derin bir kaygıya taşımadı büyük kitleleri. Kimi Tanrısının onu koruyacağından emin ve bu tür tahminleri, kısacık ömründe göremeyeceği/sınayamayacağı için, bu karmaşık meseleler üzerine kafa patlatma eylemine hiç girişmedi bile. Bir başka çok daha az kişiden oluşan topluluk ise ikiye ayrıldı. Bir kısmı, bunun beklenen bir saptama olduğunda hemfikirdi ve şaşılacak bir yan bulamadı Hawking'in sözlerinde. Diğer kısım insan, farklı bilim adamlarının tezlerine sığındı ve bu karanlık gelecek uyarısı için elde bir veri olmadığı savına katıldı.

Hawking ağır bir hastalığın ardından, yalnızca bakışlarıyla konuşan ve düşüncesini aktarmak için bilgisayara gereksinim duyan biri. Üstelik çok ünlü ve ağzından çıkan söz peygamber keliması sanki!

Bu koşullarda bir kimse sağlıklı düşünebilir mi?

Hem bedeni, hem ruhu başka bir evreni soluyor, aktarıyor. Öte yandan, bildik ve hepimizi etkileyecek olan o aşırı değerli bulunmanın, her vakit ilginç olma dayatmasının baskısı altında da olabilir.

O halde neden bu kışkırtıcı öngörüye inanalım?

Üstelik karşıt görüş hem umut verici, hem de bilimsel zemi-
ni var.

İmdi benim durumuma gelelim: Bu tartışmanın tarafıyım. İnsan türünün yok olmasını istemiyorum güdülerimle. Oyumu iyimser olan seçenekten yana kullanıyorum. Haklı nedenlerim var: Şiir okumayı, yazı yazmayı, sevişmeyi, rakı içmeyi, denize bakmayı ve daha pek çok güzelliği seviyorum. Benim ömrümle sınırlı olduğunu bilmek tüm bunların, aklımı kaçırmamanın eşiği-
ne getiriyor beni elbette.

Her makul insan gibi!

Ha, bu makul kişi kimdir?

Metin Altıok'un, "Şimdi ben öldükten sonra tüm bu gördük-
lerim kaybolup gidecek mi?" endişesiyle; Nâzım Hikmet'in, "Bir
komünist olarak ölümden sonrasına inanmam ama bir şair ola-
rak ölüme inanmam mümkün değildir" dediği bir yerdeyim...

Şiire inanmadan sürülen bir yaşama, yaşam denebilir mi ?

Yatak sıcaklığına en güzel eşlik, radyodan taşan “Arkası Yarın” sinyolidir. Geceden kalan ve yarım yamalak anımsanan düşlerin, bölük pörçük, tutarsız imgesiyle boğuşurken hemen imdada yetişir o çağrı. Bir öykü anlatılacaktır. Üstelik her biri kişilik özelliği taşıyan oyuncu sesler eşliğinde koyulur yolculuğa çocuk!

Sabah saat on için verilmiş olan o randevuya yetişme telaşı yoktur. Zihin perdesi usulca açılırken, radyodan taşan ve bellekte yeniden biçim bulan o benzersiz kurguya sıcak yatağından rahavet ve şenlikli bir heyecan içindeki çocuk da katılır. Öykü anlatmak ve dinlemek haşarı bir gereksinimdir... Yaşsızdır. Bencil bir tutku gibi dursa da; ancak, bir başkasının zihninde karşılığı varsa öykü, öykü olmayı becerir...

“Arkası Yarın” her gün yeniden başlar ve garip biçimde ertesi gün yeniden buluşmanın gerçekleşeceğini bildiği halde kişi, içinde hep bir tedirginlik biriktirir. Anımsıyorum; önce hangi eserin dile geleceğini iştirdik, ardından oyuncular, yönetmen falan derken, en önemli kişiye gelirdi sıra!

Hayal kurmak; türlü imgeleri, olayları, resimleri farklı biçimlerde bir araya getirme becerisidir. İyi görülmüş bir rüyaya kolay rastlanmaz. Zarın istenilen biçimde gelmesi için onu yürekten istemek yetmez, tüm ihtimallerin üstüne titremek ve içinden birini çekmek gerekir.

Radyodan taşan insan seslerinin hakikat olduğuna inanmak hayalcilik midir, yoksa hakikatin kendisini apaçık grmek midir?

Kim ocukluk anılarınınldğne inanır?

ocukluğulen biri yaşama tutunabilir mi?

Her uyandığımız gn yeni bir “Arkası Yarın” dinlemeyeceksek, o gne bunca sevinçle uyanabilir miyiz ?

Önce dünyadaki kitapların tümünü hayal ederek büyük bir korkuya kapıldım. Tümünü okuma isteği ve tuhaf bir açlık içimi kemirdi durdu.

Sonra boyutça, düşlediğime göre minnacık kalan kendi kütüphanemi düşündüm ve ömrümün buradaki kitapları okumaya yetmeyeceğini fark ettim.

Öteden beri, okumanın insanlığın gelişiminde, olumluya doğru ilerlemede, en önemli olanak olduğu iddiasına inandım.

Bir ömre sığabilecek kitap sayısının sınırlılığı derinden kederlendirdi beni.

Ölümlü olmanın acıklı anımsatması bu!

Dünyanın bu kadar çok kitaba gereksinimi var mı?

Kitaplar arasında tercih yapacak deneyimi olmayan birine bu koskoca karanlık mezarlık karşısında nasıl davranması gerektiğini, tercih yapmayı nasıl öğreneceğini kim söyleyebilir?

Tümünü okuyamayacağımızı bildiğimiz halde sürekli kitap edinmemiz ve içimizdeki sızıyı büyütmemiz niye?

Giderek zamanımız daralırken, daha kalın olan ve daha çetre-
filli sorunlar içeren kitaplara niçin yöneliyoruz?

Sadece kitap okumak için bir yaşam hediye edilmemesi haksızlık değil mi?

Eğer kitaplar bir işe yarıyor olsaydı, dünyada bunca adaletsizlik, kötülük olur muydu?

Kitapların zalimlerin elinde can çekiştiğini gördüğümüz halde, onlar yakılırken hiçbir şey yapamıyorsak, kitaplarla kurduğumuz bağın sahici olduğunu söyleyebilir miyiz?

Eğer kitaplar son tahlilde iyiye ve doğruya yöneltiyorsa kişiyi ve eğer kitleler, hükümler kitap okumuyorsa, kitaplarla birlikte kendimizi niye yakmıyoruz ?

Bunca sıkıntılı günler geçirirken, bir soluklanma molasına gereksinim duymam doğal. Ne tür bir sıkıntıdan söz ettiğimi açmam gerek; ilkin “can sıkıntısı” denen ve tarifi tam yapılmamış deyimden söz etsem iyi olur. Genellikle yapacak bir işi olmayan, uzun ve boş zamanlar içinde avare gezinen kimse için bu ifade kullanılır. Buna derin itirazım var. Genellikle gamsız kimsenin herhangi bir sıkıntısı olmaz. Doğrusu, olan biten onca saçmalığa kimseciklerin isyan etmediği hallerde insanın canı sıkılır. Sıkıntı duyulacak onca olay olurken, birinin buna müdahil olamaması, “Kral çıplak” diyememesi esas can sıkıcı olan...

Ailelerin bir araya gelip maksatsız toplandığı günlerde, konuşulan konular karşısında hayret edip, canımın sıkıldığını hissetmiştim en son. Sürekli konuşan bir kadın, asla onu dinlemeyen bir kalabalığa daldan dala atlayıp, hayli önemli olduğuna inandığı birçok şey anlatıyordu. Konunun herhangi bir yerinde araya girip, anlamsız sesler çıkararak, kadını dinlediğini fark ettirmeye çalışan diğerleri ise hallerinden memnun görünüyorlardı. Kadının varlığı hepsinin işini kolaylaştırmıştı. Biri, hepsi adına gü-rültü çıkarıyordu. Böylece kimse soru-cevaplı; karışıklığa dayanan bir ilişki kurmak zorunda kalmıyordu. Konuşmak sorumluluk ister, onları böyle bir yükten kurtaran kadına hepsi minnettardı sanırım. Benimse canım sıkılıyordu.

Sıkıntılı günlerden geçiyorum, demem boşuna değil elbet. Beni irkilterek uyandıran rüyalar görüyorum sıkça. Uyku ile uyanıklığın sınırını kestirmekte güçlük çekiyorum. Bölük pörçük, sanrılı ve acılı uykular arasına gözü açık saatlerin can yakıcı olayları diziliyor yan yana. Sanki büyük ve önemli bir gösteriye hazırlanıyormuş gibi hissediyorum kendimi. Günden güne daha geçimsiz olmam bundan sanırım.

Boş zamanı olanların, olan bitenden can sıkıntısı duymayanların çıkardığı kuru gürültü içinde, bir yaban olarak öylece durmak cezaların en büyüğü değil mi?

İnsanları kırmamak için ahmaklığa katlanmak bir fedakârlık mıdır, yoksa işlenen zaman ziyarı suçuna ortak olmak mıdır ?

Bir kar tatiline, üstelik kendimi en yorgun hissettiğim günlerde, iki yersiz sebepten dolayı çıkmak zorunda kaldım. Eğer bir çocuğunuz varsa ve onun önünde göreceği, belki keyif alacağı ve izini sürmekten hoşlanacağı uğraşlar bulunuyorsa; o güne dek ilginizi çekmemiş bile olsa bir dağcılık macerasına, kayak yapma çabasına girmeniz mümkün. İkinci ve irkiltici neden, yaş ilerlese bile, halen deneyimlemediğimiz onca eğlenceli etkinlikten kimini yakalayacağınız sanısı sizi diri tutuyor.

İyi vakit geçirmek için toplanmış insan kalabalığı içinde yerini alıyorsun. Derin bir sarsıntı bu. O güne dek elde ettiğin hiçbir deneyim dağ başında, bir kayak hocasıyla, kar fırtınası altında seni korumaya, ısıtmaya yetmiyor. Basit sanılan, dışarıdan bakıldığında onca keyifli görünen işlere girişince, ne denli gecikmiş olduğunu fark ediyor insan. At binmek, dalmak, bir çalgıyı öğrenmek ve hatta bisiklete binmek gibi...

Kış deyince, bir soba karşısında, bol tarçınlı bir salep ve belki akşamları kestaneden öte düş kuramayan bir çocukluktan gelmiş biri için fazla uyarıcı arasındayım. Çok küçük yaşta, henüz turistik bir merkez değilken Uludağ'a gittiğimizi hayal meyal anımsıyorum. Gece kalacak yer karmaşası çıkmış, bir hayli kötü bir otele sığınmıştık. Karanlık bir hava aklıma kazınmış ve berbat yemek kokusu sinmiş üstüme sanki...

Belleğin pek çok çekmecesini olduğunu böyle anlarda fark ediyor insan. Karanlık koridorlu otel odası, soğuk çarşafın insanı ürperten ilk dokunuşu, çaresiz her bulduğu yemişe saldıran insanlar, şimdi çocukluk deyince aklıma düşüyor. Elimde bir kahve, sırlıslık olmuş, birkaç kez geç kalmış kardan adamlığımın yasını tutarak etrafa bakıyorum. Bir dağ başında, renkli çocukların vızır vızır akıp giden kayak eğlencesi içinde...

Akşam yemeği için toplandığımız saatlerde, mutlu ve günü derin hazla geçirmiş insanlara şairden, şairden söz açayım diyorum. Beni kırmamak için ilgili gibi bakıyorlar önce. Kalkan kadehler sağlığa, şerefe, gelecek güzel günlere... Ben kırık dökük dizeler arasında ağırlı ve uyanıklıkla sarhoşluk arası bir uykuya yol alıyorum.

Aramızda, dağın eteklerinden aşağıya bakan bir çocuğun gözlerindeki uçurum var. Ortak bir öykünün farklı kalemle yazılmış kahramanları, aynı yöne baksa bile, aynı resmi görebilir mi?

Aynı bardaklara doldurulmuş, farklı tinlere yayılan şarabın buruk tadı burada iz olsun istedim...

Sarhoşluk mu bulanık zihin yaratır, bulanık zihin mi sarhoşluk için uygundur ?

Her “an” daha kötüye gittiğini bildiğimiz halde, bir çocuğa sevgimizi boyunduruk olarak niye dolarız?

Çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişki, en yozlaşmış haliyle efendi-köle ilişkisi değil midir?

Bu dengesi bozuk ilişkide; çocuk mu efendidir, yoksa ebeveyn mi?

Bu dengesi bozuk ilişkide; çocuk mu köledir, yoksa ebeveyn mi?

Çocuğun anne baba gereksinimi olduğunu bildiğimiz halde, ona niçin arkadaş ilişkisi dayatırız?

Bizim bir çocuğa gereksinimimiz olduğu halde, çocuğumuzla niye arkadaş olmaya çabalarız?

Başarısız, yenik bir çocuğa sahip olmak anne babayı niçin utandırır?

Bu duygu çocuğa verdiğimiz değerden mi doğar, yoksa kendimize acıdığımız için mi?

Başarısız bir anne babaya sahip olmak çocuğu niçin utandırır?

Bir çocuğu, yeniden çocuk olmak için mi ister kişi?

Çocukluk yinelenebilir mi başka bir bedende, tinde?

Bir çocuk sahibi olduktan sonra; “ö”nsüz bir yaşamı düşlemek ya da anımsamak suç mudur, günah mıdır, özgürlük müdür?

Bir çocuğun varlığı yanıtızsız bir soru mudur?

Bir çocuk esasen sorusuz bir yanıt değil midir ?

Tiyatrocu bir arkadaşım, “Ben otellerde yaşamak için yaratılmışım” demişti. Benim gibi yerleşik olmaya özen gösteren ve yer değiştirmekten hoşlanmayan birinin bunu anlaması mümkün değildi o zaman. Otellerin yalnız olmakla bir ilgisi bulunduğunu çok sonra fark ettim. Yalnızlar kalıcı bir duygu edinmekten korkar. Yalnızlıklarının önüne engel olacak ne bir kimseyi, ne bir mekânı, ne de bir başka kişiyi isterler. Otel, belirgin bir renk, doku, çizgi tarif etmediği için yalnızlığa uygundur. İyi bir yalnız, otel odasına kendi kimliğini kazır ve oradan ayrılınca uçar gider bu iz. Odalar, bir istasyon görevi üstlenir.

Mahremiyet olanağı vermez otel odası. Mutlaka sizi gözetleyen ve odanızın kapısını aralayacak anahtara sahip biri vardır. Günlük temizlik için, siz ortalarda yokken odaya sızan biri, önceki gece neler olup bittiğini mutlaka sezer. “Dün gece yalnızdım ve sadece okudum, ardından uyudum, bunun bilinmesinde ne sakınca var” diyebilirsiniz. Bu masum eylemi kimsenin merak etmeyeceğini sanmak saflık olsa gerek. Hakiki bir yalnız; salt okuduğu kitaptan değil, onu ne biçimde ve nereye bıraktığından bile kendini ele verir. En son izlenmiş filmin ne olduğu, hangi parçayla uykuya dalındığı önemlidir. Dış macununun neresinden sıkıldığı, bir gün içinde kaç kez kullanıldığı hafife alınmayacak ipucudur. Hele ki, mini bardan nelerin tüketildiği, tam bir ruh röntgeni içerir.

“Kim bunları kafasına takar?” diye fısıldadığını işitiyorum sevgili okur. Bu soru, henüz yalnızlığın ne türden bir deneyim olduğunu bilmeyenler içindir. Yalnızlık, tarifi güç, ancak derinden hissedildiğinde kavranabilecek ürpertici bir cinayettir. Özellikle otel odasında işlenen bir cinayet...

Kimsenin uzun süre haberi olmayacağını bile bile bir cinayete gönüllü kurban olmak istemek niyedir?

Bu cinayetin kurbanı ve faili herhangi bir zamanda, bir öykü, roman ya da şiirde bulunabilir mi?

İz bırakmadan, üzerinde uzun uzadıya düşünmeden geçirilen bir geceyi niçin tercih eder insan ?

Elime aldığım her kitaba, bir solukta okuyayım diye başlıyorum. Bir dalgınlıktır sürüp gidiyor. Şimdilerde *Baştan Çıkarcının Günlüğü*'nü okuyorum. Tahammül gerektiren aşklar yaşamış birinin, sıkılmadan, bıkmadan sevdiceğinden söz etmesi ne tuhaf!

Esrarengiz olan kadınlardır, onları baştan çıkarmaya çalışan değil!

Sayfalar boyu, o bir an için çırpınıp duran adamın çabasını anlıyorum aslında. Bir kadının ruhunu keşfe çıkmak cesaret işi ve doğrusu başarıya ulaşma olasılığı da pek yok. İncelikli bir kurgu, soluklu bir denge arıyor belli ki kahramanımız.

Üstelik bir günce tutmuş.

Bir kadını, ona rağmen kışkırtarak, kandırarak baştan çıkarmak mümkün mü?

Düş kırıklığı, acılı sonlar öyküye dahil değil mi ?

Haftanın belli bir günü, öğleyi biraz geçen saatlerde sofraya kurulur, birlikte denize bakıp, rakı içeriz dostum T. ile. Adını kendime saklamak için yazmaktan kaçındığım dostum T. Bilir misiniz, yokluğu içimi sızlatır, varlığında yaşama katlanmam kolaylaşır. İçkiden hafif başımız döner hale gelince, uzunca yürüyüşe çıkarız. Kış rüzgârı genzimizi yakar, ellerimizi cebimize sokarız, sonra kol kola girer; sağdan soldan bize takılan tuhaf bakışları umursamadan ilerleriz. Bazen küçük bir balıkçı sandalında, ayazda teneke kutu üstünde sardalye yapan, yanında çay bardağında rakıyı deviren denizcilere rastlar, selam veririz.

“Saatlerce susardık, bazen sanki birbirimizin düşüncesini dinlerdik. Onunla birlikteyken yanımda kimse yokmuş gibi olurdu. Bazen, acaba ben o muyum, o ben mi? diye düşünürdüm” der Halikarnas Balıkçısı dostu için.

Benim dostum da en az Balıkçı’nınki kadar tuhaf; ne çok zaman uzak kalırız, ser verir de sır vermez o, an gelir de, herkesten, çoğu zaman kendinden bile sakladıklarını derin bir sessizlikle paylaşır benimle.

Birlikte susacağın, iki kadehi tek bir yudumda devireceğın
bir dostun yoksa bu yeryüzü sofrasına bir başına lanetli biçimde
oturmanın ne manası var?

Aynı göğē, farklı bedende, aynı yürek atışıyla bakacak kadar
birini sevmemiş, sırtını yaslamamışsan, şu gelip geçen dünyada
ne yerin var ?

Yaşamın provası yok.
Eskiz olanaksız.
Her an biricik.
İşte romancının kâbusu budur.
İşi hakikati bulmaktır.
Er ya da geç sıra ona gelecektir.
Bilir ve bu değişmez gerçeği unutmak ister.
Bütün romanlar, yazarının başını derde sokar.

Bir yaşam için önsöz yazılabilir mi?
Eğer böyle bir olanak varsa, bu görev kime düşer?
Tanrı'ya mı, romancıya mı?
Romancı Tanrı'ya inanırsa, kurgu yapabilir mi?
Kurguyu Tanrı yapıyorsa, romancıya gerek var mı?

Ya da...

Bildik bir Tanrı'yla romancınıninki farklı mıdır ?

Ölüm göze hoş görünen bir törendir.

Bu ayinde gerçek bir rol almak için parlak bir yıldız olmak gerekir.

Kararlılık lanetlenmişler içindir.

Ölüm ikircikli bir hal yaratır.

Soluk alan ölümü bilmez, sezer, düşünür, merak eder.

Ölü, o yıldız olmayı başarmıştır herhalde...

Kararlılık...

İstikrar...

Tutarlılık...

Kararlılık boş bir güç gösterisi değil midir?

İnsan herhangi bir konuda kararlı olabilir mi?

Alçaklık, aldatma, yalan insanın en kolay girdiği yollarsa eğer, niçin doğasına bunca aykırı ilkeler edinir?

Bunca ikircikli adım atan bir varlığın tutarlı ve kararlı olması mümkün müdür?

Doğasına uygun davrandığı için bir kişi kusurlu sayılabilir mi?

Ölçüt sorunu olan bir varlığın er ya da geç savrulması doğal değil midir?

Bu savrukluğun ne kadarı katlanılabiliridir?

Büyük yanlışlardan ders alındığı doğruysa eğer, yanlışmadan tam olmak olanaklı mıdır?

Yanılığının yanlışlığı olduğuna kim karar verir?

Yanılığın yaşamaya dahil, yaşamaya dairse, hiç yanlışmamış biri nefes almış olabilir mi ?

Aptalların ve alçakların dünyayı yönetiyor olması Tanrı'nın bir arzusu olamaz!

Böylesi bir tercih tükeniş demektir Yaradan için.

Yığınlar Tanrı'nın bayağı, kolay kavranan, şiddet içeren yüzünü seviyor olmalı...

Kişiler Tanrı'nın yüzünü göstermesini bekliyor...

Aracı kullanmasını istemiyor...

Dile gelmesini bekliyor...

Ve şiir Tanrı'nın yerine geçmek için direniyor.

Söz

Ne Tanrı'ya

Ne topluma

Ne de kişilere aittir.

Biriciktir ve kendine aittir...

Öyleyse nasıl oluyor da Tanrı kelimasını çalarak hükümler olmayı başarıyor zalimler?

Bunca kötülüğe karşın, Tanrı, vekâletini niçin bu zalimlere veriyor?

Zalim diktatörler ve Tanrı arasında ne tür bir dayanışma, uzlaşma, ortaklık var bizden gizlenen ?

Aşk...

İstenir

Beklenir

Özlenir.

Kısa süre için yaşanır...

İstenir

Beklenir

Özlenir.

İstemek, beklemek, özlemek...

Yaşamaktan daha baskındır...

İnsan...

Her sabah yanında uyandığı birini isteyebilir mi?

Bekleme gereksinimi duymadığı birini özleyebilir mi?

Beklemediği, özlemediği, istemediği birine âşık olabilir mi?

Aşk...

Yaşanılasi bir durum mudur, yoksa düşlenen mi?

Büyük buluşma gerçekleşince aşk tükeniyorsa, mutlu aşk var mıdır?

Öyleyse...

Aşk tek kişi için midir ?

Bir yatak kavga eden iki kişi için dar, sevişen iki kişi için geniş
değil midir ?

İstanbul

Çok büyük bir koşuşturma...

İstanbul

Dilini yutmuş bir sinema...

İstanbul

Yürek ağızda bir sevişme...

Derinleştikçe incelir, ama asla doyuma ulaşmaz...

İstanbul

Abartılı bir kahkaha ya da kalıcı bir yanılısama...

İstanbul

Yüreklilerle korkakların esrarengiz ahengi...

Biri diğerine soru sormaz, diğeri ötekine sürekli boyun eğer...

İstanbul'da kantarın topuzu her daim kaçmıştır...

Ezanların aynı saatte okunması

Çanların aynı saatte çalması

Ritmik bir abartıdan ibarettir...

İstanbul

Tesadüflerin sadeleştiği yeredir...

Rastlantılar kıvrak bir zekânın kurgusunda olağanlaşır...

İstanbul

Öyledir...

Yazar İstanbul'u romantik sanıyor, şaşkın!

İstanbul hüznölüdür, doğru.

Zehirlidir, evet.

Ama romantik değildir.

İradesini asla devretmez.

Kentler ve yazarlar arasında gizli, açıklaması güç bir ilişki var madem; İstanbul'u tanımayan, onunla konuşmayı beceremeyen birinin, ona dair cümle kurma hakkı olur mu?

İstanbul sırlarını açmadığı halde, onu iterek, çekerek, hakikatini gölgeleyerek yeni bir İstanbul yaratan yazarın, bu kentin yazarı olduğu iddia edilebilir mi?

Yazarların kentlerine karşı sorumlulukları yok mudur ?

Kanıtlanamayan buyruklarla ahkâm kesenler, Tanrı adına aydınlatıcı bir görev üstlenmek istiyorlarsa; temelsiz yanıtları yaymak yerine, çocuksu soruların sadeliğinin tadına varmayı öğretti haline getirmeliler.

Bir tek doğru soru sormayı becermek için, çoğu zaman tüm bir ömür yetmez.

Niçin yaşıyoruz?

Öldükten sonra ne olacak?

Günah, sevap nedir ?

Bir yazar *Tanrı ve Ben* adlı kitabıyla milyonlar satıyor.

İmza günü yok, söyleşi yok.

Tanrı'yla kol kola!

Görünmez, gizemli.

Yeni baskı için önsöz istiyor editör, yazar üşeniyor ve sadece iki satır yazıyor.

Öfkeli editör milyonlarca okuru olduğunu anımsatıyor.

“Doğru dürüst bir önsöz yazmalısın” diyor.

Yazar itiraz edince...

Editör:

“Tanrı pazarının yüzde onunu elinde tutuyorsun” diye hiddetleniyor ve telefonu yüzüne kapıyor.

İmdi...

Tanrı önemli bir ticari kaynak olduğunu bilir mi?

Eğer yanıtı “evet”se bunu niçin engellemez?

Her şeye kadir Tanrı alınır-satılır imgesinden rahatsız değilse
eğer Tanrı kapitalist mi?

Eğer öyleyse...

Gün gelip kapitalizmin her şeyi öğüttüğünden haberdar mı?

Buna karşın günün birinde modası geçerse, Tanrı vasfını yitirmekten korkmaz mı?

Eğer Tanrı tüm bunları hesaba katamıyorsa, varlığından kuşku duymak hakkımız değil mi ?

Devlet
nedir
baba?

Kızım,

Geçen gün, “Devlet nedir baba?” diye sordun. Hazırlıklı olduğumu sandığım bir soruydu. Demek hiç sorulmayacağını düşündüğüm içinmiş. Üstelik yanıtını çok iyi bildiğime emin olduğum bir kavram karşısında çaresiz kaldım. “Devlet!” Eveleyip gevelemek istemedim, türlü benzetmelerle, örneklerle açıklamaya çalıştım. Yüzüme bakarken ikna olmadığını anlıyordum elbet. Mesela sınırlardan söz açınca, katı ve uyulması gereken kurallardan söz edince ifaden değişti. Çocuk gülüşü özgürdür. Oysa içinde “devlet” sözcüğü geçen her cümlede tutsaklığı tarif ettim sana.

Daha geçen gün penceremize sığınmış bir kuşun günlerce, sabırla yumurtalarını ısıtmasını izledik birlikte. Sabırla bekledi, içinden gelen yaşama iradesiyle, dürtüsüyle. Ardından iki yumurta kırıldı ve küçücük güvercinlerle tanıştık. Yine izledik onları birlikte. Biri güçlüydü, yaşama tutunmak için daha çok çaba harcadı. Diğeri biraz güçsüzdü. Elimizden gelse yardım edecektik. Fakat ona her dokunuş doğasını bozacaktı, bekledik. Önce anne besledi onları. Ardından kanatlandılar ve gökyüzüne uçmaya başladılar. Sen de banna uçmak istediğinden söz edersin hep. Belki her çocuk kurar bu düşü. Gökyüzünde devletler yok, kuşlar var...

Bir ağır silahın gölgesinde çocukluğu yitenlerin fotoğrafları-

nı anımsadım. Bir genç adam dağ başında devlet için beklemeydi, yalnız. Türküsünü söylüyordu belki. Ama ya korku: Korku insancadır. Devletin askerleri olur ve ona derler ki: “Korkamazsın, kaçamazsın, ağlayamazsın, acı bile çekemezsin.” Oysa dağın başında yapayalnız kalan genç bir adam korkar da, ağlar da, kaçmak da ister. Sevdiğinin hayalini kurar bazen. Kimi zaman ana kucagını özler. Hasretlik yüreğindedir. Bir başkası devlete başkaldırır. Onun da durumu aynıdır. Kahramanlığa yazgılıdır. Oysa iki genç, belki birbirini tanısa sevecektir, dost olacaktır. Hatta tüm bunlar o gece olabilir. Biri diğerini pusuya düşürme ya da öteki onu bomba yağmuru na tutmasa... Devlet düşmanlık yaratarak birleştirir gençleri, öldürmek için! Farkında olmadan ya o yanda kalırsın ya bu yana düşersin... Oysa gökyüzünde sınır yoktur.

Bazen gecenin kendi kelimeleri olur ve kanamaya başlar. Sen unutursun kelimeni. İç sesin konuşur, kalbinin gümbürtüsü işitilir. Geçmişe gider gelirsin, gelecek düşleri kurarsın. Bir yazgıya kurban vermek ömrünü, acıdır. Kimin kaleminden çıktığı belirsiz, berbat ve sıkça yinelenen bir öykünün içinde buluverir insan kendini. Oysa hemen yanı başında az sonra kanat çırpmaya hazır bir güvercin mutlaka vardır. Nöbet beklemez, silah tutmaz...

“Devlet”e baba denmesinden hiç hoşlanmam. Zalimdir uygulamaları ve asık suratlıdır devlet! Bir babanın buna mahkûm edilmesi canımı sıkar. Devlet gün gelir, karar verir, meşru, yasal gerekçelerle kan dökmek için döker yola gençleri. Bunun adı savaştır ve ben yaşamımda haklı ve kazananı olan bir savaş işitmedim. “Tüm kutsalların canı cehenneme” demek gelir içinden insanın. Evladının tırnağını derinden kesince, yüzündeki acıya dayanamayan bir baba nasıl “devlet” gibi hissetsin! Ölüm yollarına giden askerlerin türküsü hep kara yazgılıdır. Mutlaka biri toprağa düşer ve kan sızar.

Toprak şefkatle emer, bilirim. Ama bir çocuğun ölümü, tüm bir insanlığın yok olmasıdır. Gözyaşları avutmaz, serinletmez toprağı...

Ölümü sorgulamak gerek. Nereden ve nasıl gelir? Vakti zamanından önce çıkmamalı karşımıza. Ötesi, kimseyi sırasız almamalı aramızdan. Belki kafa tutup, reddetmek gerek hainliğini. Ölüm; dolu dolu yaşadıktan, her gün ağaç dikme heyecanıyla uyandıktan sonra, artık sırayı devretme vaktinde gelmeli. Üstelik o zaman güzel olur. Zaten sevdiklerin öte tarafa ya gitmiştir ya gidecektir. Burarlarda yalnız kalmak iyi gelmez insana. Bellek ağlar, acıtır. Ama devlet eliyle, zoruyla, tanımadığın insanların celladı olmak, savaşta ölmek olmaz!

Bir kaza değildir savaşta ölmek. Bir yanlış anlama ya da zamanlama hatası hiç değildir. Namlunun kokusu zaten içini karartır. Daha ilk adımda ruhun ölmeye başlar. Eskiden bir mermi gidip düşmanı bulurken, şimdi misket bombaları, kimyasal gazlarla, her türlü alçak yöntemle can veriyor gençler ve devletler kuşların özgür uçuğu gökyüzünde hırsız bir bayrak sallıyor. Özgürlüğü çalınmış gençlerin kanının bayrağıdır o.

“Devlet nedir?” dedin ya...

Hani bizim güvercinlerin özgür uçuğu gökyüzüdür demek isterdim sana. Hani yüzünde bitmeyen mutlu ifade demek geldi içimden. Sonra, gece annenle uykuya dalma telaşın, yıkanırken söylediğin neşeli şarkı ve bitmez tükenmez cıvıltının adı devlet olaydı keşke. Bunca sıkıcı, itici, yıkıcı anlamdan kurtarsa ya biri sözcüğü.

Bir sözcüğü kurtarmak, yeni dil kurmak demektir.

Sahi devlet nedir?

Yanlış yapma hakkımız vardır.

Bedelini ödetir yaşam.

Kimi zaman hukuk, çoğu zaman vicdan...

Pişmanlık insan doğasında vardır ve elbet kişi tüm yaşamına kefil olamaz.

Hukuk, hatta vicdan yargıç olduğu zaman bile sığınacak biri gerekir.

Dost kimdir?

Eğer söz konusu dostluksa herhangi bir ölçüden, dengeden söz edilebilir mi ?

Çocuktum.

Babamın çekmecelerini karıştırdığımda bir kartpostal buldum.

Merdivenlerde dövülmüş bir işçi.

Demirel'e oy verdiğini söylüyor, acısını anlatıyordu.

Çocuktum.

Demirel vardı.

Karanlık günler...

Gençtim.

Yaşamımız alınır-satılır oldu.

İşini bilen memurlar bol, hırsızlık meşruydu.

Yasaklar içinde boğuluyorduk.

Gençtim.

Özal vardı.

Karanlık günler...

Orta yaşa geldim.

Cehalet kutsandı.

Hamaset iktidar oldu.

Erdoğan tutukladı hepimizi.

En güzel yaşlarımda Erdoğan vardı.

Boğucu bir hava ve karanlık...

Demirel, Özal, Erdoğan!

Demirel, Özal, Erdoğan olduğunu bilsem, yine dünyaya gelmek ister miyim?

Tanrı bana bir ömür borçlu olduğunu biliyor mu ?

Karl Marx suçüstü yapmış bir dedektiftir. Ege o olmasaydı, kapitalizm tiksinti verici düzenini rahatça sürdürecekti ve özgür biçimde suç işlemeye devam edecekti. Marx'ın insanlığa yeni bir suç tarifi yapmış olması büyük bir hizmettir. İyi ve kötünün, doğru ve yanlışın yerini değiştirmiştir. Kapitalizmin bir hırsızlık, cinayet olduğunu açık biçimde göstermiştir Marx.

Bugün iktidarını doludizgin sürdüren kapitalizm/piyasacılık, yani alınır-satılır olma hali yargıçlıktan sanık durumuna düşmüştür. Marx olmasaydı kimsecikler bunu bilemeyecekti. Kapitalizm salgın bir hastalıktır ve örneğin kuduz aşısını bulan Pasteur kadar önemli bir hekimdir Marx. İnsanlığa reçete yazmıştır.

Tüm bunlar bunca net ortadayken; hâlâ kapitalizm en zalim biçimiyle egemenliğini sürdürüyorsa, insanlık bu hastalıktan kurtulmak istememekte midir?

Ya da...

Bunca büyük insanlık suçunun belgeli sanığı piyasacılık yargılanamıyorsa, bunun sebebi tüm toplumların derin bir suç ortağı olmasından mı kaynaklıdır?

Güruh bu salgın hastalığın tedavisini istemiyorsa, suçluyu cezalandırmak niyetinde değilse, Marx büyük bir yanılgı içinde midir?

Marx, en önemli sorunu gözden kaçırdığı için mi, yoksa göze soktuğu için mi bunca zamandır eli kanlı patronlar sürekli onu hedefte tutmaktadır?

Güruh kendi hakikatini, hastalığını ve suçunu görebilir mi?

Marx sömürü düzeninin en önemli taktığının, yeri geldiğinde onun tezlerini pazarlamaya kalkacak kurnazlık olduğunu bildiği halde, yine de bu koca ahmaklığa çözüm bularak iyilik mi etmiştir, yoksa kötülük mü?

Marx'ı kavramak bilgi, derinlik, tahlil yetisi gerektirdiğine göre ve güruhun bu erdemleri elde etmek için çabalamaya niyeti de olmadığına göre...

Marksizm sadece tatlı bir düş müdür?

Marksizm sadece önünü gören bireyin tükenmez sancısı mıdır?

Ahmaklıkta eşitlenmiş dünyanın, bilgelik uğraşı vermesi mümkün müdür?

Eşit ahmaklardan oluşan bir Marksizm kurulamayacağına göre, tüm dünyanın etik düzeyde gelişmesi için uzun bir yolculuk gerekmez mi ve insanlığın bunca ömrü olacak mı?

Ve...

Tüm bu sorular Karl Marx'ın umurunda olur muydu, düşünür bizim güncel ve sıkıcı sorunsallarımızı dert etmeli miydi ?

Uzun süre hükümdarlık etmiş birinin, iktidarını yitirince hakikatleri dile getirmesi zaaf mıdır, erdem mi?

Hükümdar tüm açıklığıyla günah çıkarsa bile, zarar görmüş, yaşamını yitirmiş onca insan adına herhangi birinin hükümdarı affetme hakkı var mıdır?

İktidarını seçmen eliyle, oyla edinmiş bir hükümrânın suçlarına, onu oraya taşıyan halk ortak değil midir?

Öyleyse eğer...

Halkın da bedel ödemesi gerekmez mi?

Bu bedel sadece kötü yönetilmek midir, yoksa aynı yanılğıya bir daha düşmesin diye halk kendi isteğiyle yoksulluğa mahkûm edilmeli midir?

Maddi yoksunluk ya da yoksulluk yeterli ceza mıdır?

Bir halk kendi ödeyeceği bedeli de seçimler yoluyla saptayabilir mi ?

Israr aptallıktır.

Peki ama ya içimi kemiren merak?

Çoğu zaman soru, dilediğin yanıtı duymak için sorulur.

Bir oyun yazabilirim...

Hem kemirgen ses için, hem yanıtsız soruların sahibine, hem de kendime...

Aramanı beklemeli miyim?

Aramalı mıyım?

Yoksa...

İçimi kemiren o sesle söyleşmeye devam mı etmeliyim?

Kemirgen sesin yanıtlarına güvenmeli miyim?

Yanıtları tahmin etmek yerine sorularla yaşamaya alışmalı mıyım?

Sahiden soruların bir yanıt olmadığını bildiğim halde, beklemeye devam etmeli miyim ?

“Bilge Karasu Adlı Birinin 50. Yaşı Üzerine Bir Metin Taslağı” adlı metinde Bilge Karasu ilkin;

“Yaşam durmadan çözülüp bağlanan, dağılıp toparlanan, bununla birlikte aynı biçimden, kalıptan, karşılıklı konum düzeninden bir ikinci kez geçmeyen bir gidişse, anılarımızı pehpehleyelim, anlatalım, kullanalım canımız istiyorsa; ama onlardan koltuk değnekleri çatmayalım kendimize” diyor, sonra;

“Kendini ya da başkasını öldürmek herkesin başına gelebilecek bir kazadır” diye ekliyor ve;

“Bir adamı anlatmak: Sayfalar, kitaplar, şeritler dolusu; ya da birkaç tümce, birkaç çizgi... Ne biri yeter, ne öbürü. Belki ikisi de gevezelik. Okuyan karar verir; elbet, kendi hesabına” diye devam ediyor.

Elli yaş vesile midir, yoksa bir kırılma noktası mıdır da, özellikle bu tahliller için beklenmiştir?

Her on yılda bir bu türden bir ölçme biçme yapmaya gereksinim duyar mı kişi?

Mesela on yaşında böyle bir değerlendirme yapsa insan; daha yalın ve nesnel olur mu?

Geçmiş olmayan, anısız kişi gelecekte söz etmek zorunda değil midir?

O halde...

Hem kim olduğumuzu, hem de kim olacağımızı söylemiş ol-
maz mıyız ?

Hakikati aramak için yola koyulan gazeteciler *Tan*'ı çıkarmaya başladılar. Zekeriya Sertel, Sabiha Sertel, Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali, Aziz Nesin başta olmak üzere kalemi keskin, yetenekli, düşünce dünyası gelişmiş, üslupçu yazarlar bir arada topluma hakikati gösteriyordu her sabah.

İktidarın gösterdiği ile şeytanın gör dediği arasındaki uçurum giderek keskinleşti. “Vatan hainliği”, “yalancılık”, “namussuzluk”, “kökü dışarıda olmak” bu yazarlar için yapılan günlük tariflerdi.

Bir yandan hükümetin ağzı haykırıyordu, hedef gösteriyordu bu yazarları; öte taraftan ırkçı, dinci yandaşlar saldırıyordu *Tan* yazarlarına. Bir gün kitlesel çağrı yapıldı ve bir sabah *Tan* matbaasına ağzından salyalar akan binlerce kişilik kalabalık saldırdı.

Makineler kırıldı, cam çerçeve indirildi. Yok edildi *Tan*!

Saldırganların elindeki pankartta şöyle yazıyordu;

“Hiçbir Memlekette Türkiye’de Olduğu Kadar Hürriyet Yoktur.”

Yığınlar neden kendi yararına olduğu halde, gerçeği görmek istemez de, güçlünün yanında yer alır?

Bir kalem kırılınca hakikat ortadan kalkar mı?

Tarih hızla akıp, hakikati gösterecek olduktan sonra, o gün, geçici bir gölgeleme yapsa da zalimler, başarıya ulaşabilir mi?

Halk dediğimiz o kocaman kitle, nasıl olur da aydınları, hakikati arayanları öldürmekle, susturmakla düzlüğe çıkamayacağını görmez?

Dahası, bir halk nasıl olur da öldürdüğü, işkence ettiği, hapse attığı aydınlarının kitaplarını, şiirlerini sever ve gururlanır?

Tüm bunlara şaşırmayan ben, acaba asıl tuhaf olan mıyım ?

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bilgisayarlarına girilip, tüm halkın kimlik bilgileri ele geçirilmiş. Buna göre; kim kimle akraba, kim hangi dinden, mezhepten, kan grupları dağılımı nasıl, kim nerede oturuyor, artık meçhul kişinin elinde...

Henüz kendim hakkında, ben bile bunca bilgiye sahip değilken, biri neden bunca yükü taşısın?

Herkes hakkında, kalabalık, karmaşık bilgilere sahip olan, esasen hiç kimse hakkında hiçbir şey bilmiyor anlamına gelmez mi?

Dahası...

Sanal ortamda, seyyar halde dolanan kişiliğimiz, bize de bizim hakkımızda ayrıntılı bilgi verir mi?

Şöyle düşünelim...

Bilgisayara sızıp kişilik bilgileri edinmek mümkünse bile, ruhumuza dalıp, o derinlerden fikir edinmek ister mi acaba o çok meraklı meçhul kişi ?

Hiçbir gerçek aşk, içinde kalıcı bir haz barındırmaz.

Dibine kadar yaşanan aşk, aç karnına ziyafet sofrasına oturup, tıka basa yiyeceklerin birinin duygusuna denktir.

Tükendiğinde geride sadece tiksinti ve yorgunluk kalır!

Ancak yeniden acıkınca kişi; geçmiş doygunluğunu unuttur.

Aşk için her zaman aç karnına oturmak gerekmez mi sofraya?

Ve gaz yapacak yiyeceklerden uzak durmak gerekmez mi?

Aşk tükenirken sevgililer bayağılaşır madem...

“Aşk” üstüne söylenmemiş bir söz var mıdır ki, ısrarla yazıp duruyoruz?

Her tuhaflığın kaynağının bu sarhoşluk hali olduğunu bildiğimiz halde, neden âşık olmak için yanıp tutuşuyoruz ?

Duca şöyle demiş: “Tristan bir kadını, Don Juan kadını, Casanova da tüm kadınları severdi.”

Bu satırları okuduğumda gülümsedim.

Söylence dünyası, sanki gerçekliği yeniden kurmaya yarıyor. Tutkulu bir âşık olmak ya da kadına tutkun olmak ya da kadınlığa vurgun olmak...

Erkeğin kaçınılmaz ve doyurulmaz bir onaylama duygusundan, ciddiye alınma, fethetme isteğinden söz ediyoruz.

Çok katmanlı ve karmaşık bir denklem...

Bir erkek varlığını hissetmek için bir kadının onayına niçin gereksinim duyar?

Bir erkek, kadın tarafından onaylandığı halde, bu açlık niye derinleşir ve bir başka kadın tarafından daha onanmak ister?

Bir erkek, kadının ruhunu fethettiği an bile, niçin içindeki kara delik daha derinleşir ve büyür?

Sahiden herhangi bir kadın tarafından onaylanmış bir erkek var mıdır?

Eğer bu onay ve fetih duygusu erkeğin varlığına dair bir olgu/sorunsa, bunu bir suç ya da kusur sayabilir miyiz?

Eğer doğa erkeği suçlu olarak yaratmışsa bunu onarmak erkeğe mi, kadına mı düşer?

Bir erkek, salt tenini doyurmak için çıktığı yolculukta bile, kendisini sürekli eksikli hissediyor ve fetih-onay denkleminde yalpalıyorsa, iradesi olduğu düşünülebilir mi?

Erkekleri büyümeyecek çocuk olarak görmek, kadınların kendini savunmak için buldukları bir gerekçe midir?

Eğer kadın, erkeğe dair bu zaafı, yoksunluğu görüyor ve buna katlanıyorsa, buna acımak denmez mi?

İnsan acıdığı birini sever mi?

İnsan acıdığı biriyle sevişir mi?

Fetih açlığıyla kadına saldıran erkek, gücünü kösnül bir durumda bastırabilir mi?

Erk dediğiniz bir yanılgı mıdır?

Erkek iktidar olduğunu sandığı anda, sürekli bir tutsaklığın sızısını mı yaşamaktadır?

Erkek ve kadın arasında adı konmamış bir anlaşma, uyum var mıdır sahiden, yoksa bu dile gelmemiş bir yalan mıdır?

Erkek, ömrünü kadın tarafından onaylanmak için geçirmektedir dediğimizde, bildiğimiz ve yok saydığımız bir hakikati mi dile getiriyoruz?

Erkek şiddetinin dayanağı bu açmaz mıdır ve tedavi edilebilir mi?

Kadın tüm bunları bilir de, bilmezden mi gelir; bilir de, bildiği için mi susar; bilir de, bildiği için mi susmaz?

Kadın ve erkeğe dair sorulmamış soru var mıdır?

Kadın ve erkeğe dair soru tükenir mi? Kadın ve erkek? Erkek ve kadın ?

Bazen uykuya özlem duyuyorum.

Kimi zaman korkuyla yaklaşıyorum uykuya.

Her gecenin ayrı vaatleri var. Görüntüsüz, hissiz geçebileceği gibi, ürkütücü bir kalabalıkla, yan yana gelmesi olanaksız imgelerle, mutlaka sıkı düşünmeyi, ayık olmayı gerektiren uykular da var.

Bazısı sabaha yetişemeyen öykülerle dolu... Sanrılı olduğu bilinip, tamamen anımsanamayan... İyice yaşanmış olmasına karşın hakkında tek cümle kurulamayan uykular...

Gece.

Dalgınlıklar, taşınması güç bir kafa ve masum bir yastığın varlığıyla taçlanan uyku.

Yaşamdan kopmak, ara vermek midir uyumak?

Bir yaşamdan diğerine geçmek midir uyku?

Derin gecenin sabahına uyanmak demek midir doğru olan, yoksa iyice yaşanmış bir geceden sıradan güne geçmek midir uyanmak?

Hangi yaşam sahici ve içtendir? Uykuda geçen mi uyanık sürülen mi ?

Kafka okumak istim üstünde olmayı ve imgelerinin şifresini özenle çözmeyi gerektirir. Herkes bir sabah hamamböceği olarak uyanma ihtimali üstüne düşünmeli. Hayal dünyası karamsar ve geniş bir yazarın kendi sürdüğü yaşamın nasıl olduğu her zaman merak konusu! Kafka'nın, yazdıklarını yok etme isteği ve en yakın dostu Max Brod'un tarihsel ihanetiyle o benzersiz metinlere kavuştuğumuz herkesin malumu!

Franz'ın, babası Hermann'la başının dertte olduğunu da dikkatli okur bilir elbet. Bir de kadınlar var yaşamında... Hepsi karmaşık ve sorunlu... Kendinden hiç hoşnut olamayan, güçsüz ve değersiz olduğunu düşünen Franz için kadınlar hayli büyük sorun.

Prag kahvelerinden birinde tanıdığı Milena'ya tutulduğunu biliyoruz. Zamanla mektuplaşma başlıyor aralarında. Milena o zamanlar evli. Ardından boşanıyor ama başka bir adamla evleniyor. Hareketli, uçlarda bir yaşam sürüyor Milena. Türlü işlere girip çıkıyor, bir ara uyuşturucu bağımlısı oluyor ve kurtuluyor. Kafka'yla olan mektuplarından tanıyoruz onu.

Ota Filip adlı bir araştırmacı Milena'yı tanıyan iki yaşlı kadınla söyleşiye gidiyor. Kadınlara sorarak, Milena'nın Franz'ı nasıl anlattığını öğrenmek istiyor Filip! Yanıt şaşırtıcı. Milena'nın Kafka'ya sıradan, uçucu bir duyguyla ve geçici bir süre ilgi duyduğu ortaya çıkıyor. Açıkçası Milena'nın hararetle ve hareketli aşk yaşamında Franz Kafka hiç yok!

Bu bilgi üzerine Őu soru dűŐműŐ akıllara: “Milena Kafka’nın mektuplarını ona verdiĐi deĐerden dolayı mı, yoksa gűnűn birinde mektuplar sayesinde űnlű olacaĐını hesap ederek mi saklamıŐtır?”

Şimdi suçlama gibi duran soruya yanıt bir soru soralım:

Kendini bunca gizleyen, kitaplarını yakılsın diye en yakın dostuna veren Franz Kafka’nın tarihi bir ihanete uğrayacağını bilen Milena’ya hayranlık duymak gerekmez mi?

Devam edelim:

Henűz kimse tarafından bir deĐerlendirilmeye uĐramamıŐ, son derece sıra dıŐı metinlerin gűcűnű ve tarihsel űnemini kavramıŐ Milena’nın sanat sezgisine, dűŐűnce gűcűne sayĐı duymak gerekmez mi?

Ve...

Sanki Őu an bir ıkarcıymıŐ gibi kuŐkuyula bakılan Milena tam bu yűnleriyle ve Kafka’nın mektuplarını saklamıŐ olmakla, edebiyat tarihinde olmayı çoktan hak etmiyor mu ?

Eduardo Galeano'dan okuyorum, bir anımsatma yapıyor:

“1918’de Moskova’da, devrimci coşkunun tam ortasında, Anatoli Lunaçarski Tanrı’yı yargılayan bir mahkemeye başkanlık etti.

Bir İncil sanık sandalyesine oturtuldu.

Savcıya göre, Tanrı tarih boyunca insanlığa karşı sayısız suç işlemişti. Savunma avukatı Tanrı’nın suç ehliyeti olmadığını iddia etti, zira ileri derece bunaklıktan mustaripti, ama mahkeme onu idama mahkûm etti.

1918’de bugün, şafak vakti, beş mitralyöz gökyüzüne doğru boşalttı.”

İnsan böylesi bir yargılama karşısında kaçınılmaz olarak irkiyor.

Eğer Tanrı var ise böylesi bir yargılamaya izin verir miydi?

Diyelim yargılama oyununu sevdi Tanrı, nasıl olur da idam kararına göz yumdu?

Tanrı bunca güçlü bir irade olmasına karşın, kendini cüzi iradeye, yani kullarına teslim ederek, bir demokratlık örneği mi vermek istedi?

Kim bilir belki üzerindeki ağır yükten yorgun düştü ve bu yolla intiharı seçti Tanrı! O halde insanlık yeni bir Tanrı’yı yaratmak zorunda değil mi?

Yargılanan eğer İncil'se, onun Tanrısı mahkûm olmuş demektir. O halde diğer dinlerin Tanrı'ları için bu hüküm geçerli olmaz. O halde çok tanrılı olmak kanıtlanmış mı oldu?

Yargılamayı yapan hâkim şu an aramızda olmadığına/öldüğüne göre Tanrı, varlığını bu ağır sonla yeniden kullarına anımsatmış mı oldu?

İnsan Tanrısız yaşamayı öğrendiği vakit, derin bir yalnızlığı hissedeceğine göre, bu idam sonrası çokça gözyaşı dökmesi gerekmez mi?

Dökülen bu gözyaşları anlamlı bir sonuç vermiş olmalı ki, din savaşları hortlamış durumda. O halde derli toplu ve kalıcı barış için, yeniden bir yargılama gerekmez mi ?

Eduardo Galeano'dan okuyorum, bir anımsatma yapıyor:

“Arjantin’in Patagonya bölgesindeki arazilerde çalışan tarım işçileri çok düşük ücretler ve çok uzun çalışma saatleri yüzünden greve gidince, ordu düzeni yeniden sağlamak üzere devreye girdi.

Kurşuna dizmek insanı yorar. 1922 yılında, bugünün gecesinde onca insanı öldürmekten bitkin düşen askerler hak ettikleri ödülü almak için San Julian Limanı’ndaki geneleve gittiler.

Ama orada çalışan beş kadın kapıyı suratlarına kapadı ve onları, *Katiler, katiller, defolun gidin buradan*, diye bağırarak kovdu...

Osvaldo Bayer o kadınların isimlerini sakladı. Onların isimleri; Consuelo García, Angela Fortunato, Amalia Rodríguez, María Juliache ve Maud Foster’di.

Fahişeler. Saygıdeğer kadınlar.”

Muhafazakâr, ahlaklı nesiller yetiştirmek için hemen her dönemde büyük yalanların ardına sığınmış emperyalist dünya devletleri ve onların önderleri; eğer sahiden fahişelik aşağılık bir meslekse, şu örnekte olduğu gibi düşünürsek, dünyayı kana buladıkları için, çok daha aşağılık ve pis bir iş icra etmekte değiller mi?

Eşleri kolayca insan öldüren, işkence yapan, haksız kararlara

imza atan erkek egemen dünyanın, başını öne eğen ve kulaklarını tıkayıp, gözlerini yuman kadınları; bu tepkisizlikleriyle fahişelikten çok daha aşağı ve itibarsız bir konumu kabul etmiş olmu-
yorlar mı?

Fuhuş yaptıkları için toplumdan tecrit edilen ve hakarete uğ-
rayan kadınlar; vahşice öldürülenlerin acısı, anısı karşısında hem
kazanacakları paradan vazgeçerek, hem de faşizme direnerek in-
sanlığa ders vermiş olmuyor mu?

Siyasiler ve tetikçiler kolayca insan canına kıyıp, arsızca gü-
lümseyerek yaşamlarına devam ettiklerine göre; dünyayı emek-
ten yana tavır koyan seks işçileri yönetse daha namuslu bir dü-
zen kurulmuş olmaz mı ?

“Tarihin sonu” tezi, alabildiğine iyi hesap edilmiş bir saçmalık.

Fukuyama artık hiçbirimiz elimize kalem kâğıt almayalım, düşünmeyelim, yazmayalım diye yolun sonunu gösterdi.

Tarih üstüne türlü tezler üretildi bugüne dek ama öldürmek kimsenin aklına gelmedi!

Elbet kozmosun kara deliğinde bir gün yitip gideceğiz. İnsan denen varlığın evrenin gizi, büyüklüğü ve esrarengiz ahengi içinde sonsuz olma talihi yoktur muhtemelen. Ama her yeni güne uyanan yaratmaya, düşünmeye, kurgulamaya, öyküler dinlemeye ve elbet yazmaya devam eder.

Bu gök kubbe altında her söz söylenmiş, her eylem yapılmış, her duygu hissedilmiştir denebilir mi?

Eğer insan buna inanıyorsa niçin intihar etmez ki?

“Akışı değiştirmek için elden ne gelir?” demek, yani “Tarihin sonu geldi” savı, bilerek ve isteyerek toplumları kadercı yapmak değil midir?

Böylece yığınların kolay yönetilmesi ve kapitalizmin tıkr tıkr işlemesi hedeflenmiş değil mi ?

Deprem doğanın dilidir.

Konuşma zamanı geldiğinde, ona sus diyemezsiniz. Doğa kendi yasasına uygun konuşur.

Doğanın dilini bizim bilmiyor, anlamıyor, yok sayıyor olmamız hakikati değiştirmez.

Önceden haber etmek zorunda değildir konuya girmek için.

Akıllı insan doğayı sezer, ardından duyumsar.

Doğayla dövüşmek yerine, ona eklenir.

İlk cümleyi onun kurmasına hep hazır olur.

Deprem olacağını bile bile kişi, nasıl gamsız biçimde, olağan akışında yaşamı sürdürebilir?

Depremin ne zaman olacağını bildiğimiz halde, buna yazgı denebilir mi?

Depreme yazgı deyince, Tanrı'nın buyruğu üzerine bu doğa olayı karşısında çaresiz kalacağımıza inanıyorsa kimileri; kendimizi bu kalabalık yazgı tutsaklarından arındırabilir miyiz?

Doğadan güçlü olduğunu savlamak için bir Tanrı'ya sığınanlar, Tanrı'nın doğa olduğunu görme cesareti edinebilir mi ?

Yeryüzü ağzından alevler kusarak sallandığında, bir uçakta, gökyüzünde olmak talihtir.

Gökyüzünde bir deprem olduğunda yeryüzünde olmak korunaklı ve güvenlidir.

Hem yeryüzü, hem gökyüzü aynı anda bir salıncak gibi sallanıyorsa buna önlem almak mümkün müdür?

Doğa kendi akışına uygun, yeri geldiğinde hareket eder ve düşünmez. O halde hem gökyüzünde, hem yeryüzünde aynı anda sarsılmak neden şaşırtıcı olsun ki?

Ruhsal sarsıntının ne zaman ve hangi koşullarda olacağı kestirilemez. Ruhun depremi mi daha sarsıcıdır, yoksa yeryüzünün/gökyüzünün mü ?

Denize bakmayı bilmeyen biriyle konuşulamaz.

Denizin dilini bilmeyen birinin sözü de olamaz.

Deniz uçsuz bucaksızdır. Büyük ve sonsuz yalnızlığıyla, bizimkini sağaltır. İhtişamlı maviliğiyle sarıp sarmalar içimizde büyüyen kimsesizliği.

Sonsuzluğun en güzel imgesidir o.

Deniz; düşle gerçeğin onun dilinde biçimlenmesi, benzersiz bir cesaretle, bir yelkenliye atlayıp, onun dilini öğrenmek için çıkılan bir yolculuktan başka nedir?

Yolculuğun asla sonunun gelmeyeceği bilindiği halde, yaklaştıkça uzaklaşan o sonsuz uzaklığa el uzatmak niyedir?

Peşine düşmek ne?

Asla o dili tamamen öğrenemeyeceğini bildiği halde, yüreğinin en dar anında Halikarnas Balıkçısı'nın bu izi sürmesi rastlantı olabilir mi?

Denize bakmayan bir bilgenin sözüne güvenilebilir mi?

Denizle konuşmadan yaşam kavranabilir mi ?

Bütün seks işçileri aynı yazgıya sahiptir.

Seks işçilerine yolu düşenlerin de yazgısı aynıdır.

Bir “orospunun” devleti kerhanedir. Üstelik burada milliyetçi bir sığılık yoktur.

Üzerine binen yükün ağırlığı, kokusu, nefesi belirler yazgıyı.

Kimi zaman sevgili “orospu” olur, “orospu” da sevgili...

“Kadın; durmadan inliyordu.

Orospu gibi sevişiyordu.

Sevgilim dercesine fısıldıyordu.

Kadındı. Orospuydu. Sevgiliydi.”

Bir an gelir, roller değişir, yer kayganlaşır. Erkek şehvetle kadının ayağını yalarken, “orospu” gözlerini kapar, zevkten inleyerek;

“Sen bu işi öğrenmişsin, erkek ‘orospu’ olmuşsun” der.

Kimin ne zaman, hangi koşulda sevgili ya da orospu olacağını bilmek mümkün mü?

Orospuluğun ölçütünü kim koyar?

Orospuluk ahlaki bir sorun mudur, yoksa tensel bir tercih mi?

Orospuluğun memleketinin kurallarını kim koyar, orada hangi para geçer, hangi dil konuşulur?

Bir sevgiliden orospu, bir orospudan sevgili olur mu?

Orospu, orospu olduğunu bilir mi sevgiliyken?

Sevgili sevgiliğini bilir mi orospuyken ?

Polisiye romanlarda hemen bir cinayet işlenir.

Kişilerden biri göze çarpar ve sanık olarak şüpheli hale gelir.

O andan itibaren bu kişinin suçlu olmadığını kanıtlaması için mutlaka tanıklara gereksinim vardır.

Sözgelimi, “Cinayet akşamı evdeydim, komşum, kapıcım, sevgilim ya da dostlarım şahidimdir” demesi gerekir şüphelinin.

Yalnız kişi tetiği çekecekse, mutlaka bir başkasını mı vurmaları gerekir?

İnsan tenhaliğın sürgününde, bilerek ve isteyerek ruh cinayeti işleyemez mi?

Bir başkasını öldürmek suçsa, kendini ortadan kaldırmak niçin değildir?

Henüz varlığından, soluk aldığından emin olmayan birinin; kimlerle, nerede ve ne zaman olduğunu bilmesi mümkün mü?

İyi bir romancının görevi asıl suçluyu bulmaksa eğer, tetiği çekenin peşinden mi gitmesi gerekir, öyküyü kuranın mı?

?

Biri sormuştu, “Kimle söyleşi yapmak isterdin?” diye.

“Obama umurumda olmazdı, Umberto Eco’yla yapmak isterdim” yanıtını vermiştim.

Talihim güldü. Kısacık bir zamanı paylaştık Eco’yla.

Şunu sordum:

“Bunca görselliliğin geliştiği, zamanın hızla aktığı bir çağda insan niye kitap okusun? Bana haklı bir gerekçe söyler misiniz?”

Eco şöyle yanıtladı:

“Ölürken, eğer hayatınızda hiç kitap okumamışsanız, geçirdiğiniz zamana dair çok az şey anımsayacaksınız. Oysa ben ölürken, Dante’nin Cehennemini yaşamış olacağım; Julius Caesar cinayetini ve Romeo ve Juliet aşkını... Zengin bir yaşam sürmüş olacağım ve bunu düşüneceğim. Eğer yoksul bir yaşamı yeğliyorsanız, diyeceğim bir şey yok. Ama ben zenginleşerek ölmüş olacağım.”

Ve öldü yazar.

Ne düşündü bilmiyorum son anlarında ama ben daha bir sıkı sarıldım okumaya.

Bir kişinin, kurgu yapıtındaki kişileri akrabası sayması hastalıklı bir ruh hali mi, yoksa tam da birden fazla ya da zengin bir yaşam sürmenin doğal sonucu mu?

İyi bir kitap okumadan ölmüş birinin yaşadığını düşünmemiz saçma değil mi?

Kitapların sunduğu öyküler olmaksızın dünyadan geçtiğimizi fark etmemiz mümkün mü?

Bir yazar öldüğünde evimizden biri eksilmiş olmaz mı?

Yazarın ölümüyle yapıtları daha bir canlanıp, kendi ömürlerini başına buyruk sürmeye başlamaz mı ?

İmge yalnız kendi olduğu için gözümüzü ondan alamayız, işitiriz sesini, içimizde duyumsarız...

Edebiyatın koruyucu çatısına sığınıyoruz. Sağanak kötülüklerden korunmak için...

Kendimizi kandırıyor muyuz, yoksa yaşam sadece o çatı altında mı?

Her yapıt eksik değil midir?

Her yapıt yazarını utandırmaz mı?

Kişi bu eksikliği gidermek, bu utançla başa çıkabilmek için yazmaya koyulmaz mı?

Büyük sözler etmek, yazarı küçültmez mi?

Tüm bunları bildiği halde niye yazmaya devam eder insan?

Yazmazsa çıldıracağını bildiği için mi duramaz, yoksa yazarak çıldırmayı mı tercih eder?

Bir romancı için insan bitmez tükenmez bir bilmece. Bir toplantıya katılıp, yanı başınızda oturan insanın, alabildiğine kışkırtıcı, büyük bir hesaplaşmanın tarafı olduğunu bilmek olanaklı değil elbet. Önemli bir müzik adamı, meğer cinsel varlığını, hesaplaşmasını kaleme almış, alabildiğine muhafazakâr ve hatta ikiyüzlü topluma tokadı indirmiş. Çırçıplak hakikati göstermiş...

Pusudaki Ten kitabın adı... “Hiçbir yük kendimize itiraf etmekte zorlandığımız cinsel fanteziler denli ağır değildir” diyor Mehmet Ergüven. Bir itiraf kitabı mı, yüzleşme mi, tehdit ve kafa tutma metni mi, tartışılır elbet. Belki hepsi. Toplumda önemli bir yeri olan, eşi, çocukları bulunan ve hayli saygın birinden söz ediyoruz. Yaptığı ne, kırkıktan sonra, kendi cinsine ilgi duyduğunu anlamak, bu aşkı ve cinselliği doludizgin yaşamak ve tüm bunları yazmak...

Kırkına dek herhangi biri, içinde gerçek cinsel duygularını saklayabilir mi, yoksa bastırmış mıdır?

Eşi, çocukları, annesi ve pek çok kimse bu itiraftan yara alacağı halde, bunu açıklamak cesaret midir, yoksa toplumun yargıçlarından intikam almak mıdır?

Tüm sevdiklerini yitirebileceğini bildiği halde bir kişi bu gizi niçin açıklar; risk mi almıştır, yoksa bambaşka bir ilgi gereksinimi midir bu?

Tenin baskısı altında ezilen ruh er ya da geç haykırmak zorunda kalmaz mı?

Bir toplum, neden sadece biricik olan bir yaşamı, üstelik kişiye ait olan yaşamı böyle zalim biçimde esir almak ister?

Tenin çıplak kalması mı daha güçtür, ruhunki mi ?

“Deli Sabahattin” derlermiş Edremit’te ona.

Düş kurması, öykülerle avunması, tuhaf gelgitli ruh hallerinden söylemişler sanırım bunu.

Kendine benzemeyeni yalnızlaştırmak yeni bir durum değil elbet!

Uzun yıllar deliliği suç saymak yaygın bir anlayış.

Ardı ardına yazdığı öyküler, kederli şiirler ve romanlar...

Delireceği sırada kalemin ucundan fışkırmış sanki hepsi...

Ya da delirdiği için kimseyi umursamadan yazmış...

Edremit’te kendisini yapayalnız hissetmesi bundan belki...

“Benim Meskenim Dağlardır” demesi bundan...

“Beni en güzel günümde

Sebepsiz bir keder alır” demiş, dökmüş içini...

Adı: Sabahattin Ali!

Eğer bir sanatçı/yazar deliliğin sınırlarında özgür dolaşmıyorsa özgün bir yaratı ortaya çıkarabilir mi?

Eğer büyük yığınlara aykırı gelen kişiye, onları yaratısıyla irkilttiği için “deli” deniyorsa, bu olumlu değil midir?

Eğer delilik insanlığa katkı yapıyor ve başka türlü düşünmesini sağlıyorsa, neden bir aşağılama unsuru/kavramı olarak kullanılıyor?

Ruhunda türlü aşırılıkları olmayan, coşkularıylayolunu bulan kişiye “deli” dersek ve bu tarif bir aşağılamaysa, bu delilerin yarattığı şarkılardan, şiirlerden, resimlerden haz duyma hakkımız var mı?

Eğer deliler yaşamı güzelleştiren ve katlanılır kılan kişilerse, onları övmemiz, korumamız, sevmemiz gerekmiyor mu?

Deli bunca yaratıcıysa, insanları delirmeye özendirmek gerekmez mi?

“Deli Sabahattin” diyenlerden bugün anımsanan, bilinen kimse var mı?

O halde “deliren”, “delilikle” alay edene göre, zamana dirençli sayılmaz mı ?

Ölüm karşısındaki çaresizliği şiirle yeneriz sandım.

Şairleri sevmem bundan.

Ölümü, yazmakla yeneriz sandım.

Romancıları sevmem bundan.

Bilge kişi, ölüm karşısında paniğe kapılmadan, derinlemesine
o sessizliği duyumsayan olsa gerek.

Öğretmenlerimiz var şairler ve yazarlardan oluşan.

Hepsini yüz yüze bilmek, tanımak koşul değil elbet.

Ama Tahsin Yücel'i tanıdım.

Hem okudum, hem konuştum.

Ahmet Oktay'ı tanıdım.

Hem okudum, hem konuştum.

Art arda yitip gittiler.

Öldüler demeye dilim varmıyor...

Kitapları masamda, hüznü bir akşam saatinin yoksul çiçek-
leri gibi mahzun...

Güz mevsiminde değiliz ki, bu yaprak dökümü niye ?

ölmek
ne demek
baba?

Kızım,

O güç soru gelince nasıl davranırsınız, diye çok kafa patlattık annenle. Bir çocuk gelişim uzmanına danıştık. Sorduk; “Ölüm ne demek, nasıl öleceğiz, öldükten sonra ne olacağız?” diye sorarsa çocuğumuz ne yapmalıyız, diye. Bize tavsiyesi, sana bir tek bu konuda yalan söylememiz yönünde oldu. Hani beyaz yalan denenler var ya, o türden. Çocuk için ölmek kavranabilir değildir elbet. En yakın haliyle ve bencilce algılar dünyayı çocuk. Üstelik henüz soyutlama yeteneği yokken, neden bu ürküntüyü yerleştirelim içine! Haklıydı danışman. Soruyla karşılaşınca yalan söylemedik, sadece yan yola saptık ve “Daha uzun yıllar çok güzel ve mutlu yaşayacağız” dedik. Aklın yanıtı pek yatmadı ama ses etmedin.

Zaman geçtikçe sorular sağanak halini aldı. Doğayı merak ediyordun elbet ve hiçlik üstüne düşündürüyordun hepimizi yeniden. Haklıydın. Ölümünden sonra ne vardı? Sana, gözlerinin içine bakarak, “Bilmiyorum” dedim. Bu kez daha yumuşak ve inanarak baktın. Galiba kırklı yaşlarımdın ortasına doğru öğrendim, “Bilmiyorum” demenin güzelliğini, yalınlığını ve sahiciliğini. Bir çocuğun en sıradan duran soruları; yaşama, doğaya dair en karmaşık olanlar. Bir bakışa göre, uzun erimli insanlık yolunun toplamı bu sorular. Başka bir yerden bakınca, ki burası sarsıcı, evrenin içinde değeri ve

önemi olmayan bir varlığın aptalca arayışları. Her iki halde de tuhaf bir çaresizlik içinde kıvranıp duruyoruz. Bildiğimse, ölümden değil, yaşamdan daha sık söz etmek gerektiği. Ürkmeden yaşamak ve yanıtları bilmesen de sorma cesaretini yitirmemek.

Televizyonu açınca dünya küçülüp cebimize giriyor bir yanıyla, bunca iletişim arsızlığıyla bir yandan hissizleşiyoruz da! Biliyorum. Geçen gün, sen yanımda, o çok sevdiğim kareli pijamalarını giymiş, elinde çekirdek çıt çıt yerken, yüzüme yerleşen tebessüm yerle bir oldu aniden. Bir gemi, Boğaz'ın o güzelim maviliğine gömülmüş, can çekişerek boğuluyordu. Artık tüm yaşam bir canlı yayın hali. Her şey seyirlik ve eğlencelik! Azdıran, öldüren bir eğlence bu. Ruhunu teslim alan ve irinli...

Göçmen sözcüğü hep kederli. Güzü anımsatan, gökyüzünden telaşla geçip giden kuşlara yakışan bir sıfat bu. Oysa şimdi yersiz yurtsuzlar çağındayız kızım. Birileri toprağın, havanın, suyun sahibi, ötekiler hep sürgün. Ürküten bir çağın insanlarıyız. Boğaz kana bulanmış, şiirli duygular edindiren güzellik bir savaş meydanına dönmüştü sanki. Çocuk bedenler yüzüyordu ortalıkta. Dünyanın gözü önünde ölü bedenler öylece salınıyordu suda. Utanç çağındayız kızım. İnsanlar gizli, kaçak bir yaşamın peşine düşmüş; hayvanların dahi razı olamayacağı depolarda, bir eşyadan değersiz üst üste yığılarak düşmüştü yola. Nereyeydi bu yolculuk? Hangi özgürlüğe? Bir lokma ekmeğin, bir çatının peşinden gidiyordu insan. Oysa gidilen yerde ne öylesine bir özgürlük, ne de varsıllık söz konusuydu. Umut tacirliği, çaresize katık oluyor ve onu böyle, kutsal gibi denize akıtıyordu işte. Ölü çocuk bedenleri Boğaz'ın serin sularında kameralara yakalandı! Balıkçı ağına düşen bir kırıca gibi...

Yaşamdan söz etmek gerek inadına. Bir çocuğun gözleri bunu söylemeli ve her sabah yeniden güne sevinçli bir "merhaba" ile baş-

lamalı insan. Oysa o ölü bedenli çocukları unutamıyordum bir türlü. Üstelik ürkütücü bir alışmışlığın içinde kıvranıyordum. Hem o ölüler uykumu, gecemi, mutluluğumu, yaşantımı çalıyordu; hem de hiçbir şey olmamış gibi akıp gidiyordu saatler. Günlük telaş için savrulmalar ve o kanıksanmış haller. Kimin yurdundaydık ki? Böylesi bir çaresizliğe yazgılı insan hepten göçmendir. Hep ucu belirsiz ve başkalarının teknesinde süren bir yolculuktur bu.

Günün aydınlığını çalmak ne büyük alçaklıktır bilsen kızım. Hep gece baskınlarıyla korkutulur insanlar. İçlerine kök salsın istenir bu yersizlik, yurtsuzluk ve acınası sürgünlük hali. Bir sabah, köylülerin gözyaşlarıyla yıkandı tüm memleket. Ölülerden söz ederken, gece rüyalarım sinen çocuk cesetleriyle başa çıkmaya çalışırken, altı bin ağacın can verdiğini öğrendim. Öğrendik. Meğer kendi topraklarından sürgün edileceklermiş zeytinler. Binyıllara kök salan o güzelim ağaçlar birer ölü çocuk olarak düşmüş toprağa. Düşünmemişler bile cana kıydıklarını. Kızım, yaşamdan söz etmek ne güç...

Boğaz'ın şefkatli suları sarıp sarmalar o yurtsuz, kimliksiz çocukları biliyorum. Toprak, kucığına düşen zeytinlere açar bağrını ve bir ana gibi basar yüreğine onları. Peki ya biz, hani her sabah uyanmak zorunda olanlar... Hani yaşamdan söz etmek için şiirlerin peşine düşenler... Biz de kırık, unutulmuş bir kurşunkalem gibi mahzun ve göçmeniz bugün...

Çok özlenen bir insana kavuşmak özlemi dindirir mi, yoksa artırır mı?

Özlemek kişiden kişiye değişir mi?

Farklı tonlarda hasretlik duyan kimselerin kavuşması mümkün mü, yoksa ayrılığın başlangıcı mıdır bu?

Attila İlhan doğru söylüyorsa eğer, “Ayrılık da sevdaya dahil”se ayrılmak mümkün müdür?

Özlem ayrılık mıdır, kavuşmak mı?

Ayrılık ve özlem iki kişilik midir, yoksa kişiye mi özeldir ?

Mutsuzluktan beslenen ve bunun esnafı olmayı becerenler bulunduğu gibi, tersi de alabildiğine sık rastladığımız durum.

“Her şeye rağmen mutluluk” diye kitap yazanlar, hap reçetelerle mutluluk satıyor da...

Emeksiz mutluluk olur mu?

Acı çekmeyen bir kimse hazı bilir mi?

Gözlerini yumunca kişi, gerçeklik ortadan kaybolmadığına göre, kendini kandırmak mutluluk mudur, ahmaklık mı?

Dünyanın dengesi bozuk, tartısı darmadağın olmuşken, gamsız biçimde mutlu olunabilir mi?

Binlerce ağacı kesmek için yola koyulan bir işadınının paranın şıkırtısıyla elde edeceği mutlulukla, bu saldırıya direnen köylünün mutluluğu aynı mıdır?

Ölüm her yanda, zulüm her yanda salgın olmuşken; tüm bunlara karşın, yalancı, yapay, öte dünya vaadiyle uyuşmuş birinin mutluluğu istenebilir mi?

Bencillik mutluluk getiriyorsa, mutluluğun iyi bir kavram/duygu olduğunu söyleyebilir miyiz?

Hayatı anlamlı kılmak adına bir başkası için kılını kımıldatmayan birinin mutluluğuyla, ömrünü özgürlük kavgasına vermiş kişinininki aynı mıdır?

Hayatı duyumsamak için durup dinlemekten öte bir mutluluk olabilir mi?

Eğer bu ıstırapsa, mutluluk istemek çile çekmek değil midir, o halde neden mutluluk istensin ki?

Yoksa herkesin mutluluğu ayrıdır da, bunun reçetesini yazan mı hep kazançlıdır ?

Baba,
niye zulüm
var?

Kızım,

Hayatımda ilk kez bir şantiye ve işçi koğuşu gördüğümde çok etkilenmiştim. Çocuktum. Küçük olsa bile bir evimiz vardı. Aile siccığı taşıyan bir ev... “Koğuş” sözcüğü tuhaf, soğuk ve hep acılı nedense! Hapse düşenler koğuşta yatar. Askerler koğuşlarda sıra sıra dizilir. Hastaneler büyük kalabalıkları alt alta üst üste koğuşlara tıkar. Bir de çalışmak, ekmeğini kazanmak için büyük kente gelip, yarı aç yarı tok yaşayanların olduğu işçi koğuşları vardır. Babam şantiye şefi olduğu için işçilerle hep bir aradaydı, bir gün ben de takıldım peşine ve işçi koğuşuna girdim...

Koğuş alabildiğine geniş, dağınık ve derme çatma bir haldeydi. Yalnız kalma olanağı bulunmadığı için işçiler yataklarına sığınmış, sırtlarını dışa dönmüş, kederli bir sessizlikte öylece dalgın, düşünceli duruyorlardı. Çivilerden yapılmış askılarda darmadağın giysiler, bir tüpün üstünde her daim sıcak, koyu, kopkoyu dem veren çaydanlık görünüyordu ilk bakışta. Bir de el radyosundan taşan cızırtılı ama nedense hep acılı türküler işitiliyordu. Sonraları öğrendim; kimi zaman gecenin en koyu karanlığında bir işçi ağıtlar yakar, deler geçirmiş o ağırlığı. Bir tür çılgılık...

Koğuşun yalandan yapılmış, naylon kapısından girince, o güne dek hiç işitmediğim bir tınıda, farklı tonlarda, telaşlı bir konuş-

maya tanık oldum. İşçiler hemen toparlandılar, babamın geldiğini fark edince saygı ve sevinçle sağı solu düzeltip yer açtılar ona. Elbet ben de yanına ilıştim. Kendi aralarında tek sözcüğünü dahi anlamadığım o konuşma sürüyor, bize hitap ettikleri zaman kırk dökük, hatta biraz utangaç biçimde anladığımız dilde konuşuyorlardı. Hemen koğuşun kokusu sindi üstümüze. Kâh keder, kâh umutsuzluk, biraz utanç ve terle birleşen o tuhaf koku hâlâ burnumdadır...

İnce belli, narin bardakta babama kopkoyu bir çay geldi hemen. Bana çay yerine meyve suyu buldular bir yerden. Sanırım genç bir işçi koşup almıştı bakkaldan. O güne dek görmediğim biçimde içiyordu çayı bazı işçiler. Önce şekeri alıyorlardı ağızlarına, sabit tutuyorlar, çayı sonra götürüyorlardı dudaklarına. Sanki daha bir tadını çıkarıyorlardı içmenin. Meğer "kıtlama" denirmiş bu yöntem ve pek yaygınmış işçiler arasında. Babamla işçiler soluksuz bir sohbeta başladı. Takibi güç bir konuşmaydı bu. Nasılsa babam anlıyordu işte tüm söylenenleri. Oysa sözcükler yarım, anlamlar бүтүнлүктен uzak, üstelik ifade hep eksikti. Ama bir yandan kahkahalar kopuyor, ardı ardına çay içiliyordu ve bir zaman sonra bağlama eşliğinde sevinçle yürüyordu akşam...

O geceyi, yüzleri ve anlamını kavramadığım tınları aklıma kazı mıştım. Bir işçi genç babama geldi. Eğilip elini öpmek istedi, babam izin vermedi, yanağını okşadı. Meğer ertesi sabah köyüne yolculuk edecekmiş, "Hakkını helal et" dedi ağabey gibi gördüğü babama. Şaka yollu takıldı babam. Uzun kalmamasını söyledi, daha çok işleri olduğunun altını çizdi ve ardından, "Sağlıkla git sağlıklı gel, güle güle git güle güle gel" dedi. Sevinçle ayrıldık oradan. Sili k ışığın içinde güler yüzlü işler birer karaltıya döndü biz uzaklaştıkça. Biz tamamen görüntüden çıkana değin kımıldamadı işçiler.

Babam severdi onları, işçiler de babamı... Hele köyüne, sevdiklerine gidecek olan işçinin yüzü bir başka aydınlık ve güzeldi. Genç bir adamın umutla bakan iki kara gözünü, yanık tene işlenmiş çocuksu gamzeyi unutmak ne mümkün. Bir de güldüğü zaman açığa çıkan büyük taneli bembeyaz dişleri...

Aradan kaç zaman geçti, anımsamam olanaksız. Her akşam evine heyecan ve vücut dolusu yaşam sevinciyle gelen babam, bu kez farklıydı. Sanki yas tutar gibi, ne ağzını bıçak açıyordu, ne de en ufak bir yaşam belirtisi vardı ifadesinde. Kimse yanaşamadı yanına. Bekledik. Zaman uzadı, geçmek bilmedi. Ben yatağıma çekildim. Yastığa gömdüm başımı ve bir an önce evdeki uğursuz hava dağılsın istedim.

Neden sonra içeride fısıltıyla konuşan babamı işittim. Birlikte işçilerle geçirdiğimiz geceden söz ediyordu. Meğer o genç işçinin bir sevdiği varmış köyünde. Delişmen genç adamın yaşam sevincini anlattı anneme uzunca. "Sıksa suyunu çıkarır taşın" dedi. Sesindeki hırıltıdan öfkesini anlıyordum babamın. Genç işçiden aylarca haber alınamamış. İzine rastlanamamış. Köyden de ses çıkmamış. Kimsecikler bir söz etmemiş. Ve o gün çıkıp gelmiş aslan gibi genç adam...

Ne babam, ne arkadaşları tanımış gelen adamı. Sırtında bir kambur, her yanı yara bere izi, gamzesi yüzünden silinmiş, bakışları ölgün, bir hayalet, bir ceset girmiş koğuşun kapısından. Tanıyamamışlar önce. Neden sonra dağ gibi delikanlının kim olduğu açığa çıkmış... Utanarak, gözyaşlarıyla anlatmış başına geleni...

Daha köyün kapısından girmeden jandarma hemen gözaltına almış bizim yiğit genci. Meğer amcaoğlu dağa katılmış, hakkında arama kararı varmış. Silahlı bir örgütün üyesi olmuş yani amcaoğlu. Bizim genç işçi meramını anlatamadan önce karanlık ne-

zarethanede, ardından günlerin birbirine karıştığı işkencehanede bulmuş kendini. Askıda kalmış, falakaya yatmış, insanlık onurunu ayaklar altına alan her aşağılayıcı uygulamayı görmüş. Sevdiğine giderken, silahlar arasından dövülmüş, sövülmüş. Zorla bir ifade imzalatmışlar üstelik...

Hikâye uzun ama artık sıkça rastladığımız, bildik türden. Amca-oğlu adına, onun yerine dayaağı yemiş, belki ceza da yiyecek. Herkes bunca acıdan sonra, niye geldin, der gibi bakınca yüzünce, "Hakkınızı helal edin, artık ben ölüyüm. Dağa gideceğim, intikamımı alacağım" demiş. Babam nasihat etmeye kalksa bile, belli ki sonuç başarısız.

Sanırım şu an, bu genç adama ne oldu kimse bilmiyor. Belki birilerini vurdu, belki o da vuruldu. Bu memleketin insanları birbirine böyle düşman oldu. Babam çok kederliydi. Şimdi aklım başımda, ben de çok kederliyim. O genç adamın güleç yüzü aklımda...

Rastlantı

Yazgı

Sahiden Tanrı'nın kalemi var mı ?

Ölüm hakkında düşünmekten niçin kaçınıyoruz?

Tek hakikat ölüm olduğu halde, niçin salt çevresinde dolanarak oyalanıyoruz?

Ölümler bir kez dile gelse ve bize hakikati açıklasa büyü bozulur mu?

İnançlı birinin Tanrısını çalmakla

İnançsız birine Tanrı vermek arasında ne fark var ?

Mark Twain en iyi felsefi metinlerinden biri olan *İnsan Nedir?*'i yayımlamadan önce tam 23 yıl beklemiş. Belirli kişilere dağıtılmak üzere, sadece 250 adet basılan kitabın girişinde şu not var:

“Bu sayfalara yönelik çalışmalar, yirmi beş ya da yirmi yedi yıl önce başladı. Sayfalar yedi yıl önce yazıldı. O zamandan beri, yılda bir ya da iki kez onları inceledim ve tatmin edici buldum. Az önce onları tekrar inceledim ve hakikati söylediklerinden hâlâ tatmin olmuş durumdayım.

Sayfalardaki her bir düşünce milyonlarca insan tarafından düşünülmüş (ve tartışma götürmez oldukları kabul edilmiştir) – ve üzerleri örtülmüş, gizli tutulmuştur. Onlar düşündüklerini niçin dile getirmediler? Çünkü çevrelerindeki insanların onları kınamalarından korktular (ve *kınamalara katlanamadılar*). Ben niçin yayımlamadım? Sanırım beni de aynı sebep engelledi. Başka sebep bulamıyorum. Şubat 1905.”

İnsan toplumun onayı olmaksızın yaşayabilir mi?

Aile?

Dostlar?

İktidar?

Din?

Sevgili?

Çocuk?

Sadece onaylanmak için gönüllü biçimde ölüm yolculuğuna çıkar mı insan?

Onaylamak ne tür bir meşruiyettir ki, yalnız kalmaktan daha güçlüdür ölme isteği?

Hüküm verenin tartışmaya açık emirlerine, yanlış olduğunu bilerek boyun eğdirecek kadar güçlü müdür onay isteği?

O halde tüm yalnız kalma korkusuna karşın Mark Twain yine de düşüncesini niçin açık etmiştir?

Bu yazgı olmadığına göre, elde olmayan bir dürtü müdür?

Doğa ifade özgürlüğü ister mi ?

Twain, “İnsan nedir?” diye sorarken, onun bir makine olduğuna karar verir ve iradesi olamayacağını söyler. Hele ki hayvanlara üstünlük taslamanın tastamam saçma ve yersiz olduğunu vurgular. Sadece makineler arasında güç farkı olabileceğini söyler. Fare, karınca ve insan...

İnsan bir makineyse, kötü tasarlanmış olduğunu söyleme hakkımız var mı?

Bu saptamayı yapan da bir insan olduğuna göre, kendi hatasını gören/saptayan bir makine olduğu anlamına gelir ki bu, o halde bu makinenin kendini tamir edecek yetide de olması gerekmez mi?

Bir makine olan insanın, diğer hayvanlara olumlu bir üstünlüğü yoksa, niçin ruhunu rahatlatmak için türlü oyunlara başvurur?

Sadece gelişkin bir makine olduğu için daha hassas olmasını beklememiz doğal mıdır insanın, hayvana göre?

Gelişkin olmak, doğaya ve diğer canlılara zarar vermeyi kolaylaştırdığına göre, insan denen makine hayvana göre daha aşağılık sayılmalı mıdır?

Hayvandandan daha gelişkin makine olan insan, aynı zamanda

iyilik ve güzellik yarattığına göre, onu tamamen iradesini devretmiş saymak yanlış değil midir?

Eğer bu bir yazgı/genetik kod ise, o halde insana dair her verinin, suçun ya da başarının, kendi dışında olduğunu düşünmemiz gerekmez mi?

O halde iradesi olmayan bir canlı için hukuk ve etik ölçüsü koymak saçma değil midir ?

Walter Benjamin, “Taraf tutmayan susmalıdır” der.

Eğer bir konuşmaya başlıyorsa kişi şunlara hazırlıklı olmalıdır:

Dolu salona

Boş salona

Alkışlayan dinleyiciye

Yuhalayan seyirciye

Yalnız kalmaya

Kalabalık olmaya.

“Söz” karşısındakine, kendi olarak geçme olanağına sahip midir?

Eğer bu mümkün değilse, ki imgeler özgürdür ve karşısındakinde farklı karşılık bulur, öyleyse kişi neyi alkışladığını ya da yuhaladığını tam olarak bilebilir mi?

Eğer “söz” kendi olarak başkasında karşılık bulamıyorsa, herkes kendi sözünü mü alkışlamakta ya da yuhalamaktadır?

Kişi taraf tutmaktan kaçınıyorsa eğer, “söz”ü olabilir mi ?

SADÎ *Gülüstan* adlı yapıtında şu öyküyü anlatır:

“Dünya’nın Hâtunu anlamına gelen Cihan Hâtun ünlü hükümdarların âşık olduğu en başta gelen ünlü kadınlardan biri değildir.

Bu hâtun bütün hemcinslerinden daha güzel şiirler yazmasıyla meşhurdu.

Cihan Hâtun bir gün hamamda yıkanırken, kocası, yani Sultan, ona bir avuç toprak fırlatır, niyeti konuşturmaktır; o da Acem şairi Zâhîr’den şu dizeleri söyler:

‘Dünya bir tufan selinin en hızlı akıntısı üstüne inşa edilmiş, yarısı yıkık mükellef bir köşktür; sel sürekli alıp götürür temellerinden, duvarlarından birkaçını; onu bir avuç toprakla tamire kalkışmanız beyhude.’

Cihan, dünya anlamına gelir ve Hâtun bu adı taşımaktadır.”

Kişilerle isimleri arasında doğrudan bir bağ kurmak doğru değildir belki. Lakin söz konusu şair olunca iş değişir.

İktidar sahibi, gücü ne denli koyu, korkutucu olursa olsun, söz karşısında kendini hep güçsüz, yenik hissetmez mi?

Bir kadının ruhu ve bedeni tüm dünyayı kapsıyorsa; yaşamı anlamak için hem gözlerine, hem sözüne bakmak, duyumsamak gerekmez mi?

Bir kenti, ülkeyi, belki dünyayı ele geçirebilir bir hükümdar; tüm bunları yaparken korkuyla, kılıç gücüyle elde ediyorsa iktidarı, aynı biçimde kaybetmez mi?

Eğer bir kadın, tüm duygularıyla koca bir dünya gibi, akan suyun hızlı akıntısında sürüp giden bir köşke, onu durdurmak, onarmak ve kök salmasını sağlamak için bir avuç toprak yeter mi ?

Leyla Erbil'den, *Mektup Aşkları*'ndan...

“SEVGİLİM
TANRI
İNSANIN
RİYASIDIR”

Hak verdim hemen...

“SEVGİLİM
RİYA
TANRI'NIN
İNSANIDIR”

Kuşkusuz doğru...

“SEVGİLİM
RİYA
İNSANIN
TANRISIDIR”

Tam da böyle düşünüyorum...

“SEVGİLİM
RİYA
TANRI’NIN
İNSANIDIR”

Aklımdan geçeni söylemiş...

Tanrı insanın riyası mıdır?
Riya Tanrı’nın insanı mıdır?
Riya insanın Tanrısı mıdır?
Riya Tanrı’nın insanı mıdır?

Öyleyse...

Tanrı insanın yazgısı mıdır?
Yazgı insanın Tanrısı mıdır?

Yazgıyı Tanrı mı kaleme alır, insan mı; yoksa ortak bir eser
midir ?

Doktor Freud'un, insanın sınırlı olan bilincinin yanına, karanlık ve sınırsız bir mağara olan bilinçaltını koymasıyla yepyeni bir devir başladı. Freud pek çok hastalık üstüne elde edilecek olan bilgilerin bu kışkırtıcı karanlığa cesurca dalmakla; oradan çıkacak olanları yargılamak yerine, anlamakla olacağını keşfetti. Zihni ikiye ayırmanın riskli ve bir o kadar kışkırtıcı olduğunu fark etmek, upuzun ve engebeli bir yolculuğa çıkmak demektir.

Konuşarak insanların tedavi edileceğini düşünmek başlı başına bir çılgınlıktır. Dışarıdan hiçbir sentetik katkı almaksızın, kimi fiziksel sorunların hızla aşılabileceğini bilmek, buraya korkusuzca yürümek apayrı bir maceraydı kuşkusuz. Bu yola girerken, bir başkasının zihni üzerinden kendine dair tehlikeli bir oyunu oynadığını bilmemesi olanaksızdır Doktor Freud'un.

Kimi için hasta ruhlu bir sapık, kimi için mucizevi bir buluşa imza atan dâhiydi Freud. Çöpe attığımızı sandığımız, kayıp zaman olarak görüp hayıflandığımız düşlerimize öylesine değerli bir anlam yükledi ki, insan aniden ikinci bir yaşama daha sahip oluyordu böylece.

Tarih bağlamı olmaksızın hiçbir olay, kavram, olgu ve elbet düşünce kavranamaz. Faşizm en güçlü ve sarsıcı haliyle Viyana'da dolanırken; halk bu korkuyu yenmek için uyuşma-

yı yeğliyor ve Johann Strauss'un hafif ve neşeli valsleriyle avunuyordu. Aynı günlerde konuşmaya başlayarak travmalarından kurtulanlar özgürleşiyor, arınıyordu.

İnsan; unutarak mı, yoksa anımsayarak mı kurtuluşu bulur?

İnsan; yok sayarak mı, yoksa yüzleşerek mi yükünden kurtulur ve arınır?

İnsan; tam da kendini kaybettiği sırada, o karanlık mağaraya birinin dalmasına izin vererek ve zihnini denetiminden kurtararak hakikatle karşılaşabilir mi, yoksa bu da bambaşka bir yanılsama mıdır?

İnsan; cesareti olmaksızın böylesi bir hakikatle yüzleşmeye hazır olabilir mi?

Eğer bunu bilinci istemiyorsa, bilinçaltının itirazı ve sürekli sızlaması mıdır kişiyi hasta eden?

Doktor Freud, eğer kendi hastalığının ayırıcında olmasaydı ve kendiyile konuşmaya başlamasaydı, psikanalizi keşfedebilir miydi?

En tehlikeli soru:

Doktor Freud hastalarıyla, onları tedavi etmek için mi konuşuyordu, yoksa kendi çıkişsızlığına yol bulmak ve tedavi olmak için mi

?

Freud, insanın her zaman iyi bir dosta ve güçlü bir düşmana gereksinimi olduğunu söylüyor. En mükemmel durum bu iki halin aynı kişide olması, diye ekliyor. Yaşam boyu çocukluktan edindiği bu alışkanlığı sürdürmüş Freud.

Karşıtlıkların ilgi çekici olduğu doğruysa eğer, bir insanın içinde birden fazla kişi bulunduğunu söyleyebilir miyiz?

Aynı kişi, bir an karşısındakinde dostluk, başka bir an düşmanlık yaratıyorsa; bu bir zaaf mıdır, yoksa tastamam insan olma hali bu mudur?

Bir başkasında karşıt duygular uyandıran kişi, kendi içinde de derin çelişkiler yaşıyor demektir; o halde, bir kişi her zaman birden fazladır demek gerekmez mi?

İnsan; içinde bunca karmaşık ve birbirine zıt düşünce ve duygularla yaşıyorsa, kendini tüm boyutlarıyla tanıyabilir mi?

Kişi, bu karşıtlıklar halini kendinde keşfetmişse, karşısındakini tanıma olanağı var mıdır?

Tanıdığımız kişinin kim olduğunu bilme olanağı yoksa, her gün yeni biriyle karşılaşmak ilgi çekici değil midir?

İçinde az çelişki taşıyan kişi sıkıcı değil midir?

Yaşamda yaratıcı bulduğumuz kişilerin çelişkilerinin derin olması mıdır bu büyüleyici duyguları, yapıtları yaratan?

Dostluk nedir ki, hem düşmanlıkla besleniyor, hem de asla ona düşman olunamıyor? Bilen var mı ?

“Susmak bir tür konuşmadır” dedi Sartre.

Hayatı duyabilmek için tinsel bir sakinliğe ihtiyaç var.

Tenha zamanlara ve birlikte suskunluğun bir dil olduğunu anlamaya.

Suskunlukla anlaşmak mümkün mü?.. Bir dil yaratmak ?

[Son]

Saniyeler aşınarak ilerledikçe, sorular birikip dağ oldukça ve bilgi tiksinti yaratacak kadar elde olmadan yazarak kusmak istiyor kişi...

Üstelik tüm deneyimler, düşünme biçimleri ardı ardına daha gülünç olmaya başlıyor.

Yaşlılık bir dayanıklılık testi!

Son bir soru:

Kimsenin karşısındakine herhangi bir ileti/öğreti ulaştırılamayacağını bildiğimiz halde niçin tüm dertlere derman olacak, acil ve bereketli bir reçete arıyoruz ?

Soru sormanın suç/yasak sayıldığı
bir coğrafyanın ayırık otu olmak...
Hakikatin peşine düşünce çelmelere,
küfürlere, saldırılara maruz
kalmak...
Ekmek derdine karşın yine de doğru
bildiğini söylemek...
Korkuya, baskıya, tehdide boyun
eğmeden bildiğin yolda yürümek...
Kimi zaman yoldaş sandıklarından,
dostlarından ihaneti görmek...
İktidar edinince değişenlere
şaşırmadan, ısrarla direnmek...
Derken bir dava uğruna ömür
vermek...

*İnsan tek başına
kalmayı/yürümeyi
göze almadan*

*bilge
olabilir mi ?*

Kapak Fotoğrafi: Fethi Karaduman

DK
DOĞAN
KİTAP

ISBN 978-605-09-3435-9

9 786050 934359

sertifika no: 11940

Tavsiye
edilen
satış
fiyatı

₺ 22